

*Mészáros Erzsébet
Mészárosné Stenger Katalin
Vargáné Sipos Terézia*

**A PÁPAI
JÓKAI MÓR
VÁROSI KÖNYVTÁR
TÖRTÉNETE**

1952 – 2002

JÓKAI FÜZETEK 2002. 32.

Szerkeszti
DR. HERMANN ISTVÁN

**Kiadja a
Jókai Mór Városi Könyvtár**

*Mészáros Erzsébet
Mészárosné Stenger Katalin
Vargáné Sipos Terézia*

A PÁPAI
JÓKAI MÓR
VÁROSI KÖNYVTÁR
TÖRTÉNETE
1952 – 2002

Pápa, 2002

□ 3 □

Szerkesztette
MEZEI ZSOLT

A JMVK Kötészeti és Sokszorosító Műhelyének története c. részt
DR. HERMANN ISTVÁN,

az Irodalmi rendezvények a pápai Jókai Könyvtárban c. részt
JELENCSIK SÁNDOR

írta.

ISSN 0238-7816

ISBN 963 204 448 7

Kiadja a Jókai Mór Városi Könyvtár
Felelős kiadó: dr. Hermann István

Készült a Jókai Mór Városi Könyvtár
Kötészeti és Sokszorosító Műhelyében

Bevezető sorok egy kedves kötet elé

Az évfordulók, a jubileumok megállásra készítetik az embert. Ötven esztendő, csaknem két emberöltő, nagyidő, hosszú idő. Könyvtárunk az elmúlt fél évszázadban olvasók százezreit szolgálta ki, kérések millióit teljesítette.

Könyvtárunk az elmúlt ötven esztendőben megért akciókat, mozgalmakat, reformokat és rendszerváltozásokat, de a lényege nem változott: gyűjteni, beszerezni azokat a dokumentumokat, amelyek alkalmasak a Kedves Olvasó igényeinek kielégítésre, beszerezni és megőrizni minden pápai vonatkozású információhordozót. Természetesen mindenkor próbáltunk megfelelni a korszak legkorszerűbb követelményeinek. Ez hol sikerült, hol nem. Kezdetben csak könyveket és folyóiratokat vásároltunk, a polcokon dobozok voltak könyvformában bekötve, hogy ne tűnjön minden olyan tátongóan üresnek. Később megjelentek a diafilmek, majd jöttek a hagyományos fekete lemezek. A mozgókép tárolásának viszonylag elterjedt formája volt a videoszalag, a zenei minőség iránti igény teremtette meg a CD lemezt, majd megjelentek a számítógépes adatrögzítőn tárolt információk, amelyeknek ma beszerezett legkorszerűbb változata a CD-romok interaktív anyaga. A sokféle adathordozó egyben teljesen közös egymással az emberi elme alkotásait teszi elérhetővé az érdeklődők számára. ... és per-sze közben elfogytak a dobozok, helyüket három-négy méter magasságig a könyvek foglalták el. Az ötvenedik születésnapra alaposan kinőttük magunkat, kevés már a hatvanas évek első felének, mintegy hatszáz négyzetméteres alapterülete.

Magunk az olvasók is gyakran felteszik a kérdést, meghal-e a könyv, a nyomtatott betű, átalakul-e a könyvtár számítógépes információs központtá? Mi könyvtárosok csak optimista feleltet adhatunk erre a kérdésre! Nem! Hiszen a tudáshordozó, a közvetítő anyag alapvetően megváltozhat — elérhet Jókai több mint száz kötet regénye egyetlen lemezkorongon —, de ha a gyö-

nyörködtetés, a szórakozás, az esztétikai élményszerzés célzatával akarom kézbe venni Jókai Mór gyönyörű regényét, az Aranyembert, akkor a papírost választom a nyomtatott fekete sorokkal, a papír és festékszagú hétköznapi kartonba kötött, vagy az ünnepi bőrbekötött, igazi könyvet! Soha nem válthatja fel a könyvtárost — a ninivei agyagtáblák őrének késői leszármazottját a robot, a gép, a kizárólagosan gépi információt hordozó központ. A XXI. század emberének is szüksége van/lesz emberi hangra, kedvességre, törődésre, vagyis könyvtárosra.

Mi könyvtárosok ezért nem félünk a könyv halálától, nemcsak azért mert más dokumentumok átveszik az információhordozó szerepet, hanem azért sem, mert olvasóink jelenléte, aktív ereje, igénye sugallja az optimizmusunkat. A gyermekkönyvtár baráti, családi hangulatán felnövekvő nemzedék újra és újra minket választ, időről időre bizalmat szavaz a tiszta forrásból jövő igaz irodalomnak, valódi tudománynak, a nagyjaink által komponált művészi zenének és az értéket jelentő mozgóképi alkotásoknak.

Szeretném megköszönni az elmúlt ötven esztendő valamennyi könyvtárosának, nyomdászának, technikai dolgozójának, valamennyi munkatársamnak azt az odaadó szeretetet, azt az önzetlen munkabírást, amivel lehetővé tették, hogy a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár a jelenlegi ellátottságával ünnepelhesse félévszázéves születésnapját.

Azt kérem a fenntartótól Pápa város olvasóközönsége nevében, hogy segítse munkánkat, támogasson bennünket azon az úton, amely a könyvtárat kutatóműhellyé, a város dolgozószobájává teszi, ahol a város apraja és nagyja, olvasója és kutatója ott-hon érezheti magát.

Pápa, 2002. a Bibliafordító Szent Jeromos,
a könyvtárosok védőszentjének ünnepén

Dr. Hermann István
igazgató

ELSŐ RÉSZ

50 ESZTENDŐ bármely közművelődési intézmény életében mérföldkő, s mint a világon minden, tér és idő koordináta-rendszerébe tartozik. Meghatározott területen formálódik, változik, szolgálta. Vagyis a térhez való tartozás földrajzilag is meghatározható helyet jelent: falut, várost, régiót, országot.

Bármely könyvtár fejlettségi szintjének felvázolása lehetetlen az időkoordináta, azaz a múlt mértéke, ismerete nélkül. A fejlettségi szint, a működés hatékonysága azonban nemcsak számszerű. Minden vizsgálódás első feladata: az előzményekre, a „születés”-re vonatkozó ismeretek bemutatása.

1. KÖNYVTÁRI ELŐZMÉNYEK

1.1. A középkortól a 20. századig

Pápa városának régi könyvtári hagyományai vannak.

A középkorban, mivel a város főesperesi székhely is volt, a *plébániatemplom* – a liturgikus könyveken kívül – minden bizonnyal rendelkezett egyházigazgatási, kánonjogi és a lelkipásztorokdást segítő könyvekkel is. Erről a korszakról csak általánosságokat mondhatunk, mert objektív könyvtártörténeti adataink nincsenek. A 15. század közepén, a várossá válás folyamatá-

nak egy igen intenzív szakaszában a *ferencesek* telepedtek le Pápán, akik nyilvánvalóan könyveket is tartottak, noha – a rend szellemének és előírásainak megfelelően – a szerzeteseknek saját könyvtáruk nem lehetett. Mindenesetre, hogy írástudók lehettek a kolostor lakói, valószínűsíti az a tény, hogy a Kulcsár-kódex néven fennmaradt, 1539-ben keletkezett zsoldároskönyv egy városunkból elszármazott szerzetes, Pápai Pál (Paulus de Papa) munkája.¹

A reformáció elterjedése idején és a török korban Páparól is távozni kényszerültek a ferencesek (1559–1660), csak a 17. század végén tértek vissza, s a földesúr segítségével építettek templomot és kolostort. A 18. században a könyvtár gyarapításáról a házfőnök gondoskodott. Állományában elsősorban a gyakorlati teológiával, a lelkipásztorkodással foglalkozó művek voltak többségben. Tipikusan zárt intézmény volt, a rendház tagjain kívül mások nem használhatták. Gyűjteményüket ősnymtatványok is gazdagították.² A kolostor könyvanyaga 1950-ben, a rend feloszlásakor szinte teljes egészében elpusztult, illetve szétszóródott.

A *Református Főiskola* könyvtárában a fejlesztés-fejlődés irányvonalát elsősorban a teológiai és gimnáziumi oktatás szükségletei határozták meg. Az első megbízható adat e könyvtárról 1619-ből való. A 17. század második felében külön könyvtárhelyiséget tartottak fenn.³ Az iskola és a bibliotéka fenntartója

¹ *Kulcsár-kódex 1539*. A nyelvemlék hasonmása és betűhű átirata bevezetéssel és jegyzetekkel. Bp., 1999. (Régi magyar kódexek, 23.)

² *Mezei Zsolt*: Pápai könyvtárak a századfordulón. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei, Jókai Mór Városi Könyvtár, 1999.

³ *Tóth Ferenc*: A pápai ref. szent eklézsiának rövid története (...) Komárom, 1808.

1797-től a Dunántúli Református Egyházkerület lett, s ez a beszerzés-gyarapítás anyagi lehetőségeire is kedvezően hatott. A könyvtárfejlesztés egyik legdinamikusabb szakasza Mándi Márton István és Tóth Ferenc professzorságának idejére esik (1791–1831). Az évek során a Dunántúl egyik legjelentősebb tudományos gyűjteményévé vált. Szakszerű rendezésére Tóth Dániel (1877–1897) és Borsos István (1897–1918) könyvtárossága alatt került sor. Ez utóbbi elkészítette a gyűjtemény nyomtatott katalógusát és a könyvtár történetét is. 1904-től a főiskola könyvtára nyilvános jellegűt kapott, így azt a tanárokon kívül a város minden intelligens lakosa használhatta.

Pápán a *bencések* 1806-ban vették át a korábban pálosok vezette kisgimnáziumot és a rendházat. Ők két könyvtárat is gyarapítottak: saját házuk könyvtárát és az ún. ifjúsági könyvtárat. Rendházuk könyvtára a helyben elhunyt pálosok és bencések hagyatékából, ajándékokból (elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia), valamint határozott összegű pénzalapból gyarapodott az 1850-es évektől. Alapállománya teológiai jellegű volt, de az 1860-as évektől természettudományi és világi tárgyú szakmunkákkal is gazdagodott. Az ifjúsági könyvtárat azzal a szándékkal létesítették, hogy a tanulók erkölcsi nemesedését segítsék, a gimnáziumot ifjúsági olvasmányokhoz juttassák.⁴

Az *Esterházy-kastély* könyvtáráról sajnos kevés adat maradt fenn. Létezéséről a nemesi család fellelhető magán- és üzleti levelezéséből lehet következtetni.⁵ A kastélykönyvtár, mint gyűj-

⁴ Mezei Zsolt i. m.

⁵ A Vasárnapi Ujság 1860. évi 15. száma hírül adja: „Gróf Eszterházy Pál a hazai irodalom emelésére, az írói munkásság támogatására évenként 2000 forintot határozott áldozni, s míg minden megjelenendő magyar könyv és lap megszerzését elrendelé, addig a Pápán alakítandó könyvtára részére az eddig megjelent jelesebb magyar művek megvitelét is megkezdé.” A nagylelkű

mény a második világháború után megsemmisült. A néhány kötetnyi maradék érzékelteti csak az állomány hajdani gazdagságát és érdekességét. Az 1900/1916-os leltárban a 18. szobaszámú helyiségben szerepel a könyvtár, de könyvek több más szobában is voltak. A könyvtár leltára szervesen illeszkedik a vagyoneleltár többi részéhez. Mivel a kastély magánlakásnak minősült, könyvtárát csak a családtagok használhatták, illetve azok a személyek, akik erre felhatalmazást kaptak az Esterházy családtól.⁶

A *Pápai Kaszinó* az elsők között jött létre az országban a Széchenyi-féle Nemzeti Kaszinó után. Könyvtárral megalakulásától fogva rendelkezett. A reformkorban „*a szépen nekiindult magyar irodalomnak majd minden termékeit megszerezte.*”⁷ Mírnervák adatai és nyomtatott jegyzékek bizonyítják, hogy a Kaszinó könyvtárának állományát betűrendes katalógusban tárták fel. 1846-ban 600 kötet könyv és 500 csomag újság volt a birtokában, 1866-ban 1746, 1875-ben 2000 kötetes a gyűjtemény.⁸ Maga a könyvtár egy teremben volt elhelyezve a Kaszinó épületében és csak tagok használhatták.

A kiegyezést követően fölpezsdült a városban a szellemi élet. Egymás után alakultak a civil társaságok, melyek vallásos, jótékonyági, művelődési céllal jöttek létre, vagy tagjaik számára a

gróf valószínűleg be is váltotta ígérését. Ha megnézzük a könyvtár gyarapodási jegyzékét, láthatjuk, hogy 1851–1870 között 1209 könyvet szereztek be, míg az ezt követő időszakban (1871–1890) csupán 136-ot. (A szerk.)

⁶ *Hermann István*: A pápai Esterházy-kastély nagykönyvtára az 1900/1916-os leltárkönyv alapján = Pápai Múzeumi Értesítő, 5. (1995) 223–236.

⁷ *Bocsor István*: Megnyitó beszéd. Tartotta a Casino 50 éves jubileumán, 1884. december 31-én. In: A pápai casino évkönyve 1885-re. Pápa, 1885. Idézi: *Mezei Zsolt i. m.* 60.

⁸ *Mezei Zsolt i. m.* 60.

szabadidő hasznos eltöltéséhez kívántak megfelelő programokat szervezni.

Az egyesületek, iskolák, felekezetek szinte mindegyike rendelkezett kisebb-nagyobb könyvtárral. A gyűjtemények összetétele híven tükrözte a fenntartó szándékait, hogy szórakoztatni, oktatni-nevelni, vagy éppen a vallásra kívánja-e olvasóközönsége figyelmét irányítani.

Szót kell még ejteni az ún. „népkönyvtár”-ról, mint a Jókai Mór Városi Könyvtár – funkcióját tekintve – közvetlen elődjéről. Noha már a 19. század 50-es éveiben is voltak kezdeményezések egy ilyen jellegű kölcsönkönyvtár létrehozására,⁹ az csak a 70-es évek közepén valósult meg. A kultusztárca egy 1873-as miniszteri felhívása tudományos és művészeti célú egyesületek létrehozására szólította fel a vármegyéket. A *Pápai Ismeretterjesztő Egylet* 1874-ben ennek nyomán jött létre. Az egyesületi könyvtárt 1879-ben alapították, mely nyitott volt a város lakossága felé, folyamatosan kölcsönzött. Célja a népnevelés volt. Az olvasóközönség nagy részét iparoscsaládok tagjai és a szegényebb zsidóság alkotta.

Könyvtárat, könyvgyűjteményt minden pápai iskola és egyesület igyekezett létrehozni, ahol oktató vagy közművelődési tevékenység folyt. A törekvés helyességét nem befolyásolta, hogy néha ez csak pár tucat könyvet jelentett.

⁹ A Vasárnapi Ujság 1858. évi 30. számában olvashatjuk a következő hírt: „Pápán kölcsönkönyvtár nyitott, hol 30 kr[ajcár]nyi havi díj letétele mellett a francia, német és magyar legujabb termékeket megkaphatni olvasás végett. – Pesten épen kétszer annyi havidíjat kell fizetni a kölcsönkönyvek használatáért.” (A szerk.)

Ezeknek az apróbb gyűjteményeknek is fontos szerep jutott Pápa civil társadalmának, közízlésének és közműveltségének formálásában.

1.2. Könyvtárügy a tanácsköztársaság idején

A Munkás Újságban 1919-ben a tanácsköztársaság idején jelent meg *Török Mihály* könyvtárügyi megbízott felhívása: „Városi Könyvtárat!” címmel, melyben többek között a következőket írta: „*Pápán van ugyan egy nyilvános könyvtár: a Főiskolai Könyvtár, városunk eme egyetlen igazi kultúrintézménye. De ez semmi körülmények között nem helyettesítheti egy városi nyilvános közkönyvtár funkcióit (...) egy városi könyvtár tehát a Néptanács legsürgősebb feladatai közé tartozik, annál is inkább, mert ez aránylag igen csekély, néhány ezer korona költséggel megvalósítható.*” A könyvtár feladata hármassal volt: először megfelelő számú szépirodalom és tudományos könyvanyag beszerzésével és állandó gyarapításával megteremteni és fejleszteni minél szélesebb néprétegek olvasási kedvét. Másodsorban: lehetőleg teljes közigazgatási szakkönyvtárat létesíteni a város tisztikara részére. „*Harmadik: speciális pápai könyvtárnak kell az új pápai könyvtárnak lennie, amely összegyűjtőn minden sajtóterméket, amely a városban készült, vagy amely a városra vonatkozik.*”

A Főiskola Értesítőjében olvashatjuk, hogy 1919. március 30-án őrizetbe vették a gyűjteményeket és a pénztárákat, ezt követően április 14-én kommunizálták a Főiskolai Könyvtárat és belőle „*Városi Nyilvános Könyvtárt csináltak és a főiskola disz-*

termét rendezték be olvasóteremnek.”¹⁰ 1919. május 28-án megnyílt az első nyilvános könyvtár szabadpolcos rendszerrel Pápán, mely minden nap a délutáni órákban tartott nyitva, és vasárnap délelőtt is a látogatók rendelkezésére állt. Az olvasóterem használata ingyenes volt és minden 15 évesnél idősebb lakos használhatta.¹¹

A nyilvános közkönyvtár további sorsáról csak annyit lehet tudni, hogy a tanácsköztársaság bukása után már nem működött. A könyvállomány visszakerült az eredeti tulajdonosok birtokába.

1.3. Népkönyvtári kezdemények a II. világháború után

Az elődökről szólva megemlítendő, hogy volt Pápán néhány bolt, amelyben könyvkölcsönzéssel is foglalkoztak. Közülük talán a legszokszínűbb szolgáltató a Bedőcs-cég volt: könyvkötéssel, könyvkölcsönzéssel, töltőtoll-javítással, és a magyar származású Bíró László világhírűvé lett találmányának, a golyóstollnak eladásával és javításával foglalkozott. Kis Tivadar boltjában írószereket, tankönyveket lehetett venni, a „Pax”-bolt pedig a bencés diákok üzlete volt.

Nem szabad megfeledkezni az elődök sorában az iskolai könyvtárakról sem. 1945 előtt ez a könyvtártípus a tanulólétszám relációjában több családba juttatott el könyvet, mint bármely más könyvtár — s ez igaz a háború utáni évekre is. Még akkor is, ha tudjuk, hogy 1944 és 1950 között a kolostorok és az egyházi iskolák könyvtárainak nagy része elpusztult. 1944-ben a

¹⁰ Dunántúli Református Egyházkerület pápai Főiskolájának értesítője az 1918/19. iskolai évről. Pápa, 1920. 1.

¹¹ Munkás Újság I. évf. 27. sz. 3.

„zsidó és kommunistagyánús” könyveket semmisítették meg, 1948 után pedig a „fasiszta” és a vallásos irodalom jutott hasonló sorsra.

Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár

Pápa Kossuth Lajos u. 13-15.

115/1958

Szerződés

megkötötték a Városi Tanács V.B. és a Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár.

A Városi Tanács V.B. feladatai:

1. A Könyvtár számára megfelelő elhelyezést biztosít, mely biztosítja a Könyvtár számára a szükséges fejlődéshez a lehetőségeket és méltó keretet nyújt a nagy kulturális múlttal rendelkező városban a Könyvtár számára.
2. Anyagi támogatást biztosít a városi költészetére szolgáló könyvállomány fejlesztésére.

A Könyvtár feladatai:

1. A Járási Tanács V.B. 63/1958 sz. határozata értelmében a Könyvtár a jövőben Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár néven viseli.
2. A Városi Tanács V.B. által a városi könyvállomány fejlesztésére bízgatott összegről a Könyvtár a Városi Tanács V.B.-nek elszámolni tartozik.
3. A Könyvtár biztosítja a város dolgozóinak könyvvel való ellátását.
4. A Könyvtár részt vesz más szervezetekkel közösen rendezett városi iradalpropagandában.
5. A Könyvtár biztosítja a város dolgozóinak diafilm ellátását az igényeknek megfelelően.
6. A Könyvtár helyi tevékenységéről a Városi Tanács V.B. kívánságára a Városi Tanács V.B. előtt beszámol.

Pápa, 1958. ápr. 7.

Réfi Antalné
/Réfi Antalné/
könyvtárves.

Mészáros János
Mészáros János

*A Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága és a Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár között megkötött szerződés (1958)
(lásd. a 18.oldalt)*

J e g y z ő k ö n y v

Készült Pápán 1958 év szeptember hó 12.-én a városi tanács v.b. hivatalos helyiségében a volt Esterházy-féle kastély termeinek elosztása ügyében.

Jelen vannak:

Simányi Frigyes tervezőmérnök, Városcsépítő Tervező Vállalat képviselőjében, Szalai Antal v.b. titkár, Grácsmann Pál műszaki vezető, Mayer László i.k. vezető.

A bizottság megállapodott abban, hogy a volt Esterházy várkastély épülete a következő elosztás szerint nyer felhasználást:

Földszint: Nyugati-szárny gyorsíró iskola, Pénzügyőrség, gondnoki lakás.

Középső-szárny: konyha, étterem, főlépcsőház, ifjúsági könyvtár, Keleti-szárny: Járási könyvtár raktár, Kiskereskedelmi Vállalat

I. emelet: nyugati-szárny: Pápai Erdészeti, Ütfenntartó Váll. Posta műszaki kirendeltség,

középső-szárny: múzeum, kiállítási helyiségek, múzeum iroda és raktár,

keleti-szárny: Járási és városi könyvtár

II. emelet: nyugati szárny: lakás,

keleti szárny: szolgálati lakás, múzeum, vagy könyvtár személyzet számára:

A bizottság megállapítja, hogy az épületben jelenleg elhelyezett szervek részére bízható tárolására helyiség biztosítva nincs, ezért szükséges, hogy a jelenleg légtér által igénybevért pincéből megfelelő rész leválasztva legyen.

Jelen jegyzőkönyvhöz mellékeljük a Könyvtár elhelyezését szolgáló feljegyzést, valamint a városi tanács műszaki csoportja által felterjesztett egyéb hivatali helyiségek adatait tartalmazó kimutatást.

A bizottság tudomásul veszi a tervező azon javaslatát, miszerint távlati tervben helyes volna az egész épületnek kulturális intézményé váló igénybevétele, pl. a zeneiskolának idevaló telepítése.

A bizottság javasolja, hogy a jelenleg legrosszabb állapotban levő istállóház, mely jelenleg a helyi földműves szövetséget kezelésében van raktározás céljára, sürgetően megoldandó abból a szempontból, hogy legalább az állaga meg legyen védve. A Pápai Földműves Szövetséget nevezett épületrészt helyreállíttatni abban az esetben, amennyiben azt véglegesen megkapná. A helyreállításnál azonban figyelmen kívül hagyni az Orsz. Műemlék Felügyelőség idevonatkozó rendelkezéseit tekintettel arra, hogy az eredeti állapotba való visszaállítás jelentős összegbe kerülne, neki pedig csak mintegy 300 ezer Ft. áll rendelkezésre.

A tervező megjegyzi, hogy a volt várkastély-részt, amely műemléki szempontból feltétlen fenntartandó, javasolja, a távolabbi időben ugyan csak kulturális célokra való felhasználását.

A tervezési bizottság helyesnek tartaná, illetve javasolja, hogy a volt Várkastély park felőli főemlekezete előtt egy szabadtéri színpad megépítése kívánatos lenne, illetve beleillene az ottani környezetbe.

A fenti hivatalos bizottságon felül még jelen vannak Jászai József múzeum vezető, Járási, városi könyvtár részéről Réfi Anikó mint érdekeltek.

Kmf.

Mayer László
Szalai Antal
Grácsmann Pál

Jegyzőkönyv az Esterházy kastély termeinek elosztásáról (1958)

(lásd a 20. oldalt)

2. A JÓKAI MÓR VÁROSI KÖNYVTÁR TÖRTÉNETE

2. 1. A könyvtár megalakulása, tevékenysége 1959-ig

A felszámolt egyesületi könyvtárak anyagára alapozva 1949-ben könyvtárat hoztak létre, amely a Fő tér 27. sz. épületben nyert elhelyezést.¹²

A falusi népkönyvtárakat telepítő körzeti népkönyvtárral 1950-ben, egy üzlethelyiségben folytatta tevékenységét a Kossuth u. 13. sz. alatt, mintegy 2500 kötetnyi állományával.

1952-ben a városi és körzeti könyvtár, járási könyvtárrá egyesült. E változás bekövetkezésében döntő jelentősége volt az 1952. május 14-én kiadott miniszteri rendeletnek, mely előírta a megyei és járási könyvtárak felállítását és a körzeti könyvtárak átszervezését. A felügyelet és szakfelügyelet rendszeressé tételében, a könyvtárügy egységességének megteremtésében fontos lépést jelentett. E törvény fogalmazta meg elsőként a könyvtárpolitika célját, a könyvtárellátó létesítésének gondolatát, a létszámnormák kidolgozását is előírta. Minden kérdést azonban nem oldott meg ez a

¹² Varga Éva: Helyismereti munka „B” típusú közművelődési könyvtárban. Szombathely, 1989.

rendelet sem, nem terjedt ki a könyvtárügy minden területére. Politikai bizonytalanság, gazdasági nehézségek, a költségkeret elégtelensége akadályozták a törvény több intézkedésének végrehajtását.

Az 1956. évi közművelődésről szóló törvényerejű rendelet már pontosan meghatározta a szocialista társadalom azon életfolyamatait (tudomány, fejlesztés, felsőfokú szakemberképzés, egészségügy, ipari és mezőgazdasági termelés), amelyek állandó növekvő könyvtári, bibliográfiai és dokumentációs szükségletét rendszeresen és magas színvonalon ki kellett elégíteni. Ennek értelmében a könyvtárnak szabad használatát állampolgári jognak minősítette, magukat a könyvtárakat pedig a közművelődés alapintézményévé.

A pápai könyvtár a Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár nevet 1958-ban vette fel. A Városi Tanács Végrehajtó Bizottságával kötött szerződésben szabályozta a Járási Könyvtár Városi Tanácshoz fűződő viszonyát. A szerződésre azért volt szükség, mert annak ellenére, hogy a könyvtár fontos helyi feladatokat látott el, a városi hatóságok idegenkedtek az intézmény problémáival foglalkozni.

Szerződésben rögzítették, hogy a könyvtár a Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának beszámolási kötelezettséggel tartozik. A Végrehajtó Bizottság foglalkozik a könyvtár kérdéseivel és anyagiilag is támogatja a lakosság jobb könyvtári ellátása érdekében.¹³ 1951-től Réfi Antalné személyében főfoglalkozású vezetője, valamint három módszertani könyvtárosa volt a könyvtárnak. A kislétszámú intézmény szinte folyamatosan létszámhiánnyal küsz-

¹³ *Ughy Jenő*: Vita a városok könyvtári ellátásáról: Pápa könyvtári feladatai = Könyvtáros, 1962/1. sz. 19–21.

ködött, mivel a dolgozók munkájuk mellett szerezték meg a középfokú könyvtárosi végzettséget.

A Kossuth utcai üzlethelyiség a könyvtár számára meglehetősen méltatlan és szűk elhelyezés volt. Mindössze négy helyiségben működött: egy kölcsönzői tér, egy kis olvasószoba, raktár és iroda. A düledező épület sötét, dohos szobáiba az eső is sokszor befolyt. A szaporodó könyvállományt már nem igazán lehetett áttekinthetően elhelyezni. A helyszűke miatt az ifjúsági részleget nem tudták külön választani, s a hátrányos helyi adottságok miatt a korszerűbb kölcsönzési módot sem lehetett bevezetni. A könyvtár zárt polc-rendszerű volt. Az olvasók gyakran határozott kéréssel érkeztek, különösen az iskolások. Az is előfordult, hogy megkérték az olvasószolgálatos munkatársat, ajánljon olvasnivalót. A napilap és folyóirat kínálat ekkor még meglehetősen csekély, mégis sokan szívesen néztek be, hogy elolvassák a napi sajtót, de a szűkös olvasóterem annyira sötét volt, hogy még nappal is villanyfénynél lehetett csak olvasni.¹⁴ A lesújtó működési körülmények ellenére a könyvtár minden hétköznap 13–19 óráig tartott nyitva, péntek délelőttönként 9–12 óráig is fogadta az olvasókat.

Egyre sürgetőbb feladattá vált egy állandó, új otthon megteremtése az intézmény számára. Az 50-es évek végére a helyzet kezdett tarthatatlanná válni. Rendkívül találó és objektív, ha megmosolyogni való is, a következő megállapítás: „Ha visszanezünk az 1953 körüli hőskorra, azt látjuk, hogy akkoriban a könyvtárakat nem építették, hanem találták, kapták, nyerték, vagy foglalták. (...) A 60-as évek közepéig megismételte a könyvtárügy azt a sajnálatos hagyományt, hogy intézményeink

¹⁴ Méltó otthont kap Pápán a járási könyvtár = Középdunántúli Napló, 1959/170. sz.

nagy része olyan épületekben dolgozik, amelyek nem erre a funkcióra jöttek létre...¹⁵

Ez városunkban is így történt. Az Esterházy-kastély 1958. tavaszán megüresedett: kiköltöztek a megszálló szovjet csapatok. Kifosztott, lelakott, lepusztult épületet hagytak maguk után. Egy év telt még el a döntésig, amelyet a kastély újbóli felhasználása ügyében hoztak.

A hasznosítás kérdésében a Városi Tanács megkezdte a tárgyalásokat. A pápaiak régóta tervezgették: milyen jó lenne betelepíteni néhány kulturális intézményt, vagy közintézményt, hogy a lakáshelyzetben is enyhítsenek ezáltal. Az Országos Műemlék-felügyelőségnek kellett jóváhagyni a városi szervek javaslata alapján készített felhasználási tervet. A jóváhagyott terv csak több hónapos várakozás után érkezett meg, és merőben ellenkezett az eredeti javaslattal: kizárólag kulturális intézmények kaphatnak elhelyezést a kastélyban, s közölték, hogy ez évre 100 ezer forintot tudnak biztosítani állagmegóvásra.¹⁶

A járási tanács áldozatkészsége tette lehetővé a nehéz helyzet megoldását. Rendbe hozták a kijelölt helyiségeket. 245 ezer forintos támogatást nyújtott a Művelődési Minisztérium, és a megyei tanács is 30 ezer forinttal járult hozzá a költségekhez.

A pápaiak nagy öröme a Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár 1959-ben a kastélyba költözhetett. A Középdunántúli Napló 1959. július 22-i számában a következőket írta az esemény kapcsán: „A járási tanács áldozatkészsége lehetővé tette, hogy a kijelölt helyiségeket rendbe hozhassák. A munka befejezéséhez

¹⁵ *Vidra Szabó Ferenc*: Saláta, retek, olvasnivaló: könyvtárak a változó világban. Bp.: OSZK KMK; Pápa: JMVK, 1991.

¹⁶ Melyik a helyes út? Mi lesz a pápai kastéllyal? = Középdunántúli Napló, 1959/7. sz. 2.

közeleg. A könyvtár kirakatában büszkén virít a felirat: A Jókai Könyvtár a jövő hét folyamán a kastélyba költözik.

Aki itt is felkeresi a könyvtár helyiségeit, azt már más kép fogadja. Egy egész emeleti szárny jut a könyvtárnak, gyönyörű termek egész sora. Ha a látogató benyit az újonnan helyreállított hatalmas szárnyas ajtón, impozáns folyosó nyílik meg előtte. Innen nyílnak a kölcsönző helyiségek, könyvraktárak, olvasótermek. A parkettákat már súrolják, hamarosan viasszal eresztik be. Hatalmas ablakok árasztják a fényt, levegőt. Ez a könyvtár már méltó lenne az ország akármelyik városához.”¹⁷

1959 őszén a Jókai Könyvtár új életet kezdhetett a magyar főúri kastélyok egyik legszebbikében, ekkor foglalhatta el a keleti szárny első emeletét.

2. 2. A könyvtár funkcióinak változása és tevékenysége 1986-ig

Az Esterházy-kastély keleti szárnya lehetővé tette, hogy a dédelgetett álmok valóra válhassanak. Az épületrész szerkezetéhez igazodva kialakították a szabad-

polcos kölcsönzési rendszert. Külön lehetett végre választani az

¹⁷ Méltó otthont kap Pápán a járási könyvtár = Középdunántúli Napló, 1959/170. sz.

ifjúsági és felnőtt részleget. „Az olvasóteremben sem kell többet vakoskodni. Szellős, világos terem várja itt az olvasókat a könyvtár igazán bőséges folyóirat állományával, olvasótermi kézi raktárával.”¹⁸

A kezdeti időszakban a következő volt a könyvtári egységek elhelyezése: természetesen az olvasószolgálat kapta a legnagyobb helyet: 1. Adminisztráció és ruhatár; 2. Tőle balra a gyermekkönyvtár; 3. Jobbra a felnőtt szabadpolcos kölcsönző, a terem közepén egy hatalmas „olvasóasztallal”; 4. Tápraktár; 5. Belsőraktár; 6. Folyóiratraktár; 7. Olvasóterem, mely a kastély kápolnájában került elhelyezésre a hozzá tartozó adminisztrációs és felügyelő szobával egyetemben.

A folyosó végén a manzárd alatti három helyiségbe kerültek az irodák: feldolgozó részleg, módszertani csoport és az igazga-

¹⁸ Méltó otthont kap Pápán a járási könyvtár = Középdunántúli Napló, 1959/170. sz.

tói iroda. Mellettük vizesblokkot is építettek ki, mely a dolgozók és olvasók komfortérzetét pozitív irányba befolyásolta.

A könyvtárvezető részére a második emeleti manzárdban szolgálati lakást, a félemeleten egy vendégszobát alakítottak ki.

Az új helyen a nyitvatartási idő a következőképpen alakult: a felnőttek hétköznap 13–19 óráig, pénteken még 10–12 óráig is, a gyermekek hétköznap 13–17, majd később 18 óráig használhatták a könyvtárat.

A költözés utáni változásokat Réfi Antalné indította el, aki 1951–1962-ig vezette az intézményt, de a munka folytatása és neheze Jelencsik Sándor igazgatásának idejére esett.

A könyvtárügy szabályozására a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1956. évi 5. számú törvényerejű rendelete a következőket fogalmazta meg: „A felszabadulás óta pártunk, kormányunk támogatása és könyvtárosaink odaadó munkája következtében könyvtáraink száma, könyvállománya és a könyvtárak ol-

vasótáborra jelentős mértékben megnövekedett. Ezzel egyidejűleg megnövekedtek dolgozó népünk kulturális igényei, amelyeknek kielégítése egyre nagyobb feladatokat ró könyvtárainkra is.

A jelen törvényerejű rendeletnek az a célja, hogy a könyvet, a könyvtárakat fokozott mértékben állítsa népünk szocialista öntudatra nevelésének szolgálatába.”¹⁹

Számos rendelet és végrehajtási utasítás töltötte meg tartalommal a fenti törvényerejű intézkedést. E rendelet, igaz a kor szellemének megfelelően, meghatározta a könyvtár célját, de ez által szűkítette is annak funkcióit, a politika kiszolgálójává tette. A tudat formálásának egyik legfőbb intézményévé lett, mivel a könyv, az olvasás a népművelés szerves részét képezte.

E tendenciát támasztja alá a Pápai Naplóban 1961-ben megjelent cikk is, melynek nyitó gondolata a következő: „A pápai Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár a párt művelődéspolitikai irányelveinek alapján, a munkásosztály műveltségi színvonalának emelését tekinti fő feladatának. Komoly feladat ezen kívül a termelősövetkezeti parasztság és az ifjúság szocialista szellemű nevelése.”²⁰

1962-ben Jelencsik Sándor került az intézmény élére, aki több mint húsz évig, 1986-ig, személyiségével meghatározója volt a könyvtárnak.²¹

A helyi állomány ekkor 15458 kötet könyv volt.

1962-ben a könyvállomány összetétele:

¹⁹ A könyvtári szolgálat jogi szabályozása, 1958.

²⁰ Néhány szó a könyvtárról = Pápai Napló, 1961/88. sz.

²¹ *Vidra Szabó Ferenc: i. m.*

Klasszikus magyar	32 %
Mai magyar	23 %
Világirodalom klasszikusai	21 %
Nem szocialista	12 %
Szovjet	6 %
Népi demokratikus	6 %

A kölcsönzött kötetek megoszlása:

Ismeretterjesztő irodalom	14 %
Szépirodalom	53 %
Gyermek és ifjúsági irodalom	33 %

Az olvasók kor szerinti megoszlása:

14 éven aluli	39,1 %
14–18 év között	29,1 %
18 éven felüli	31,8 %

Az olvasók foglalkozás szerinti megoszlása:

Ipari munkás	23,9 %
Mezőgazdasági munkás	0,9 %

Tanuló	46 %
Egyéb (értelmiségi is ide tartozik)	29,2 %

A kölcsönzési mód könyvkártyás-tasakos volt, a visszahozatal idejét színcsíkokkal jelölték.

A Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár, mint nevéből is kiderül nemcsak Pápa, hanem a járáshoz tartozó községek könyvelésével is foglalkozott. (Az ellátórendszer történetét külön fejezetben fogjuk felvázolni.) Előjáróban csak annyit, hogy ebben az időszakban a hálózat raktári része is – a Városi Könyvtár anyagától elkülönítve – a Kastélyban nyert elhelyezést, melynek állománya már ekkor meghaladta a 25 ezer kötetet.

A könyvtár költségvetése szerepelt a Járási Tanács költségvetésében. A városfejlesztési alapból a Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága is segítséget nyújtott, túlmenően a központi költségvetésen. 1962-ben a könyvekre fordítható összeg 50 ezer forint volt.

A könyvtár általános gyűjtőkörű, nyilvános közművelődési intézmény. Ennek megfelelően történt az állomány gyarapítása, melyhez az OSZK-KMK által kiadott törzsanyagjegyzék nyújtott segítséget.

A beszerzést befolyásolta a mindenkori könyvkiadás és a pénzügyi lehetőségek. Az utóbbi megteremtésének kulcsa elsősorban a helyi vezetéssel kialakított jó viszony volt. A könyvtár tevékenysége fölött a helyi pártszervezet, a helyi tanácsi vezetőség döntött, szakfelügyeletét a megyei könyvtár látta el.

A könyvtári dolgozók iskolai végzettségét tekintve 22% végzett főiskolát, a többség középfokú, ill. alacsonyabb képesítésű volt. Számukra megyei szervezésben 1957-től kétéves tanfolya-

mokat indítottak. Legalább az alapfokú képzettséget minden teljes munkaidőben foglalkoztatott könyvtárostól megkövetelték 1961-től kezdődően.²² Ennek hatására jelentékenyen emelkedett a dolgozók képzettsége, munkájuk értéke, mely a bérezésben azonban nem nyilvánult meg. A könyvtárosok méltatlanul alulfizetettek voltak úgy Pápán, mint országszerte.

A hatvanas-hetvenes évekre a rendezvénycentrikusság vált igazi gyakorlattá. Ebben az időszakban terjedtek el a könyvtári klubok és klubkönyvtárak. Ilyen szempontból a pápai könyvtár teljesen felzárkózott a korhoz: az irodalmi propaganda napi munkává vált. Az író-olvasó találkozók megrendezése a könyvtár életében fontos szerepet töltött be.²³

Az irodalomnépszerűsítő tevékenység közepette, az állomány növekedése folytán, már a hatvanas évek közepétől bővíteni kellett a raktártereket. Elsőként az olvasóteremhez tartozó egykori sekrestyében, újabb polcok elhelyezésére, ácsolt emeleti részt alakítottak ki.

További férőhelybővítésre a termék belmagasságát használták ki, mennyezetig bepölcözték a felnőtt szabadpolcos kölcsönzöt. A felső polcok a másodpéldányok elhelyezési gondját enyhítették, ugyanakkor középre, az „olvasóasztal” helyére is polcok kerültek. Szintén a hatvanas években történt meg a gyermekkönyvtár megfelelő méretű bútorokkal való berendezése.

Az irodalmi ismeretterjesztéssel párhuzamosan fontos feladatának tartotta a könyvtár a képzőművészeti, művészettörténeti könyvek, egyes alkotók, korok, nemzetek, múzeumok gyűjteményeit bemutató színes reprodukciós albumok, diafilmek beszer-

²² *Csapodi Cs.–Tóth A.–Vértessy M.*: Magyar könyvtártörténet. Bp., 1987.

²³ *Vidra Szabó Ferenc i. m.*

zését. A helyi adottságokat kihasználva a folyosón különböző alkotásokat állítottak ki.

1972. április 1-jétől jelentős változás történt a Jókai Könyvtár helyzetében. A Megyei Tanács VB-határozata alapján ettől az időponttól kezdődően a Pápai Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága lett az intézmény fenntartója és felügyeleti szerve.²⁴

1973-tól a könyvtár zenei részleggel gazdagodott, mely lehetőséget nyújtott a helyben történő zenehallgatásra. Ettől kezdve a nyitvatartási idő kiterjedt a szombati napokra is.

A hetvenes évek végére a helyhiány aggasztó gondná vált a könyvtár életében. „Az elmúlt húsz esztendő alatt azonban a könyvtár kinőtte falait. A könyvállomány több mint ötszörösére, az olvasók száma és a kölcsönzött kötetek száma pedig a duplájára emelkedett. A továbbfejlődésnek komoly akadály a helyhiány. „Égig érő” polcok, zsúfolásig megtömött raktárak fogadják

²⁴ Györgyné Juhász Katalin: A 14 éven aluli gyermekek könyvtári ellátásának helyzete Veszprém megyében és a továbbfejlesztés lehetősége. Bp., 1988.

az olvasókat és a látogatókat. Egybehangzó vélemények szerint sürgősen tenni kellene valamit.”²⁵

A raktározási problémákat a város különböző pontjain, ideiglenes jelleggel és mostoha körülmények között tudták megoldani.

1976-ban újabb törvényerejű rendelet született a könyvtárakról, mely felvetette a könyvtári hálózatok és együttműködési körök kiépítésének lehetőségét. Előírta, hogy a könyvtárakról központi nyilvántartást kell vezetni és meghatározta a különböző könyvtártípusokat tevékenységi körük alapján: nemzeti, közművelődési, szak-, felsőoktatási és iskolai könyvtár. A könyvtár feladatának meghatározásában még ekkor is jelentős részt kapott a kor politikájának ideológiája. Fontosnak tartották, hogy a könyvtár „közreműködjék az általános művelődési igények állandó fejlesztésében, a szocialista tartalmú általános művelődés terjesztésében és gyarapításában, a szocialista világnézet, életmód és ízlés fejlesztésében, az általános, a szakmai, a politikai és a világnézeti tájékozódásban, valamint a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezésében.”

A könyvtárak ágazati felügyelete a rendelet értelmében a művelődési és közoktatási miniszter jogkörébe került. E rendelet szót ejt a könyvtárosok erkölcsi és anyagi elismeréséről is: „A könyvtári dolgozók közművelő-nevelő, valamint szakmai művelődési és tájékozódást szolgáló tevékenységét minden állami, társadalmi és szövetkezeti szerv köteles támogatni, és gondoskodni munkájuk erkölcsi és anyagi megbecsüléséről.”²⁶ Sajnos a gyakorlatban az „anyagi megbecsülés” továbbra is elmaradt.

²⁵ „A hagyományok köteleznek”: beszélgetés dr. Németh Zoltánnal, Pápa város tanácselnökével = Könyvtáros, 1980/8. sz. 458–460.

²⁶ 1976. évi 15. törvényerejű rendelet a könyvtárakról, a végrehajtására kiadott 17/1976. (VI.7.)MT rendelettel egységes szerkezetben

1981-ben a Városi Tanács a kastélyon kívül, a belvárosban biztosított szolgálati lakást a könyvtár igazgatójának, így az első emeleti irodák felköltöztek a manzárd részbe ugyanabban az elosztásban, mint előtte voltak: feldolgozó, módszertan és igazgatói iroda. Az irodák helyén, az első szoba kivételével, kétszintes Dexion-Salgó polcrendszerű raktárt rendeztek be.

Az olvasószolgálat kereső-tájékoztató munkájának szétagoltóságán az 1980-as évek elején történt térátrendezés segített. A zárt raktárakat az új raktárba költöztették, így szabaddá vált a belső út a gyermekkönyvtártól az olvasóteremig. Ismét tágasabb, áttekinthetőbb lett a szabadpolcos rendszer. Az adminisztráció és ruhatár, valamint a gyermekkönyvtár a régi helyén maradt, a felnőtt kölcsönzöt viszont most már két helyiségben tudták elhelyezni: az elsőben maradt a szépirodalmi rész, a következő terembe került a szakirodalom. Az olvasóterem is tágasabbá vált, könyvállományát a mennyezetig polcozott volt szekrestyébe költöztették. A folyóiratraktár a félemeleten lévő vendégszoba helyére került.

Újabb „terjeszkedésre” 1983-ban kerülhetett sor. A kastélyban működő óvodát ekkor költöztették ki, és a könyvtár megkapta a gyermekkönyvtár melletti helyiséget, melyet ácsolt emeleti résszel kihasználhatóbbá téve raktárrá alakítottak át. Az emeleti részre az ifjúsági könyvtár raktári állománya, alulra a helyismereti gyűjtemény került (1992).

Az öröm csak átmeneti volt, a felszabadult polcok és új raktárak gyorsan teltek, és hamarosan újból helyhiánnyal küzdött a könyvtár.

A nehézségek ellenére a nyolcvanas évek elején tovább folytatódott az irodalomnépszerűsítő tevékenység, igaz, ez már az

érdeklődés lanyhulásának időszaka volt.²⁷ „A rendezvények szervezése mellett azonban sajnos háttérbe szorult az egyéb irányú fejlesztés. Az épület külső megjelenésétől kezdve az alapterület szűkösségéig minden terület elmaradt a kívánttól.” „Nemcsak a technikai jellegű területek fejlesztése maradt el, hanem kevés pénz jutott az alkalmazottak bérezésére is, ezzel a könyvtárosok amúgy is kis presztízse Pápán még az országosnál is alacsonyabb szinten állt.”²⁸

Most már nehéz lenne kideríteni az idáig vezető okokat. Ami biztos, hogy a költségvetés tárgyalásakor a könyvtár érdekei mindig háttérbe szorultak.

2. 3. Könyvtár és a rendszerváltozás

1986-ban Jelencsik Sándor igazgató nyugdíjba vonulása után új vezetőt kapott az intézmény dr. Hermann István személyében. A könyvtár életében jelentős változások következtek be.

Még a központi bérrendezés előtt, két év alatt 20–25 % bérkorrekciót sikerült elérnie. Változások egyéb területeken is történtek. Megkezdődött a könyvtár gépesítésének korszaka. Az aktuális állományellenőrzést 1987 nyarán már számítógép segítségével végezték, az ellátó körzet állományát is gépre vitték. Sikerült megoldani a kölcsönzés adminisztrációjának számítógépesítését is, eleinte az ún. szombathelyi rendszerrel próbálkozott a könyvtár, később áttértek a békéscsabai rendszerre.

²⁷ Jelencsik Sándor: Irodalmi rendezvények a pápai Jókai Könyvtárban 1961–1985 = A Veszprém Megyei Könyvtár évkönyve, 1987. Veszprém, 1987.

²⁸ Vidra Szabó Ferenc i. m.

1989-től változott a nyitvatartási idő is: hétfőn 13–19 óráig, kedden, csütörtökön és pénteken 9–12-ig és délután 13–19 óráig tart nyitva mind a felnőtt, mind a gyermekrészleg, valamint az iskolai hónapokban — szeptembertől május végéig — szombatonként is a látogatók rendelkezésére áll a könyvtár. Szerda zárt nap: a könyvtárosok ekkor végzik egyéb háttér munkáikat, és lehetőség szerint a számítógépek karbantartását is ekkorra időzítik.

A Xerox-másoló üzembe helyezése újabb technikaeszköz-bővítést jelentett. Előnyeit leginkább a tanulók élvezhették, mert így a csak helyben használható könyvekből, folyóiratokból ki-másoltathatták a nekik szükséges fejezeteket, cikkeket, ezeket elvihették, szabadon használhatták.²⁹

A fénymásoló jelentette az első lépést afelé, hogy a város vezetőségének figyelmét felhívják a könyvtárra. Erről dr. Hermann István így fogalmazott: „Van fénymásoló berendezésünk is. Először — anélkül, hogy kérték volna — küldtem mindig a város vezetőinek azokról a cikkekről egy-egy másolatot, amelyekről úgy gondoltam, hogy érdekelheti őket. Nem vártam semmilyen reakciót, csak küldözgettem őket rendszeresen. Eltelt vagy 3–4 hónap, mire az első telefon megszólalt: most már ők kértek valamiről másolatot. Tehát sikerült felkelteni az érdeklődést, sikerült tudatosítani azt, hogy a könyvtárban történik valami!”³⁰

2.3.1. Az Európa Nostra-díj

²⁹ Vidra Szabó Ferenc *i. m.*

³⁰ Vidra Szabó Ferenc: Könyvtárak rendszerváltás előtt és után = Könyvtáros 1991/2. sz. 61–62.

A technikai előrelépéseken túl szükségessé vált az épület felújítása is: „Sajnos az épület egykori pompája eltűnt: kívülről és belülről egyaránt szomorú képet mutatott. A hajdani cserépkályha-fűtés korszerűtlen, piszkos volt, a falak festésre vártak, a bútorok szedett-vedettek voltak; az egyébként hangulatos folyosón a mennyezetről ormótlan neoncsövek lógtak.”³¹

³¹ Uo.

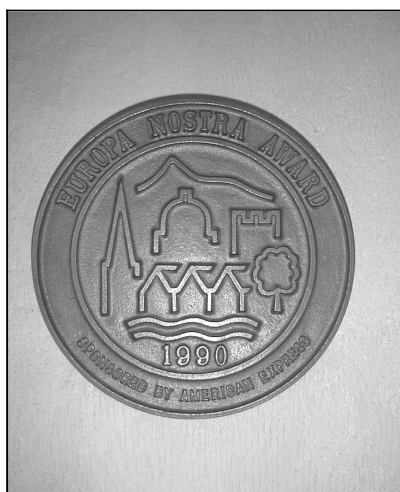
A legsürgetőbb gondot azonban az olvasóterem rendbehozatala jelentette, mely az Esterházy-kastély kápolnája volt és egykor freskók díszítették. Meg is kezdődött a renoválás. A két évig tartó munkálatokat Král Éva restaurátor vezette. Többen nyújtottak

nagy segítséget a sikeres kivitelezéshez, köztük a Művelődésügyi Minisztérium, az Országos Műemlékfelügyelőség, a Városi Tanács.

A felújított termet hangulatához illő bútorokkal rendezték be, az elavult cserépkályhákat villanykályhákra cserélték. A gyönyörűen díszített falakat szabadon hagyták, az egykori főoltár helyére

keresztet helyeztek el. Az olvasóterem fő ékessége az ez idáig ismeretlen mennyezeti freskó, Ignaz Mildorfer osztrák festő alkotása, Jézus mennybemenetelét ábrázolja.³²

1989 nyarán dr. Németh Zoltán tanácselnök felavatta a Városi Könyvtár régi pompáját visszanyert olvasótermét.

1991. április 29-én, Magyarországon harmadik alkalommal Europa Nostra-díjat osztottak ki, amelyet Pápa városa kapott meg az Esterházy-kápolna restaurálásáért. A díj elnyerését igazoló okmányt és emléklapkettet a város új polgármestere,

dr. Kovács Zoltán vette át.³³

Mert időközben lezajlott a rendszerváltozás, a társadalmi, politikai háttér megváltozott: 1990 ősztől Pápa város élére hosszú idő után újra polgármester került. A társadalmi változások a helyi könyvtár életében drasztikus fordulatot nem eredményeztek. Országos jelenségnek lehetett tekinteni a könyvtárügy, a könyvtárak bizonytalanságát, bizonytalan helyzetét, melyet tovább fokozott a kulturális tárca válsága.

Ebben a bizonytalan helyzetben jelentős szerepet kapott az adott intézményvezető személye, a könyvtárral kapcsolatos koncepciója, a megfogalmazott tervek, feladatok megvalósítása. E

³² Pápai könyvtári kalauz. Pápa: JMVK. Galavics Géza: Pápa. Kastélykápolna. Bp., 1992. (Tájak–Korok–Múzeumok kiskönyvtára, 428.)

³³ Szabó György: Europa Nostra-díj városunknak az Esterházy-kápolna restaurálásáért = Pápai Hírlap, 1991/9. sz. 1, 3.

tekintetben a pápai könyvtár szerencsés volt, mert igazgatója a bizonytalan külső körülmények ellenére is meg tudta valósítani elképzeléseit.

Ezt támasztja alá dr. Kovács Zoltán polgármester nyilatkozata is: „A könyvtárigazgató igazi ambiciózus ember, aki szívügyének tekinti az intézmény dolgát, így ha nem akarnám, akkor is foglalkoznom kellene az ügyvel...”³⁴

2.3.2. Könyvtárgépesítés

A további eredmények is önmagukért beszélnek: a legszembevetőbb fejlődés továbbra is a könyvtárgépesítés területén mutatkozott meg. A könyvtár igyekezett és a mai napig is igyekszik lépést tartani a fejlődési tendenciákkal, annak érdekében, hogy az olvasói igényeket mind színvonalasabban és gyorsabban tudja kielégíteni.

A Magyar Soros Alapítvány támogatásával sikerült újabb gyorsmásolót vásárolni, valamint féláron jutottak hozzá egy telefax készülékhez.³⁵ Ez utóbbi akkoriban még ritkaságszámba ment a városban, így a könyvtár — saját igényei kielégítésén túl — bérfaxolást is vállalt.

Szintén jelentős bér munkát végzett az újonnan beindított nyomda, amelyet elsősorban a könyvtári nyomtatványok, kiadványok és az elhasználódott könyvek kötésére hoztak létre.³⁶ A

³⁴ *Halász Béla*: Megkérdeztük az új fenntartókat: beszélgetés dr. Kovács Zoltánnal, Pápa város polgármesterével = *Könyvtáros*, 1991/9. sz. 534–536.

³⁵ *Vidra Szabó Ferenc*: Könyvtárak rendszerváltás előtt és után = *Könyvtáros*, 1991/2. sz. 61–62.

³⁶ *Hazai*: Gépelt sokszorosítást vállal a városi könyvtár nyomdája = *Pápai Hírlap*, 1991/17. sz. 6.

külön jövedelmet természetesen a könyvtár további fejlesztésére és dokumentumállományának gyarapítására fordították.

Időközben sor került kisebb-nagyobb belső tatarozásokra is: festés, parkettázás; a ruhatár és adminisztrációs tér a hely hangulatához méltó berendezést kapott.

2.3.3. Létszámleépítés és új részlegek

Sajnos, mint az országban mindenütt, úgy Pápán is megkezdődtek az 1990-es évek első felében a létszámleépítések. E negatív folyamat a Városi Könyvtárat sem kerülte el. A leépítések és átszervezések, és az 1989-től elmaradó hálózatra fordítható támogatás elsősorban a módszertani csoportot érintette, mely 1995-re teljesen megszűnt. A továbbiakban az olvasószolgálat létszáma csökkent 7 főről 6-ra, majd a feldolgozó osztályé 3-ról

2 emberre. A városi fiókkönyvtárakat is sorban fel kellett számolni.

Az olvasónak azonban nem volt szabad érzékelnie e szomorú változásokat. A könyvtár folytatva a korábbi hagyományokat, közművelődési tevékenységének fő céljául tűzte ki, hogy a lakosság igény szintjét emelje történeti, irodalmi, művészettörténeti témákban. Három irányúra tervezték tevékenységüket: előadások, kiállítások és könyvtári kiadványok készítése. Az 1986-tól kezdődő előadásokat aktuális témákhoz, évfordulókhoz, könyvbemutatókhoz kapcsolódóan tartották, és a kiállításokat is hasonló szellemben szervezték. A kiállítások célját a vezetés így fogalmazta meg: a vizuális kultúra fejlesztése.

1989 nyarán Váminé Molnár Emma gyermekkönyvtáros megszervezte az első honismereti tábort, amely azóta is, minden évben nagyon népszerű az általános iskolás gyerekek körében, de több közép-, ill. főiskolás is szívesen visszajár.

Ekkor a város lakosságának 15%-a volt könyvtári tag, s az olvasók kb. 50%-a tanuló.

Még 1987-ben megkezdték a videofilmtár kialakítását, melynek gyarapításakor figyelembe vették az iskolák igényeit, előnyben részesítették a kötelező irodalom megfilmesített változatait, a művészeti alkotásokat, a gyermekek és az ifjúság részére készült színvonalas filmanyagot.

A videotár a zenei részleggel összevontan a kastély nyugati szárnyának földszintjén kapott egy meglehetősen kicsi, sötét és hideg helyiséget. Szerda kivételével hétköznapokon tart nyitva 13–16 óráig.

A videofilm megjelenése kiszorította az amúgy is elhasznált diafilmkészletet, amely selejtezésre került.

A kor előrehaladtával a dokumentumtípusok köre bővült. A könyvek, folyóiratok, mikrofilmek, hanglemezek, magnókazeták után megjelentek a már említett videofilmek, majd a CD-lemezek. A számítógépesítés hozta magával az új technikának megfelelő információ-hordozókat, az ún. elektronikus dokumentumokat: floppy, CD-ROM, legújabbban pedig a DVD-k jelentek meg.

A nyomdai tevékenységből befolyt összegeknek köszönhetően a gépesítés fejlesztésén túl az állomány nagyságát is jelentősen lehetett növelni. (Az állományra és a kölcsönzésre vonatkozó adatokat a „Mellékletek” c. rész táblázatai szemléltetik.)

A kilencvenes évek második felére az állomány összetétele is alaposan megváltozott. Egyre inkább túlsúlyba kerül a szakirodalom a szépirodalommal szemben. Ennek egyik oka a könyvkínálatban rejlik, másik oka az a pozitív változás, mely Pápát ismét olyan várossá tette, ahol főiskolai képzés folyik. E főiskolák többsége kihelyezett tagozat, így helyben nincs saját könyvtárunk.

A Jókai Mór Városi Könyvtár általános gyűjtőkörű nyilvános könyvtár, de a megváltozott olvasói igényeknek is igyekszik megfelelni, próbálja felvállalni a felsőoktatási iskolai könyvtár szerepét is. E célra a helyi önkormányzat már többször nyújtott anyagi segítséget.

2.3.4. Katalógusok

Az állomány gyarapításával párhuzamosan a Városi Könyvtár többféle cédulakatalógust épített. A könyvtárosok munkaeszközéül szolgáló raktári katalógust, mely követi a könyvek polcon való elhelyezésének sorrendjét, a szolgálati katalógust, melyet a szerzők, ill. címek betűrendjében szerkesztettek. Ugyanilyen szisztéma szerinti az olvasói katalógus. Olvasói szakkatalógus is készült az ETO-n alapuló csoportalkotásos módszerrel, ez az olvasók tájékozódását segítette. Téma szerinti betűrendes katalógus volt hívatott segíteni az ifjabb könyvtárlátogatók eligazodását a gyermekkönyvtárban. A helyismereti anyagról 3féle katalógus épül: szerző és cím szerinti betűrendes, mechanikus szakkatalógus az ETO alapján szerkesztve, nyomdai katalógus (helynevek, ezeken belül a nyomdák betűrendjében).

1995-ben a könyvtár számítógépeit sikerült hálózatba szervezni, s ez lehetővé tette az „egyszeri adatbevitel – többszöri felhasználás” elvének megvalósítását.

Az intézmény ekkor vásárolta meg a TINLIB integrált könyvtári rendszert valamennyi moduljával együtt. (2000-ben sor került az új, korszerűbb T SERIES-V.300-as változat bevezetésére.)

A TINLIB-ről tudni kell, hogy moduláris felépítésű, az egyes munkafolyamatok kezelésére elkülönült modulok integrált rendszere.

Főbb moduljai:

- Katalógus modul: Különböző dokumentumtípusok katalogizálhatók. Az egységes adatbevitelt ablakos technika segíti. Számos lehetőség van az állományban való keresésre.

- OPAC modul: Az olvasó barátságos felhasználói felületen keresztül kereshet a katalógusban.
- Kölcsönzői modul: A kölcsönzők és a kölcsönözhető dokumentumok jellemzői meghatározhatóak, a kölcsönzési időtartamok és a büntetések előírhatók. A kölcsönzés és a visszavétel egy-egy funkcióbillentyűvel elvégezhető.
- Gyarapodási modul: Elkészíthetők és kinyomtathatók a rendelések. Lehetőség van számlakezelésre, reklamálásra, a rendelés törlésére, a költségek nyilvántartására.
- Periodika modul: A folyóiratok érkeztetésére és nyilvántartása lehetséges.
- Import/export modul: Ez adja meg a lehetőséget a különféle MARC-formátumok és a TINLIB közötti konverzióra. Az Import modul segítségével lehet bevinni külső forrásból rekordokat az adatbázisba, az Export modul a katalógus nyomtatás feltétele.
- Adminisztrációs modul: Az adatbázis-karbantartási műveletek itt végezhetők el.³⁷

Minden — elsősorban kölcsönözhető — dokumentum egyedi azonosító jelet kap, mely alapján vonalkód készül. Ennek segítségével egyszerűbb és gyorsabb a kölcsönzés és a dokumentumok visszavétele. A vonalkódot a könyvtár házilag készíti: az olvasók numerikusan növekvő számot kapnak, a dokumentumokat egy 12 jegyű számmal jelölik, a 13., ellenőrző számot a vonalkódoló program generálja:

³⁷ T SERIES–V.300 általános leírás. Bp.: MTA SZTAKI ASZI, 1998.

1. szám: a dokumentum lelőhelye (1-ifjúsági kölcsönző, 2-felnőtt kölcsönző, stb.)
2. szám: a dokumentum típusa (1-könyv, 2-brossúra, stb.)
3. szám: kötetjelzés
- 4–6. szám: raktározási szakjel
- 7–12. szám: hatjegyű leltári szám

Jelenleg a könyvtár a gyarapítási modulon kívül a TINLIB összes modulját használja. Mivel a katalógus is gépesítve van, az olvasói, gyermekkönyvtári cédulakatalógust, valamint az olvasói szakkatalógust lezárták. A számítógépes program segítségével csupán a raktári, szolgálati és a helyismereti katalógus részére készül katalóguscédula, ezek építése napjainkban is folyamatban van.

2.3.5 T ö r v é n y i s z a b á l y o z á s : n y i l v á n o s s á g

Magyarországon 1997-ig nem volt könyvtári törvény. Ez idáig csak különböző miniszteri és törvényerejű rendeletek próbáltak szabályozni a hazai könyvtárügyet. Hosszas előkészületek után megszületett az első „igazi” könyvtári törvény: az 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. Az Országgyűlés az 1997. december 9-i ülésnapján fogadta el.

A könyvtárakra vonatkozóan a törvény célja: „mindenki számára biztosítani a könyvtárhasználat jogát, szabályozni a nyilván-

nos könyvtári ellátás működését és fejlesztését”

„A nyilvános könyvtári ellátás” című rész előírja a nyilvános könyvtár alapkövetelményeit, alapfeladatait, a könyvtárhasználók jogait és a könyvtárhasználat feltételeit.

A beiratkozási díjról így rendelkezik: „A 16 éven aluliak és a 70 éven felüliek mentesülnek a beiratkozási díj megfizetése alól.” A pápai könyvtár természetesen betartja ezt az előírást is, sőt a közalkalmazottak részére is ingyenes a beiratkozás. A diákok, nyugdíjasok és munkanélküliek a mindenkori beiratkozási díj feléért kölcsönözhetnek.

A '97-es törvény rendelkezik a könyvtárak fenntartásáról, irányításáról is, tehát nemcsak az intézmény, hanem a fenntartó kötelességei is adóttak. E fejezetnek különösen fontos pontja: „A fenntartó e törvényben foglaltak alapján biztosítja a könyvtár szakmai önállóságát.” Az ágazati irányítást a miniszter látja el.

A fentiekén túl rendelkezik a dolgozók rendszeres továbbképzéséről is: „Az e törvény hatálya alá tartozó intézményekben, teljes munkaidőben foglalkoztatott szakemberek 7 évente szervezett képzésben vesznek részt.”³⁸ A Jókai Könyvtár e téren is folyamatosan eleget tesz a követelményeknek.

2.3.6. Aládúcolt mennyezet és Internet

³⁸ 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről = Magyar Közlöny, 1997/112. sz. 8369–8393.

Az 1997-es esztendő újabb megoldásra váró gondot hozott: a szakirodalmi terem mennyezetének fagerendái az idő múlásával életveszélyessé váltak, ezért a helyiséget le kellett zárni, és fel kellett újítani. Az itt elhelyezett könyvanyagot a szépirodalmi terembe szorították be. A kölcsönzés hosszú hónapokra nehézkesé vált, mivel az agyonzsúfolt terembe az olvasók nem mehettek, és nem is fértek volna be, a könyvtárosoknak kellett mindent kézbe adniuk. Az olvasóterem is el volt vágva erre az időszakra az olvasószolgálat többi részétől, csak a külső folyosóról lehetett megközelíteni. Ez az „áldatlan” állapot türelmet igényelt a könyvtárosok és az olvasók részéről is. A végeredmény: biztonságos mennyezet, szépen felújított terem korszerű világítással.

Az információhoz jutás korszerűsítésében, gyorsításában forradalmi változást jelentett az Internet megjelenése.

1998-ban a Soros Alapítvány által a könyvtár 5 számítógéphez jutott Internet előfizetéssel, melyeket az olvasók rendelkezésére kellett bocsátani. Természetesen az új információforrás megjelenése óriási érdeklődést váltott ki a könyvtárhasználók, elsősorban a fiatalabb korosztály körében. A kereslet olyan méreteket öltött, hogy előjegyzést kellett vezetni arról, hogy mikor ki akar internetezni. Mivel az idő múlásával az érdeklődés intenzitása nem hagyott alább, most is az előjegyzéses módszert kell alkalmazni.

Az Internet a könyvtárosok munkájában is fejlődést jelent, hisz használatával az ország, de akár a világ bármely könyvtárának adatbázisában tájékozódhatunk. Ez a lehetőség a könyvtári munkafolyamatok közt elsősorban a könyvtárközi kölcsönzés területén jelent segítséget. A feldolgozó könyvtáros is könnyebben pon-

tosíthatja a feldolgozandó dokumentum adatait, sőt rendelkezéseket is lehet feladni Interneten keresztül, így jelentősen lerövidülhet az új dokumentumhoz jutás időtartama.

2.3.7. MKE - vándorgyűlés Pápán

A Jókai Mór Városi Könyvtár meghívására a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1999. augusztus 5–7-ig Pápán rendezte meg XXXI. Vándorgyűlését. A találkozó témája a könyv alkotója–kiadója–terjesztője és a könyvtár volt. A könyvtáros szakmát érintő időszerű kérdéseket plenáris- és szekcióüléseken vitatta meg a több mint hatszáz résztvevő. Az augusztus 5-i plenáris ülésen adták át az 1999. évi Fitz-díjakat. A szekcióüléseket a következő napon tartották. A meghívott előadók a szerző és a könyvtár, a kiadó és a könyvtár, a terjesztő és a könyvtár kapcsolatát, valamint az elektronikus környezet ezen kapcsolatokra gyakorolt hatását vizsgálták. Az MKE gyermekkönyvtári szekciója is ülésezett, valamint EU-könyvtárosok, bírósági könyvtárosok, orvosi és frankofil könyvtárosok csoportjai mutatkoztak be. Könyvkiadók és kereskedők kiállítását, valamint informatikai bemutatókat láthattak az érdeklődők a Jókai Mór Művelődési Központ földszinti és emeleti előterében. A vándorgyűlés utolsó napját szakmai kirándulások tették felejthetlenné.³⁹

A vándorgyűlést hosszú, fáradtságos és izgalmas előkészületek előzték meg a pápai Városi Könyvtárban. A sikeres kivitelezés nem egészen húsz fő összehangolt, jól szervezett munkájá-

³⁹ *Bodnár Emese*: A könyv és a könyvtár = Pápai Hírlap, 1999/30. sz. 1., 4. – Tájékoztató a MKE XXXI. Vándorgyűléséről. Pápa, 1999.

nak köszönhető. A Jókai Könyvtár nemcsak saját vendégszeretetét, nyitottságát tudta ezzel a rendezvénysorozattal bizonyítani, hanem az egész városét is. A helyi közlekedés zökkenőmentes lebonyolítását nagyban segítette a Bakony Volán rugalmassága, segítőkészsége; a vendégek elszállásolásába be kellett vonni Pápa összes iskolai kollégiumát és egyéb szálláslehetőségeit (szálloda, panziók), az étkeztetést a „Nátus” konyha oldotta meg példaértékűen.

A vándorgyűlés alatt és még utána is sok pozitív visszajelzést kapott az intézmény a résztvevőktől.

2.3.8. Európai Információs Alpont

A könyvtár feladatköre 2000. június 9-től európai információs tevékenységgel egészült ki. Európai Információs Alpontot avatott ekkor a Jókai Mór Városi Könyvtár olvasótermében Veszprém Megye és Pápa Város Önkormányzata, valamint a Veszprém Megyei Európai Információs Pont. Az Európai Információs Pontokban magyar és idegen nyelvű hírek válnak hozzáférhetővé internetes információk, könyvek, prospektusok, szóróanyagok segítségével. Az információs ponthálózatot a megyei könyvtárakban alakították ki, ehhez kapcsolódnak a városi könyvtárakon keresztül az alpontok. Dr. Hermann István, a pápai könyvtár igazgatója így nyilatkozott az információs pontok céljáról: „Ezzel azt szeretnénk elérni, hogy Magyarországon ne legyen olyan ember, aki nem tud arról, hogy mit jelent az Európai Unió.” Az Esterházy várkastély folyamatban lévő felújítása után a pápai könyvtár tervezi egy önálló információs pont kialakítását.⁴⁰ Egyelőre az alpont egy íróasztalként jelenik meg a könyvtárban, de a könyvtáros kolléganő segítségével az unióról szinte minden adat megszerzhető. Az információs alpontot elsősorban diákok, fiatalok veszik igénybe, és az érdeklődés szintjén a felnőttek is.⁴¹

2.3.9. A z O l v a s á s É v e

⁴⁰ Bodnár Emese: Európai Információs Alpont Pápán = Pápai Hírlap, 2000/23. sz. 1–2.

⁴¹ Egy kis íróasztalon elfér az Európai Unió = Napló, 2002/42. sz. 9.

2000-ben közel 6000 volt a könyvtár beiratkozott olvasóinak a száma. Mivel Pápa diákváros, természetes, hogy a legnagyobb arányban a diákok, a felsőfokú képzésben résztvevők vannak jelen. Sajnos a középkorosztály nem jár könyvtárba, viszont az idősebbek sokan töltik itt a szabadidejüket. Jó jel, hogy egyre több fiatal anyuka hozza el kisgyermekét könyvet nézegetni, mesélni, beszélgetni.

A könyvtárosok és tanárok szerint a gyerekek olvasási készsége rohamosan romlik, rendkívül alacsony szintre süllyedt be-tűigényük is.

2001 az olvasás éve volt. A Jókai Könyvtárban nem is annyira a könyvhöz való visszacsábítás jegyében zajlott, mint inkább azért, hogy rangja legyen az olvasásnak, az értő olvasásnak is a számítógép, az Internet mellett. Ezt fogalmazta meg Váminé Molnár Emma könyvtáros. Ő volt a főszervezője annak a 24 órás nonstop felolvasási napnak, mely jelentős érdeklődést váltott ki a pápaiak körében.⁴² Május 30-án délelőtt 10 órakor kezdődött a maratoni felolvasás a könyvtár olvasótermében, amelynek során öt-tízpercenként stafétában váltották egymást a vállalkozók az „olvasószéken”.⁴³ A tervezett háromszáz felolvasó helyett közel ötszázan jelentek meg a rendezvényen, ahol a hallgatók száma sem csökkent, a terem mindig tele volt. Nagyon sok diák, pedagógus, értelmiségi, nyugdíjas jött, de szép számmal érkeztek fizikai dolgozók is.⁴⁴ A felolvasáson részt vett a város képviselőtestületének zöme, élükön dr. Áldozó Tamás alpolgármesterrel.⁴⁵

⁴² *Varga Bea*: Az idei esztendő az olvasásé = Pápai Napló, 2001. július 4.

⁴³ Könyves virrasztás = Pápai Hírlap, 2001. június 10. 1.

⁴⁴ „Akkor él a könyv, ha olvassák” = Pápai Hírlap, 2001. június 10. 4.

⁴⁵ Felolvasás éjjel és nappal = Napló, 2001. június 7.

A nyár folyamán könyvtáros táborot szerveztek gyerekek részére, ahol felméréseket végeztek arról, hogyan reagálnak egy-egy könyvre, könyvrészletre. Az olvasás éve alkalmából biblioterápiás foglalkozásra is sor került szakember bevonásával.

„De úgy érzem, nem szabad a látványprogramok mellett lera-gadnunk, mert az olvasóval való egyéni foglalkozás, az olvasmányélmények személyre szabott megbeszélése sokkal többet nyom a latba, mint a látványos programok”⁴⁶ — fejtette ki Váminé Molnár Emma.

2.3.10. A fejlesztés folytatódik

A Jókai Mór Városi Könyvtár nyilvános közművelődési könyvtár, és mint ilyen az általános művek mellett rendelkezik a művészetek, a természet-, a társadalom- és a humán tudományok összefoglaló munkáival. Más szaktudományok alapvető kézikönyvei, egyetemi és főiskolai tankönyvei mellett a szak- és általános lexikonok, enciklopédiák, valamint számos idegen nyelv szótárai is fellelhetők. Ezek a művek CD-ROM formában és az Interneten keresztül is elérhetők.⁴⁷ A könyvtár állományában nem szereplő művekhez könyvtárközi kölcsönzés útján juthat hozzá az olvasó.

A Széchenyi Terv keretein belül 2001-ben a kormány Miniszterelnöki Hivatalának Informatikai Kormánybiztossága számítógépes információs bázis fejlesztésére vonatkozó pályázatot írt ki könyvtárak számára. Célja az, hogy az olvasók Internet

⁴⁶ *Varga Bea*: Az idei esztendő az olvasásé = Pápai Napló, 2001. július, 4.

⁴⁷ *Bodnár Emese*: Új Európai Információs Alpont = Pápai Hírlap, 200/23. sz. 2.

használathoz juthassanak, csupán a beiratkozási díj fejében. A pápai könyvtárnak sikerült megnyernie az úgynevezett nagycsoportot, amely tíz gépet jelent 12 havi Internet előfizetéssel, továbbá 3 könyvtáros elektronikus információkeresésre és annak oktatására vonatkozó akkreditált továbbképzését is fedezi. A továbbképzés feltétele, hogy a kollégák egy év alatt legkevesebb száz magyar állampolgárnak, 4–20 fős csoportonként, 20 órás Internet és számítógép-használói, illetve digitális adatbázis felhasználói tanfolyamot tartanak.

„Harminc könyvtár érdemelte ezt ki az országban. S ha azt vesszük, hogy van húsz megyei könyvtár a fővárosi Szabó Ervin Könyvtárat is ide számítva, akkor az első harminc könyvtárban bent lenni, úgy gondolom, komoly tisztességnek számít” (dr. Hermann István).

A megyei könyvtári szintet a dokumentumbeszerzésre fordított évenkénti 5–6 millió forinttal is tartani tudja a Jókai Mór Városi Könyvtár. Hisz a könyvtár legfontosabb feladata, hogy az olvasókat könyvekkel lássa el, lehetőleg gyorsan és nagyobb mennyiségben. Ez azért is fontos az intézmény számára, mert úgy gondolják, a pápai embernek is kijár az a könyvtári kiszolgálás és elérhetőség, mint amit bármely megyei székhely lakosai megkapnak. Természetesen a könyvtár él az érdekeltségnövelő támogatás igénybevételének jogával is, amit szintén dokumentumok vásárlására fordítanak vissza.

2002-ben a Jókai Mór Városi Könyvtár 50 éves jubileumát ünnepli: 1952-ben, az ekkor kiadott miniszteri rendelet hatására, egyesült a városi és körzeti könyvtár járási könyvtárrá, mely Jókai Mór nevét 1958-ban vette fel. 1959 óta az Esterházy-kastély 680 négyzetméterén működik, mely a közel 120 ezer kötet

könyvhöz és a számos egyéb dokumentumhoz mértén túlságosan szűkösen bizonyul. Tervek már vannak a kastélyon belüli bővítéssel kapcsolatban, de ez csak az egész kastélyra kiterjedő rekonstrukció függvényében valósulhat meg. A mielőbbi bővítés mellett szól az is, hogy a beiratkozott olvasók száma eléri a 6400 főt, mely a város lakosságának ötödrésze, és ez jobb, mint az országos átlag.⁴⁸

⁴⁸ *Varga Bea*: Ünnepre készül a könyvtár = Pápai Napló, 2002. február, 6.

Az Esterházy-címer

MÁSODIK RÉSZ

3. A KÖNYVTÁR FELOSZTÁSA, RÉSZLEGEI

Mint már az eddigiekből is kiderült, a Jókai Mór Városi Könyvtár egységén belül több kisebb osztály, csoport működik együtt a könyvtárigazgató vezetésével. A cél az egész intézmény számára egy: az olvasó minél színvonalasabb, gyorsabb kiszolgálása, minél nagyobb mennyiségű dokumentum, illetve információ rendelkezésre bocsátása, annak érdekében, hogy a könyvtárlátogató elégedetten távozhasson, és legyen kedve rendszeresen felkeresni a könyvtárat.

3.1. A könyvtár gazdálkodása

Ahhoz, hogy a könyvtár működése gördülékeny legyen, valamilyen gazdálkodásra mindig szükség volt.

Kezdetekben a könyvtár, mint intézmény a fenntartó gazdálkodásában elkülönített állami költségvetési keretből, ellátmányi rendszerben gazdálkodhatott. A járások megszűntéig a Járási Tanácsnál a könyvtárnak biztosított költségvetési keretből, majd egy ideig a Városi Tanács keretein belül kapott ellátmányt.

1983-tól a Közművelődési Intézmények Gazdasági Ellátó Szervezetéhez, az úgynevezett GAESZ-hez tartozott, mely szintén a kastélyban működött, a nyugati szárny földszintjén.

1989 végére a GAESZ-eket felszámolták, a közművelődési intézmények önálló gazdálkodási jogot kaptak, természetesen a helyi önkormányzatok a költségvetési támogatást folyamatosan biztosítják.

1990-től a városi könyvtár is önállóan gazdálkodó lett. Ekkor vált szükségessé intézményen belül a gazdasági csoport létrehozása, mely egy gazdasági vezetőből és egy gazdasági adminisztrátorból állt.

2000. július 1-jétől ismét GAESZ-be tömörítették a közművelődési intézményeket. Az intézkedést gazdaságossági szempontokkal indokolták. Ennek hatására a könyvtár gazdasági csoportjában is változás történt: a gazdasági vezetőt átvette az új Közoktatási és Közművelődési Intézmények Gazdasági Szervezete — helyére egy 4 órás munkatársat vettek fel.

3.2. A Városi Könyvtár fiókkönyvtárjai

A hatvanas évek elején lakossági igény merült fel a külső városrészekben fiókkönyvtárak nyitására.

A Kertvárosi Fiókkönyvtár volt az első, mely 1960. novemberében nyílt meg az Aradi utcában. A kertvárosi olvasókat elsősorban szépirodalommal és egy-két napilappal, folyóirattal látta el. A kínálat hasonló volt az ezt követő Alsóvárosi Fiókkönyvtárban is, mely a Batthyány utca és a Zrínyi utca sarkán működött egy bérelt üzlethelyiségben. Az öreghegyi általános iskola tantermében is helyet kapott egy fiókkönyvtár, majd a nyolcvanas évek elején a Vajda Péter lakótelep gazdagodott könyvtárral: ezt egy garázsban helyezték el.

A fiókkönyvtáraknak a Városi Tanács költségvetésében biztosított könyvbeszerzési kerete volt, ehhez járult még a Városi Tanácsnak a községfejlesztési alapból nyújtott hozzájárulása.⁴⁹

A Jókai Mór Járási és Városi Könyvtár szerzeményezett számokra és lebonyolította a könyvcseréket, ellátta szakmai felügyeletüket is.

A kilencvenes évek elején a támogatások elmaradtak, a városi könyvtár is ekkor küzdött a létszámleépítés okozta problémákkal. Az olvasók is inkább a jól ellátott Városi Könyvtárat részesítették előnyben.

1995-re a fiókkönyvtárak megszűntek.

Ma már csak a Pápához csatolt három településen: Borsosgyőrön, Kéttornyúlakon és Tapolcafőn működnek. Ezek inkább klubkönyvtár jellegűek, hisz a helyi kultúrházak keretein belül üzemelnek. A részmunkaidős könyvtárosok tiszteletdíjáról és a működési költségekről a Jókai Mór Művelődési Központ gondoskodik (a korábban a Könyvtár költségvetéséből átadott pénzből). A Városi Könyvtár szakmai tanácsadással segíti munkájukat. Sajnos a központi támogatás elmaradása óta állományuk javarészt stagnál.

3.3. Központi Ellátórendszer a Jókai Mór Városi Könyvtárban

A körzeti könyvtár 1949-ben alakult meg, a városi könyvtár pedig 1950-ben kezdte meg működését. A két könyvtár egyesülésével 1952-ben jött létre a járási könyvtár, ahol három mód-

⁴⁹ *Ughy Jenő*: Vita a városok könyvtári ellátásáról: Pápa könyvtári feladatai = Könyvtáros, 1962/1. sz. 19–21.

szertani könyvtáros dolgozott. A könyvek cseréjét motorbiciklivel bonyolították.

Jelenlegi helyére, a Várkastélyba 1959-ben költözött a könyvtár. A járáshoz tartozó könyvek is itt nyertek elhelyezést. A hálózat állománya kb. 25000 kötet, a községek saját állománya kb. 8000 kötet volt. A letét alapját 3000 könyv képezte, ezt mozgatták a könyvtárak között.

A járás területén 59 népkönyvtár működött ekkor, a módszertani feladatokat két fő látta el. A községeket a megyei könyvtár által biztosított művelődési autóval járták. A megyei könyvtár nem csak ellenőrizte, hanem szakmai tanácsadással is segítette a járási könyvtár munkáját. A községi népkönyvtárakat leginkább pedagógusok kezelték, de volt köztük vasutas, nyugdíjas, tsz-tag, hivatalsegéd is. Munkájukért tiszteletdíjat kaptak. Kölcsönzés heti egy-két alkalommal volt.⁵⁰ Ezek a körülmények az évek során mit sem változtak.

A hetvenes évek elejére a hálózat működése gyengülni kezdett. Az 5/1978 (XII.12.) KM rendelet hatására a hálózati rendszer átalakult: Pápa hálózati alközpontként kezdett működni. Mint minden kezdet, az új rendszer is nehézkesen indult be. Erről az akkori tanácselnök, dr. Németh Zoltán, aki egyébként az új központi könyvellátás megszervezéséhez hathatós segítséget nyújtott, így nyilatkozott: „A központi könyvellátással, ezzel az elméletben oly mutatós módszerrel a gyakorlatban még nem vagyok teljesen elégedett. 1978-ban, a kezdetkor egy-két könyvtárba még annyi könyv sem került, mint amikor saját maguk vásárolták. De reméljük, ez csak átmeneti jelenség volt, mely első-

⁵⁰ *Szőcs Sebestyén*: Művelődési autóval a pápai járásban = Középdunántúli Napló, 1960/142. sz.

sorban az átállással járó adminisztrációs nehézségek és nem utolsósorban a létszám gondok következménye.”⁵¹

A Központi Könyvellátás kb. 50 km-es körzetet ölelt fel. Az ellátórendszerrel 52 község kötött szerződést, a módszertani csoportban három fő dolgozott. Ekkor már rendelkezésre állt egy gépkocsi, amellyel a könyvcsereket és ellenőrzéseket végezték. A nyolcvanas évek közepéig a megyétől anyagi támogatást is kapott az ellátórendszer, mely ekkor élte fénykorát. A sok teendő miatt a módszertani csoport létszáma négy főre duzzadt. Az állománygyarapítás központilag Pápán történt. A Központi Könyvellátás raktárát — helyhiány miatt — egy közeli faluba, Nagygyimótra költöztették. Így a módszertani könyvtárosok szinte állandóan úton voltak a könyvtár, a raktár, illetve a községek között.

Könyvcsereire könyvtáranként évente három-négy, nagyobb könyvtárak esetében öt-hat alkalommal volt lehetőség. Ilyenkor szállították ki az újonnan beszerzett, feldolgozott, katalóguscédulával ellátott könyveket, a helyi könyvtáros pedig visszaadta az elhasználódott vagy tartalmilag elavultakat selejtezésre. A raktáron lévő egy-két éves könyveket már nem fogadták szívesen, mert nem keresték azokat.

A nagygyimóti raktárt a nyolcvanas évek második felében Pápára költöztették, így már kevesebbet kellett ingáznia.

1989-től, a rendszerváltás kezdetétől a támogatás elmaradt, a könyvtárak tömegesen léptek ki a rendszerből. Első körben huszonkilencen bontották fel szerződésüket. Ez volt az az időszak, amikor a rendszerváltozás eufórikus hangulatában a kistelepülé-

⁵¹ Halász Béla: „A hagyományok köteleznek” : beszélgetés dr. Németh Zoltánnal, Pápa város tanácselnökével = Könyvtáros, 1980/8. sz. p. 458-460.

sek szabadulni akartak az „atyáskodó” körzeti központok befolyásától. A „szabadulást” sokan nem éltek túl...

A Városi Könyvtár is nehéz helyzetbe került, hiszen a személyi feltételek hiánya — ekkor kezdődtek a leépítések — és a többletköltségek komolyan érintették az intézményt.

1990-ben már csak két főből állt a módszertani csoport, a könyvcserék évi egy-két alkalomra korlátozódtak. A kilencvenes évek elején próbálkoztak azzal, hogy a kiszállás költségét kiszámlázták a települési önkormányzatnak. Ezt azonban a községek viselték nehezen, hiszen ez idáig nem került plusz pénzükbé.

A tömeges kilépések után 1995-re az egész módszertani csoport megszűnt. 1995–1997 között egy olyan kolléganő dolgozott a feldolgozó osztály keretein belül, aki előtte az ellátórendszerrel foglalkozott. Ő akkoriban napi négy órát a munkaidejéből még a községek ügyeire fordíthatott. Egy személyben végezte a könyvek beszerzését, állományba vételét, feldolgozását és cseréjét. Ő volt az utolsó könyvtáros a Városi Könyvtárban, aki személyes kapcsolatot tudott tartani a községi könyvtárosokkal, ha ez gyakorlatilag évi egy alkalomra korlátozódott is. 1997-ben önkormányzati utasításra újabb létszámleépítésre került sor. Ő lett az áldozat — és vele együtt az ellátórendszer.

Ettől kezdve a módszertani munka a két főből álló feldolgozó „osztályra” hárult. Nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között csak minimális szolgáltatást lehet biztosítani. A Városi Könyvtárhoz a helyi önkormányzatok által átutalt összeg fejében könyveket vásárolnak a községi könyvtáraknak, melyeket állományba vétel és feldolgozás után a gépkocsivezető szállít ki részükre évente egy alkalommal. Szakmai segítségre, tanácsadásra elsősorban telefonon keresztül van lehetőség.

1997-ben még 16 tagja volt az ellátórendszernek, 1998-ban 13 község fizetett be pénzt állománygyarapításra, 1999-ben már csak 11 tag igényelte a szolgáltatást. 2000-ben 3, 2001-ben 4 könyvtár utalt át pénzt könyvbeszerzésre.

A hagyományos értelemben vett könyvcserék már évek óta nem léteznek. A Központi Könyvellátás raktárában a csereállomány már csak holt anyag...

A községi könyvtárak helyzetét tekintve elég nagy káosz uralkodik, nagy a bizonytalanság. Az önkormányzatok nem tudnak vagy nem is akarnak mit kezdeni ezekkel az intézményekkel.

Szerencsére akadnak kivételek is, igaz csekély számmal, ahol az önkormányzat sajátjának tekinti a helyi könyvtár ügyét. Hajlandóak pénzt és időt áldozni megtartásukra, fejlesztésükre.

3.4. Feldolgozó osztály

Az eredetileg három főből álló feldolgozó osztály a létszámleépítések során két főre apadt.

Ketten végzik az új dokumentumok rendelését, állományba vételét, feldolgozását, a katalógusok építését és a selejtezés adminisztrációját.

A TINLIB integrált könyvtári rendszer bevezetése óta egy harmadik kolléganő csak azzal foglalkozik, hogy a könyvek adatait bevigye a számítógépes adatbázisba. Jelenleg ez kb. az állomány 75–80%-át jelenti.

A dokumentumok rendelésekor a feldolgozók kikérik az olvasószolgálatos kollégák véleményét is, hogy mire van szükség,

hisz ők állnak közvetlen kapcsolatban az olvasókkal, ők ismerik igényeiket.

A beszerzés forrásai a Jókai Könyvtárban eléggé szerteágazóak. Igaz, még mindig a Könyvtárellátó által kibocsátott Új Könyvek (ÚK) alapján kerül megrendelésre a legtöbb könyv, de nem a hagyományos módon. Évek óta csak a rendelójegyzéket kéri postai úton a könyvtár, magát az ÚK-t Interneten keresztül, a www.kello.hu címen lehet igénybe venni. A kitöltött megrendelést a Kódex Könyváruház címére küldik, ahol kb. kéthetente, kézpénzfizetés fejében személyesen veszik át a megrendelt dokumentumokat. Ezzel a megoldással 20% kedvezményt sikerült elérni a könyvtár javára.

Jelentősebb mennyiséget még az Osiris, Kossuth, Balassi Kiadóktól rendelnek, de figyelemmel kísérik a többi kiadót, könyvterjesztőt, sőt az antikváriumokkal is kapcsolatban áll a könyvtár, mert a helyismereti gyűjtemény számára a felbukkanó régi könyvek is jelentőséggel bírnak. A vételen kívül, nyomdai tevékenységének köszönhetően, az intézmény cserébe, ajándékba is kap könyveket más könyvtáraktól, múzeumoktól.

A dokumentumok állományba vétele a hagyományos címleltárkönyvben történik, melynek tételeit a csoportos leltárkönyvben is nyilván tartják. A feldolgozást is megkönnyíti az Interneten elérhető ÚK-adatbázis. A megrendelt könyvek adatai HUN-MARC-formátumban átvihetők a TINLIB Import modulja segítségével a könyvtár adatbázisába. Az átimportált rekordokat csak a könyv egyedi jellemzőivel kell kiegészíteni. Az „Export” modul lehetőséget kínál a katalóguscédula nyomtatására is.

A fenti munkafolyamatok után még hátra van a könyvek irányítása, kijelölése, hogy mi melyik állománytestbe kerüljön. Ezt

különböző szempontok alapján kell eldönteni (a könyv tartalma, jellege és nem utolsó sorban értéke alapján), természetesen figyelembe véve az olvasószolgálatos kollégák véleményét is.

3.5. Olvasószolgálat

A Jókai Mór Városi könyvtáron belül az olvasószolgálatot egy munkacsoport, 6 fő, alkotja, a gyermekkönyvtárost is beleértve. Az állománytestek viszont elkülönülnek egymástól, ezért külön-külön is említést érdemelnek.

3.5.1. Felöltt kölcsönző

A kölcsönző rész 1959-től, a kastélyba költözés óta szabadpolcos. Így bárki kedvére válogathat a szépirodalmi és a szakirodalmi terem kínálatából. Természetesen, ha tanácstalan vagy segítségre van szüksége, a könyvtárosok szívesen segítenek. A szépirodalmi teremben betűrendben (Cutter-jelzet alapján) követik egymást a könyvek a polcon. A szakirodalom között a raktári szakjel, és azon belül betűrend segíti az eligazodást. A kötelező irodalmat, a könnyebb elérhetőség érdekében kiemelték. Az adminisztrációs térben helyezték el az új könyveknek szánt polcot, ahová mindig a legfrissebben beérkezett műveket teszik.

Mint már említettem, kezdetben a kölcsönzési mód könyvkártyás-tasakos volt, melyet 1989-ben váltott fel a számítógép. 1995-től álltak át a TINLIB-bel való kölcsönzésre, mely alapján megállapítható, hogy kinél mi van, melyik könyv kinél van, és mikor jár le egy adott könyv kölcsönzési határideje.

Számítógépes katalógus áll az olvasó rendelkezésére is, segítségével megtudhatják, hogy megvan-e a könyvtárban a keresett dokumentum, ha igen, kölcsönözhető-e és, hogy hol található meg.

Kölcsönzői könyvekre a kölcsönzési határidő négy hét, melyet kétszer lehet meghosszabbítani újabb egy-egy hónapra. Az olvasónál egyszerre 6 db könyv lehet. Késedelem esetén a gép könyvenként és naponként késedelmi díjat számol.

A látszat ellenére a könyvtáros munkája nem egy mechanikus folyamat, hisz nap mint nap emberekkel bánik, nekik segít megfelelő olvasmányhoz jutni. Ehhez a könyvtárosnak is tájékozottnak kell lennie, és bizonyos fokú emberismerettel is rendelkeznie kell. Az olvasószolgálati osztályvezető, Váminé Molnár Emma gondolatai: „A könyvtárosnak mindennapi szükségletté vált a könyv, mert tájékoztatni is csak ezáltal lehet.” „Olvasószolgálati könyvtárosként nem dolgozhat olyan, aki nem tájékozott.” „Különösen a régi olvasóknál tudom, hogy mikor mit kell kézhez adni. Pár mondatból kiderül, hogy most éppen milyen könyvre van szüksége az illetőnek. Sokszor nyomok kamaszgyerekek kezébe is tudatosan könyvet.”⁵²

3.5.2. Olvasótermi részleg

Az olvasóterem, csakúgy, mint a kölcsönző, szabadpolcos állománnyal rendelkezik, de könyvei nem kölcsönözhetőek.

A helyben használathoz nagyszerű kereteket biztosít az 1989-ben helyreállított olvasóterem, mely kényelmes székekkel, asztalonkénti megvilágítással várja a könyvtár látogatóit. Az encik-

⁵² Bodnár Emese: Olvasás és terápia = Pápai Hírlap, 2001/5. sz.. 1., 5.

lopédiákon, lexikonokon, művészeti és történeti albumokon, drága gyűjteményes munkákon kívül itt van lehetőség folyóirat olvasásra is.

A könyvtárba jelenleg 277 napilap és folyóirat jár, de nagyon sok a régebbi, bekötött, összegyűjtött újság, folyóirat is.

Az olvasók a helyben használható dokumentum nekik szükséges részeiről, fejezeteiről, cikkeiről fénymásolatot kérhetnek.

A folyóiratos polc előtti részen helyezkednek el az Internetre kötött számítógépek, melyeket a könyvtárlátogatók használhatnak. (Jelenleg 10 db, nagy kapacitású gép.)

Az olvasótermi kolléganő működteti a már korábban bemutatott Európai Információs Alpontot is.

3 . 5 . 3 . K é z i k ö n y v t á r

A kézikönyvtár szintén nem kölcsönözhető állományrész. Nagyobb fele a folyosó végén lévő raktárban került elhelyezésre, az éppen aktuális kisebbik rész az adminisztrációs pult mögötti polcon van, hogy minél gyorsabban kézbe adható legyen. Ilyenek például a legfrissebb felvételi tájékoztatók. A kézikönyvtárba elsősorban könyvtári, pedagógiai segédanyagok kerülnek.

3 . 5 . 4 . B e l s ő r a k t á r

A belsőraktárba azokat a könyveket irányítják, amelyek vagy értékesebbek, vagy nagyobb érdeklődésre tarthatnak számot az átlagosnál, ennek ellenére a könyvtár csak egy-egy példányt tud vásárolni belőlük. Ezeknek a dokumentumoknak egy hét a köl-

csönzési időtartama, és ez nem hosszabbítható, annak érdekében, hogy minél több olvasó használhassa. A raktárból a könyvet kölcsönző kérésére a könyvtáros adja kézbe. A raktáron belül a könyvek polcon való elhelyezése gerinc méretük alapján történik, melyet betűvel jelölnek: A (18 cm-ig); B (18–22 cm); C (22–26 cm); D (26–30 cm); E (30 cm-től felfelé). A betűkön belül numerikusan növekvő számokat kapnak a könyvek beérkezésük sorrendjében.

3.5.5. Helyismereti gyűjtemény

A helyismereti gyűjtemény szintén a látogató közönség elől elzárt helyiségben van. Az elhelyezés szisztémája megegyezik a belsőraktárnál leírtakkal.

A helyismereti anyagot a gerincére ragasztott kék színcsík és a „Helyismereti gyűjtemény” bélyegző különbözteti meg. A gyűjtemény védelmét és használhatóságát biztosítja, hogy az itt elhelyezett dokumentumokat csak helyben bocsátják az olvasók rendelkezésére.

A helyismereti jellegű anyag gyűjtését a város hagyományai megkövetelték. A Jókai Mór Városi Könyvtár alapításától ügyel erre, de csak az 1960-as évektől vált tudatossá a gyűjtőmunka.⁵³ „A pápai könyvtárban a megyei után elsőnek foglalkoztak a helyismereti munkával.”⁵⁴

⁵³ *Kotmayer Józsefné*: Helyismereti munka a „B” típusú közművelődési könyvtárban (Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár). Pápa, 1998. 15.

⁵⁴ *Onika Olga*: Helyismereti munka a nagyobb közművelődési könyvtárakban = Horizont, 1979/2. sz. 35.

A pápai könyvtár szervezeti és működési szabályzata a következőképpen rendelkezik a helyismereti gyűjtőmunkával kapcsolatban: „A könyvtár gyűjti és feltárja a helyismereti gyűjtemény körébe tartozó dokumentumokat, segíti a helyismereti kutatómunkát, összefogja és szervezi a helyismereti bibliográfiai tevékenységet.”⁵⁵

A könyvtár időhatárok nélkül gyűjti a városra és környékére vonatkozó, a helyi személyhez bármely módon kötődő műveket. A helyi nyomda termékei is a helyismereti gyűjtemény részei, csakúgy, mint Pápa Város Önkormányzatának Jegyzőkönyvei és Rendeletei. A gyűjtemény a különböző dokumentumtípusok között nem válogat, ha annak pápai vonatkozása van, legyen az, videofilm, CD vagy CD-ROM.

3.5.6. Zenei részleg és videofilmtár

A zenei részleg állománya meglehetősen összetett. Keretein belül helyet kapnak zenei vonatkozású, elsősorban zenetörténeti könyvek és különböző hanghordozó dokumentumok: hanglemezek, hangkazetták és CD-lemezek.

Az 1960-as évek végén már megkezdődött a zenei anyag gyűjtése, és 1970-re 692 db hangzó dokumentum került nyilvánításba. Így a hetvenes évek elejére a könyvtár zenei részleggel gazdagodott, zenepult beépítésére is sor került, melyet hangfalakkal ki lehetett hangosítani, fülhallgatók segítségével pedig egyidejűleg 12 hallgatóhelyen élvezhették a zenét a látogatók az

⁵⁵ A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár működési szabályzata, 1987. Gépírat, 5.

olvasótermi asztaloknál. A zenepultot az olvasószolgálati könyvtárosok kezelték és a zenei anyagról kérésre másolatot is készítettek.

A zenei részleg 1988-ban nyert külön elhelyezést az Esterházy-kastély nyugati szárnyának egyik földszinti, meglehetősen kicsi helyiségében. A kilencvenes évek elején a videofilm-gyűjtemény is ide került. A videofilmek a kezdetektől kölcsönözhetőek, a hangzóanyag csak pár éve. A zenei részleg és videofilmtár nyitvatartási ideje szerda kivételével hétköznapokon délután 13–16 óráig van.

A hanghordozó dokumentumok és videofilmek beszerzését és állományba vételét a feldolgozó könyvtárosok végzik, a különböző gyűjteményt kezelő kolléganő javaslatainak, igényeinek figyelembe vételével.

Jelenleg 7433 db hangdokumentum és 1693 db videofilm áll az érdeklődők rendelkezésére.

3 . 5 . 7 . G y e r m e k k ö n y v t á r

A Városi Könyvtár kezdetektől gyűjtötte a gyermek és ifjúsági irodalmat, de a felnőtt irodalomtól való szétválasztására a Kossuth utcai üzlethelyiségben nem volt mód a szűkös körülmények miatt.

A gyermekkönyvtár kialakulására akkor nyílt lehetőség, amikor a könyvtár végleges elhelyezése 1959-ben, a Várkastélyban megoldódott. A 14 év alatti olvasók részére a ruhatár- és adminisztrációs térből balra nyíló helyiséget alakították ki, mely egyetlen, 70 négyzetméter alapterületű terem.

Az ifjúsági részleg szintén szabadpolcos elrendezésű, hogy már a legkisebbek is maguk választhassanak olvasnivalót. Az állomány három részre tagolódik: kölcsönözhető, ifjúsági olvasótermi és ifjúsági kézikönyvtári könyvekre. A kölcsönözhető dokumentumok közül külön polcra emelték ki a meséskönyveket, a verseket, és egyes sorozatokat, pl. Búvár Zsebkönyvek, Így élt, stb. Az ifjúsági olvasóterem anyagát a lexikonok, gyermeklexikonok, értékesebb ismeretterjesztő könyvek alkotják elsősorban. Az ifjúsági kézikönyvtár polcán kaptak helyet a gyermekkönyvtáros, valamint a pedagógusok munkáját segítő foglalkoztató könyvek, ünnepi műsorok szervezését könnyítő dokumentumok, stb.

A gyermekkönyvtár állománybeszerzéséről a könyvtár Működési Szabályzatának Gyűjtőköri Utasítása rendelkezik. Az ettől való eltérések a gyermek és ifjúsági könyvkiadás területén megmutatkozó, egyre átláthatatlanabb állapotokkal és a könyvek emelkedő áraival magyarázhatóak. Az ifjúsági részlegben gyerekeknek szánt folyóiratok is vannak, ezek száma és fajtája a mindenkori kínálattól függ. Természetesen a gyermekkönyvtár olvasói igényeiknek megfelelően bármit használhatnak az egész könyvtár dokumentumválasztékából.

A helyiséget a hatvanas évek elején rendezték be a gyerekek méretének megfelelő bútorokkal, így a helyben olvasás, könyvlapozgatás is lehetségessé vált.

A gyermekkönyvtár mindig fő feladatának tekintette, és tekinti még ma is:

- a könyvek megszerettetését a gyerekekkel,
- szélesebb látókör kialakítását, és az iskolai anyag olvasmányokkal való kiegészítését,

- a tudományos ismeretek intenzív terjesztését.

A könyvtár figyelme már a kezdeti időszakban is kiterjedt a gyermekek nyári szünidejének és szabadidejének hasznos eltöltésére. A gyermekkönyvtár kis olvasóit még vasárnap délelőttönként is várta diafilmvetítéssel egybekötött meseórára. A gyerekek számára érdeklődési körüknek megfelelő rendezvényekre került sor: rajzversenyek, vetélkedők, író-olvasó találkozók, vídám fejtörők. A könyvtárhasználat játékos megtanulására évente összegyűlt 20–25 gyermek, közülük kerültek ki a „kiskönyvtárosok”. Az alapvető ismeretek elsajátítása után segítettek az új olvasókat. A kiskönyvtárosok köre 1969-ig működött.

A gyermekkönyvtár feladatai közt mindig különös jelentőséggel bírtak a csoportos foglalkozások, programjaikban, rendezvényeikben meghatározó volt az egyes mozgalmak megjelenése.

Néhány magyartanár már a kezdetektől igényelte a gyermekkönyvtáros segítségét a kötelező olvasmányok feldolgozásához. Ennek ellenére a hetvenes évekig mindig megújuló problémát jelentett az iskolákkal való viszony. Az általános iskolák még nem ismerték fel annak fontosságát, hogy a tanulók lényegesen jobban elsajátíthatnák az ismeretek egyre bővülő rendszerét az iskola és a könyvtár szoros együttműködésével. Ez nem csak Pápán, de országosan jellemző probléma volt.

A könyv- és könyvtárhasználati foglalkozások számának növelésére került sor az 1978-as tanterv alapján, mely hangsúlyt fektetett a kézikönyv és katalógus használatára.

Az iskolák és a könyvtár viszonyában örvendetes változás vette kezdetét a rendszeres foglalkozások és a személyes könyvtáros–pedagógus kapcsolatnak köszönhetően.

A könyvtárban tartott foglalkozásokon túl, az iskolák is rendszeresen szerveznek különböző mese-, próza-, és versmondó versenyeket, melyekre nagy gyakorisággal meghívják a gyermekkönyvtárost zsűritagnak.

A gyerekekkel foglalkozó könyvtárossal szemben támasztott követelmények különösen magasak: jó szakember, értő olvasó legyen, ezenkívül közösségteremtő érzékkel és pedagógiai-pszichológiai ismeretekkel is rendelkeznie kell.⁵⁶

A pápai könyvtárban mindig voltak csoportos foglalkozások gyerekek számára. Ezek színvonalának, jó hangulatának elérésében folyamatosan meghatározó volt a gyermekkönyvtáros felkészültsége, gyermekszeretete. Ez különösen igaz az 1989-től működő nyári honismereti tábor léghőjére, melyet Váminé Molnár Emma olvasószolgálati osztályvezető — aki a könyvtár egyetlen gyermekkönyvtárosa is egy személyben — indított útjára és szervezi meg évente nagy sikerrel. Munkáját 1999-ig Kerekes Károly helyismereti könyvtáros segítette. A program összeállításánál figyelembe veszi a gyerekek ötleteit, javaslatait. Tudatosan alakítja úgy, hogy a városon kívül a környék életét, érdekességeit, hagyományait, nevezetességeit megismerhessék a közös munka során. A gyerekek szívesen vesznek részt nyaranta a tábor életében, és sokan évről évre visszajárnak. Önkéntes segítő is mindig akad a közép- és főiskolások köréből.

A különböző programokat mindig hosszas szervezés, könyvtári gyűjtőmunka előzi meg. Kirándulások előtt a csoport tagjai felkészülnek az adott község történetéből.

⁵⁶ *Balogh Ferencné*: A gyermekek könyvtári ellátása Veszprém megye tanácsi könyvtáraiban = Könyvtáros, 1975/11. sz. 657.

Érdeemes a *nyári honismereti táborok* témáival a felsorolás szintjén megismerkedni:

1989: A város és környékének gyűjteményeivel ismerkedtek. Jártak Vanyolán a Vajda Péter emlékházban, Csóton megtekintették a Babagyűjteményt, a Gyarmaton található tájházban régi használati eszközökkel ismerkedtek, Nyárádon az ottani népművelő segítségével a múlt szokásait idézték, találkoztak hímző asszonyokkal, éneklő és citerázó emberekkel.

1990: Fő téma az Esterházy-család története, de elindultak a „Pápai malmok nyomába”, melynek során sok mesét, mondát ismerhettek meg. Várkeszön a keszői vár történetét tanulmányozhatták, a somlói túra is emlékezetes. A búzakoszorú készítését Vaszaron próbálták ki.

1991: A Pápa-környéki gyermekjátékok gyűjtése volt a kitűzött cél.

1992: Kossuth Lajos születésének 190. évfordulójára emlékezve zajlott a program, sok nevezetes emlékhelyet felkerestek.

1993: A „közép-európai barokk” jegyében telt. Tüzetesebben megismerkedtek a város barokk emlékeivel. Különleges élményt jelentett a gyerekeknek, hogy maguk próbálkozhattak korhű ruhák készítésével.

1994: Ismét Kossuth évfordulójához kötődött.

1995: Pápa és a környék Árpád-kori emlékeit kutatták.

1996: A millicentenárium jegyében zajlott, őseink honfoglalására emlékeztek.

1997: Egy nevezetes pápai évforduló kapcsán a törökkor volt a téma. (1997. augusztusában volt 400 éve, hogy elűzték a törököt a pápai várból).

1998: Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eseményeit idézték fel a foglalkozások, a 150. évfordulóhoz kötődően.

1999: A honfoglalás és államalapítás korával ismerkedtek. Veszprémben Gizella királynéra emlékezve a várat járták be, Székesfehérváron megnézték a királysírokat és a Szent István szarkofágot, Öskün a kerek-templomot.

2000: „Pápa a XX. században és a millennium jegyében”: megismerkedtek szűkebb lakókörnyezetünk közelmúltjával. A Parlamentet és a Szent Koronát is megnézhatték Budapesten.

2001: A „Bakony mítosza” volt témája ennek az évnek, melynek során természeti környezetükkel köthették szorosabbra a szálakat a gyerekek. Megismerkedhettek a Bakonyt övező mondákkal, legendákkal.

2002: Kossuth Lajos születésének 200. évfordulója jegyében telt a tábor munkáját.

A változatos programok anyagi fedezetét különböző pályázatok útján sikerül a gyermekkönyvtárosnak előteremtenie. Minimális részvételi díjat a gyerekek is fizetnek.

A gyermekkönyvtár munkájában nehézséget okoz a helyhiány, a zsúfoltság. Nem ritka, hogy a honismereti táborok, iskolai csoport foglalkozások alkalmakor a húsz olvasóhellyel rendelkező teremben egyszerre 30–35 gyerek szorgoskodik. A személyi feltételek hiányosságát az 1971-es Irányelvek szerinti norma is alátámasztja: 500 gyerek ellátására 1 fő.⁵⁷ Pápán a 2001-es év statisztikai adatai szerint 1438 beiratkozott gyermek olvasót lát el a könyvtáros, az éves könyvforgalom 49951 kötet volt, nem beszélve a számos foglalkozásról.

⁵⁷ Uo.

4. A könyvtár közművelődési tevékenysége

A Jókai Könyvtár kulturális tevékenysége a hatvanas évektől kezdődően, egészen napjainkig annyira bőséges és sokszínű, hogy akár külön dolgozat témája is lehetne, ezért most csak ennek felvázolására vállalkozhatunk.

1959-ben a könyvtár a Kastélyba költözött, és így alkalmas hely kínálkozott előadások szervezésére az olvasóteremben, kiállítások rendezésére a hosszú folyosón.

A hatvanas-hetvenes évekre igazi gyakorlattá vált a rendezvény centrikusság, a könyvtári klubok is ebben az időszakban terjedtek el. Ilyen szempontból a pápai könyvtár teljesen felzárkózott a korhoz.⁵⁸ Egy 1965-ös napilap így írt: „A könyvtár nem csak arra törekszik, hogy valami „könyvkinyújtogató” hivatal legyen. Ennél általánosabb kulturális működésre törekszik. A könyvek, művek, művészetek megszerettetése végett igyekszik „Klubosítani” a könyvtári munkát, életét és különféle könyvtári rendezvényekkel eleveníteni.”⁵⁹ Az újság már ekkor említi a pápai bélyeggyűjtő kört, mely 1965-ben a könyvtárban rendezte kiállítását. A hetvenes évektől folyamatosan itt gyűlnek össze a kör tagjai.

A hatvanas évek elején a könyvtár a járás falvainak közművelődését is próbálta szem előtt tartani. Nem volt ritka, hogy télen egy-egy faluban olvasónapot tartottak. A módszertanosan kívül a feldolgozó és olvasószolgálati könyvtárosok is közreműködtek ennek során. Céljuk a következő volt: családokat látogattak, ér-

⁵⁸ Vidra Szabó Ferenc: Saláta, retek, olvasnivaló: könyvtárak a változó világban. Bp., OSZK-KMK; Pápa: JMVK, 1991.

⁵⁹ Klub a könyvespolcok között = Napló, 1965/263. sz.

deklódtek vannak-e könyveik, járnak-e könyvtárba, iskolásoknak olvasásra nevelő foglalkozásokat tartottak, a felnőtt lakosság részére szakkönyvbemutatókat, író-olvasó találkozókat szerveztek.

A könyvtár eredményes tevékenységét nagymértékben növelték az ezekben az években induló különböző mozgalmak. Az olvasótábor is jelentősen növekedett a „Könyvbarát” mozgalom megszervezésével.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 1962 őszén hirdette meg először a könyvtárban a Vajda Péter Szabadegyetem irodalmi előadás sorozatát. A következő évadtól a Városi Könyvtár is részt vett az irodalmi program összeállításában, az előadások megszervezésében. Több évtizedes eredményes együttműködés vette kezdetét.

1968-ban a Magyar Írószövetség kezdeményezésére „Olvasó Népert” mozgalom indult, melybe bevonták a különböző szervezeteket, művelődési intézményeket, így a könyvtárakat is. A megfogalmazott cél az olvasói kultúra fejlesztése, a könyv és az olvasás megszerettetése volt.

Ez időben szerepelt — a kor szellemének megfelelően — a népművelők és a könyvtárosok célkitűzései között a szocialista brigádok segítése. A könyvtár olvasóterme alkalmas volt arra, hogy helyet biztosítson a brigádok összejöveteleinek, szakmai továbbképzéseinek. A tervek között szerepelt kertészeti, kisállattenyésztés, gépszerező technikai klub létrehozása. A foglalkozásokat havonta egy-két alkalomra tervezték, melyeken a szakmai ismeretek megbeszélésén kívül egyéb gazdasági, kulturális téma is helyet kapott. Lehetőség nyílt egy-egy szakemberrel vagy szakíróval való találkozásra, beszélgetésre.

Az irodalompropaganda napi munkává vált, havonta rendeztek író-olvasó találkozókat.

A tevékenység kibontakozását nehezítette, hogy a könyvtár akkori fenntartója, a Járási Tanács Végrehajtó Bizottsága, évekig nem engedélyezte a rendezvények szervezéséhez szükséges költségvetési keret tervezését. E célra csak évek múlva sikerült némi fedezetet biztosítani.

Az író-olvasó találkozók népszerűsége 1965–1975-ig élte virágkorát. Ebben az időszakban akkora volt az érdeklődés, hogy a kibocsátott 200 db bérlet kevésnek bizonyult. Előadóteremmé átrendezve is csak 100–120 férőhelyes a könyvtár olvasóterme, de voltak olyan estek, amikor 220–230, előfordult, hogy 250 hallgató vett részt a találkozón. Ilyenkor az olvasóteremhez csatlakozó két helyiségben és a fűtetlen folyosón állva hallgatták az előadót.

1975-től 1985-ig folyamatosan csökkent az érdeklődés. A hetvenes évek közepétől 120–150, a nyolcvanas évek elején 80–90, a nyolcvanas évek közepére 60–70 főre fogyatkozott az érdeklődők száma. A hallgatók létszámának csökkenésével viszont egyre intimebbekké, emberközelibbé váltak a találkozók.

Az eltelt 25 év alatt 90 író több mint 100 alkalommal találkozott a pápai könyvtár közönségével. Néhány név a jelentősebbek közül: Jankovich Ferenc, Bor Ambrus, Fehér Klára, Hajnal Anna, Passuth László, Tatay Sándor, Áprily Lajos, Csanádi Imre, Rab Zsuzsa, Simon István, Illyés Gyula, Devecseri Gábor, Csoóri Sándor, Ágh István, Baranyi Ferenc, Veres Péter, Sánta Ferenc, Jókai Anna, Bertha Bulcsú, Moldova György, Kormos István, Németh László, Nagy László, Fekete Gyula, Szabó Mag-

da, Hernádi Gyula, Vathy Zsuzsa, Vámos Miklós, Károlyi Amy, Weöres Sándor, Mándy Iván.

A könyvtár a helyi adottságokat kihasználta: kevésbé helyigényes alkotásokat állított ki a folyosón: sűrűn voltak bélyegkiállítások, különböző exlibrisek, művészek kisgrafikai, évfordulókhoz kötődő emlékkiállítások, korok-stílusok művészetének bemutatása képekben, több könyvkiállítás és helyismereti jellegű anyag közzététele.

1984-ben a Jókai Kör újraalakult. Az önképzőkör azóta is együtt munkálkodik a könyvtárral, bevonja kulturális, hagyományőrző tevékenységeibe.

1980-ban Halász Béla így írt a pápai könyvtárról: „A Jókai Könyvtár arról nevezetes, hogy igen fontos szerepet vállal a város közművelődésében. Előadásainak, kiállításainak a megyében, sőt, még azon kívül is hírük van. Az író-olvasó találkozókra rendszeresen járnak Győr megyéből, a kisgrafikai kiállításoknak állandó látogatójuk van Sárvárról stb.” Ugyanebben a cikkben dr. Németh Zoltán, a város tanácselnöke is elismeréssel nyilatkozott a könyvtár kulturális tevékenységéről: „A legnagyobb elismerés hangján szólhatunk a Jókai Könyvtár közművelődési programjáról. Színvonalas kisgrafikai, exlibris-kiállításaiért, a képzőművészet iránti érdeklődés felébresztéséért valóban dicséretet érdemel. Ugyancsak elismeréssel nyilatkozhatok az író-olvasó találkozókról is, melyek mindig élményt nyújtanak a nagyszámú érdeklődőnek.”⁶⁰

Az eddig ismertettek jó alapot nyújtottak az 1986 utáni munkához. Mint már többször említettem, ekkor történt igazgató

⁶⁰ Halász Béla: „A hagyományok köteleznek”: beszélgetés dr. Németh Zoltánnal, Pápa város tanácselnökével = Könyvtáros, 1980/8. sz. 458–460.

váltás az intézmény élén. A könyvtár ez után sem mondott le a közművelődési tevékenység folytatásáról, melyet 3 szálon kívántak tovább vinni: előadások, kiállítások és könyvtári kiadványok készítésének formájában.

Az intim hangulatú író-olvasó találkozók száma csökkent, de változatosabbá váltak az előadások, melyeket igyekeznek aktuális témához kapcsolni. Bizonyítékkal néhány példa:

- László Gyula kettős honfoglalásról szóló előadása
- Dr. Szabó Miklós hadtörténész előadása a pápai repülősök múltjáról
- Sisi versei: verses-zenés irodalmi összeállítás, közreműködött Pálffy Margit előadóművész (közös rendezvény a Jókai Körrel)
- Pálffy Géza előadása: *A pápai vár felszabadítása nemzetközi haderővel 1597. augusztus 20-án*
- H. Szabó Lajos: *Kossuth-émlékek Veszprém megyében* (könyvbemutató)
- Ünnepi megemlékezés a 100 éve született Erdélyi Józsefről 1997. február 28-án
- Dr. Merényi László történész előadása: *Fellner Jakab építész élete és kora* címmel

A kiállítások célját így fogalmazta meg a könyvtár: „a vizuális kultúra fejlesztése”. Változatosságban ezek sem szűkölködtek, több érem, kisgrafikai, textilművészeti, festészeti, könyv és emlékkiállítás kerül megrendezésre. Például:

- Ösgaléria. Esterházy portrék kiállítása.
- Miniatúrkönyv-kiállítás.
- Sorsok az arcok tükrében. Edöcs János fotókiállítása.

- Gőzmozdonyok. Edöcs János fotókiállítása.
- Ürmös Péter grafikái.
- Lebó Ferenc szobrászművész kiállítása.
- Bagarus Zoltán ex librisei és grafikái.
- „Amott legel hat pej csikó...” országos kisgrafikai kiállítás.
- Adventi kiállítás a Pápai Református Gyűjtemény Baldacci-anyaga metszeteiből.
- Dr. Katona Gábor könyvjegy gyűjteménye.
- Dubrovnik. Edöcs János fotóművész kiállítása.
- Válogatás Szij Rezső – Kovács Rózsa gyűjteményéből.
- Vén Zoltán grafikus művész kiállítása.
- Diskay Lenke grafikusművész emlékkiállítása.
- Széchenyi emlékkiállítás.
- Kártyanaptár kiállítás minden év januárjában.

A programot könyvbemutatók is tarkítják. A könyvtári kiadványok készítése sikeresnek bizonyult, egyre nagyobb igény merült fel a helytörténeti kiadványok iránt. Az intézmény próbál eleget tenni a kívánalmaknak. Szerencsére mások is adnak megbízást a könyvtár nyomdájának könyvek, füzetek kiadására.⁶¹ E tevékenységnek köszönhetően Pápa könyvkiadása fellendült.

A könyvtárnak kiemelten jó, együttműködő a kapcsolata a város többi közintézményével és kulturális egyesületeivel: A Jókai Mór Művelődési Központtal, a Pedagógus Művelődési Házal, a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűj-

⁶¹ A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár nyomdatermékei: könyvek 1987–1999. Pápa: JMVK, 1999

teményeinek könyvtárával, az Esterházy Károly Kastély- és Táj-múzeummal, a Jókai Körrel és a Pápai Művelődéstörténeti Társasággal.

1991-ben dr. Kovács Zoltán, Pápa polgármester arra a kérdésre, hogy a város vezetése fontosnak tartja-e a könyvtár aktív részvételét a helyi közéletben, közművelődésben, Így válaszolt: „Pápán az igazgató úr révén, aki önkormányzati képviselő, biztosítva van az aktív részvétel a közéletben. Az önkormányzat nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy azt az információbázist, amely az intézményben felhalmozódott, veszni hagyja, és nem építi be működésébe.”⁶²

A könyvtár az önkormányzat megalakulásától hallatott magáról. A kitartó munka meghozta eredményét, sikerült tudatosítani, hogy a könyvtárban „történik valami”. Az intézmény információközvetítő tevékenységén keresztül folyamatosan segíti az önkormányzat munkáját, mely méltatja, értékeli és elismeri a könyvtár törekvéseit. Mostanára a „partneri” jelző a legkifejezőbb a könyvtár és az önkormányzat kapcsolatának kifejezésére.

⁶² Halász Béla: Megkérdeztük az új fenntartókat: beszélgetés dr. Kovács Zoltánnal, Pápa város polgármesterével = Könyvtáros, 1991/9. sz. 536.

MELLÉKLETEK

I. Az állomány nagysága és tartalmi megoszlása az 1955-bein indított csoportos leltárkönyv szerint

Év	Könyv kötetben	Folyó- irat	Mik- ro film	Dia	Hangzó- anyag	Video / Elektronikus dok., DVD	Összes információ hordozó	
1955	4904	12					4916	
1960	14637	110		1883			16630	
1965	27626	192		2375			30193	
1970	40744	216		2302	692		43954	
1975	53947	216		1905	1267		57335	
1980	68195	2853		1839	2083		74970	
1985	77350	3597	41	1755	3017		85760	
1990	89099	3991	41	101	5065	310	98607	
1995	100190	5029	47	101	6996	632	112995	
2000	115259	6348	78	101	7420	1660	403	131269
2001	118147	6625	79	101	7433	1693	478	134556

Megjegyzés: A folyóirat évfolyam ill. kötetenként értendő. Nem féleség!

**II. Felnőtt részleg kölcsönzési adatai 1966–1970 között
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14-19 éves olvasók száma</i>	<i>19 év feletti olvasók száma</i>	<i>Összesen</i>	<i>Látogatók száma</i>	<i>Kölcsönzött kötet</i>	<i>14-19 éves olvasók aránya %</i>	<i>14 éven felüli olvasóra jutó kötet</i>
1966	1108	1044	2152	22661	75995	51,4	35,3
1967	1304	1120	2424	23931	83370	53,7	34,4
1968	1116	2308	3474	25113	75989	30,7	21,8
1969	1106	1160	2166	26759	82735	46,4	38,1
1970	604	1654	2258	28912	65337	26,7	28,8

**III. Felnőtt részleg kölcsönzési adatai 1996–2001 között
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14 éven felüli olvasók száma</i>	<i>Látogatók száma</i>	<i>Kölcsönzött kötet</i>	<i>14 éven felüli olvasóra jutó kötet</i>
1996	4379	27447	89077	20,3
1997	1780	19345	65053	36,5
1998	4442	20308	76597	17,2
1999	4492	21250	76725	17,0
2000	4572	21599	92725	20,2
2001	4813	27646	100044	20,8

IV. Az olvasók számának és életkor szerinti

**arányának alakulása
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14 év alatti olvasó száma</i>	<i>14 év feletti olvasók száma</i>	<i>14 év alatti olvasók aránya %</i>	<i>14 év feletti olvasók aránya %</i>
1962	803	1827	31	69
1965	1357	2043	40	60
1970	1092	2258	33	67
1975	901	2194	29	71
1980	1202	2024	37	63
1985	1136	2103	35	65
1990	1022	3266	23	77
1995	1589	4309	26	74
2000	1390	4572	23	77
2001	1438	4813	23	77

**V. Gyermekkönyvtár kölcsönzési adatai 1962–2001 között
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14 év alatti olvasók</i>	<i>Látogatók száma</i>	<i>Kölcsönzött kötetek száma</i>	<i>Egy olvasóra jutó kölcsönzött kötet</i>
1962	539	2493	5956	11,0
1965	819	3332	10867	13,2
1970	1092	10027	27716	25,3
1975	901	7536	18240	20,2
1980	1202	12293	25080	20,8

1985	1136	15296	24845	21,8
1990	1022	12411	24475	23,9
1995	1589	15231	42296	26,6
2000	1390	12979	45272	32,5
2001	1438	13459	49951	34,7

**VI. Gyermekkönyvtár kölcsönzési adatai 1966–1970 között
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14 éven aluli olvasók szá- ma</i>	<i>Látogatók száma</i>	<i>Kölcsönzött kö- tetek száma</i>	<i>Egy olvasóra ju- tó kölcsönzött kötet</i>
1966	1205	11402	36075	29,9
1967	1235	11558	37678	30,4
1968	1130	10221	29304	25,9
1969	1030	7816	22558	22,0
1970	1091	10027	27716	25,4

**VII. Gyermekkönyvtár kölcsönzési adatai 1996–2001 között
(Mintavétel)**

<i>Év</i>	<i>14 éven aluli</i>	<i>Látogatók szá-</i>	<i>Kölcsönzött kö-</i>	<i>Egy olvasóra</i>

	<i>olvasók száma</i>	<i>ma</i>	<i>tetek száma</i>	<i>jutó kölcsönzött kötet</i>
1996	1293	15707	46604	36,0
1997	1285	11345	36606	28,4
1998	1301	10884	41108	31,5
1999	1308	10978	41272	31,5
2000	1390	12979	45272	32,5
2001	1438	13459	49951	34,7

**A Jókai Mór Városi Könyvtár könyvtárosainak névsora
időrendben**

Évszám	Név	Végzettség	Beosztás
1951–1962	Réfi Antalné	főiskola	könyvtárvezető
1951–1952	Varga Béla	főiskola	módszertani könyvtáros
1951–1956	Bíró Imre	alapfokú	módszertani könyvtáros
1952–1962	Réfi Antal	középfokú	módszertani könyvtáros
1955–1956	Horváth Kálmán	alapfokú	módszertani könyvtáros
1955–1962	Tóth Aladár	középfokú	feldolgozó könyvtáros
1956–1989	Mészáros Erzsébet	főiskola	gyermekkönyvtáros, feldolgozó oszt. vez.
1957–1962	Ughy Jenő	középfokú	olvasószolgálati csoport vez.
1957–1968	Szabó Imréné		olvasószolgálati könyvtáros
1958–1972	Tóth Dezső	egyetem	módszertani oszt. vez.
1959–1960	Bánó Zsuzsanna		olvasószolgálati könyvtáros
1960	Hencze Katalin	alapfokú	olvasószolgálati könyv- táros
1961–1973	Mészárosné Stenger Katalin	egyetem	gyermekkönyvtáros, módszertani könyvtáros
1962	Horváth István	alapfokú	módszertani könyvtáros

1962–1968	Huszár Gáborné	középfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1962–1968	Kertész Károlyné	középfokú	módszertani könyvtáros
1962–1986	Jelencsik Sándor	főiskola	könyvtár igazgató
1963–1986	Vámi Gyuláné	középfokú	olvasószolgálati, mód- szertani csop. vez.
1966–1967	Bódai Gábor	alapfokú	módszertani könyvtáros
1967–1969	Sebestyén Anna Katalin	főiskola	módszertani könyvtáros
1968–1971	Imre Gyöngyi	alapfokú	gyermekkönyvtáros
1968–1972	Pala Lászlóné	középfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1969	Elek Miklós	főiskola	módszertani könyvtáros
1970	Molnár Gábor	főiskola	módszertani könyvtáros
1971–1974	Üvegesné Sebestyén Anna	főiskola	módszertani könyvtáros
1971–1976	Tóth Tamás	alapfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1971–1977	Kovács Katalin	főiskola	gyermekkönyvtáros
1971–1978	Dr. Kövecses Lajos- né	középfokú	olvasószolgálati könyvtáros

1972–1977	Böröczky Béláné	alapfokú	feldolgozó könyvtáros
1974–1978	Somogyi Zoltánné	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1974–1996	Polgárné Németh Katalin	középfokú	feldolgozó könyvtáros, szövegszerkesztő
1974–1995	Hencselné Horváth Ágnes	középfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1975–1982	Mátyásné Fuchs Ilo- na	főiskola	módszertani könyvtáros
1976–1979	Agárdi Márta	főiskola	feldolgozó könyvtáros
1976–1996	Ferencz Lászlóné	középfokú	módszertani könyvtáros
1976–	Hoffer Katalin	középfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1977–	Váminé Molnár Emma	főiskola	gyermekkönyvtáros, ol- vasószolg. oszt. vez.
1978	Papp Győző	alapfokú	módszertani könyvtáros
1978–1980	Törökné Császár Judit	alapfokú	feldolgozó könyvtáros
1978–1983	Kornsee Jenőné	középfokú	módszertani könyvtáros
1978–1986	Péterné Vargyai Anna	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1979–1980	Németh Lászlóné	főiskola	feldolgozó könyvtáros
1979–1980	Strobl Mária	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1979–1991	Fábiánné Horváth Adrienn	középfokú	feldolgozó könyvtáros

1980–	Kotmayer Józsefné	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1980–1983	Szabóné Fenyvesi Éva	alapfokú	módszertani könyvtáros
1981–1983	Ásványi Lászlóné	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1982	Kardos Lászlóné	alapfokú	feldolgozó könyvtáros
1983–1997	Nagyné Bakos Andrea	középfokú	módszertani könyvtáros
1983–	Sztyéhlikné Tóth Tünde	főiskola	feldolgozó oszt. vez.
1983–1985	Németh József	főiskola	módszertani könyvtáros
1984–	Vargáné Sipos Terézia	főiskola	módszertani és feldolgozó könyvtáros
1985	Ruzsás Róbert	alapfokú	olvasószolgálati könyvtáros
1985–1995	Szabó László	középfokú	módszertani könyvtáros
1986–	Dr. Hermann István	egyetem	könyvtár igazgató
1986–1987	Gyórfy Gyöngyvér	középfokú	módszertani könyvtáros
1986–1987	Dr. Horváth Csabáné	alapfokú	módszertani könyvtáros
1986–1987	Honné Márk Éva	főiskola	módszertani könyvtáros
1986–1999	Kerekes Károly	főiskola	olvasósz. könyvt.
1987–	Katona Irén	főiskola	zenei könyvtáros
1987–1991	Árvay Imre	főiskola	módszertani könyvtáros

1991–	Szabó Rita	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros
1998–	Hubay Barbara	főiskola	feldolgozó könyvtáros
2000–	Luttenberger Anita	főiskola	olvasószolgálati könyvtáros

Fiókkönyvtárosok a kezdetektől a megszűnésig

Kertváros: Lux József, Jelencsik Sándorné, Házi Ferencné

Alsóváros: Harum Lajosné, Mátyus Ferencné, Borbély Sándorné, Kotmayer
Józsefné, dr. Gerencsér Józsefné, Pethő Zoltánné

Vajda Péter lakótelep: Szabó László

Öreghegy: Mohácsi Istvánné

Nem könyvtáros dolgozók névsora időrendben

1956–1962	Farkas Mihályné	hivatalsegéd
1961–1974	Hernádi Istvánné	ruhatáros
1962–1968	Sipos Lajosné	hivatalsegéd
1968–1970	Németh István	gépkocsivezető
1968–1974	Horváth Lajosné	hivatalsegéd
1970–1971	Nagyfi Miklós	gépkocsivezető
1972–1975	Kemenczky Sándorné	gazdasági előadó
1974–1981	Hujber Imre	gépkocsivezető
1975–1982	Czobor Lászlóné	gazdasági előadó
1977–1980	Baracska Lászlóné	hivatalsegéd

1980–1983	Holbok Miklósné	hivatalsegéd
1981–1991	Csékei Tibor	gépkocsivezető
1981–1996	Vági Ferencné	ruhatáros, nyomdai kisegítő (1997–)
1982–	Papp Lajosné	hivatalsegéd
1989–	Major Zsoltné Halász Gyöngyi	nyomdász
1990–1991	Szabó Sándorné	gazdasági vezető
1991–1992	Csitos Tamásné	gazdasági előadó
1991–1996	Masszi Ferenc	karbantartó
1991–2000	Huszár Endréné	gazdasági vezető
1992–	Horváth Györgyné	ügyviteli alkalmazott
1992–	Lőrinczné Bolla Judit	nyomdász
1993–2000	Varga Kálmánné	nyomdász
1994–1998	Bálintné Balassa Krisztina	szövegszerkesztő, adminisztrátor
1994–2000	Pataki Gyula	nyomdász
1994–1995, 1998–	Trestyén Gáborné	nyomdász
1996–2001	Gyenge Gyula	gépkocsivezető
1996–1997	Vadász Krisztina	gépi adatfeldolgozó
1997	Csöndör Jenőné	nyomdai kisegítő
1997–1998	Stankovicsné Takács Krisztina	szövegszerkesztő
1998–2000	Szerőcsei Lóránt	nyomdász
1998–	Kovács Vilmosné	takarító
1999	Tér Hajnalka	szövegszerkesztő
1999–2000	Halag Tímea Tünde	szövegszerkesztő

2000-	Németh Edit	montírozó, nyomdász
2000-	Eigner Jánosné	könyvkötő
2000-	Gál Gyula Zoltánné	nyomdász
2001–2002	Dávid Istvánné	szövegszerkesztő
2001–	Kamondy László	gépkocsivezető
2002–	Szily Ildikó	szövegszerkesztő

A könyvtár első dolgozói

Irodalomjegyzék

- 1976. évi 15. törvényerejű rendelet a könyvtárakról, a végrehajtására kiadott 17/1976.(VI.7.)MT rendelettel egységes szerkezetben
- 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről = Magyar Közlöny, 1997/112. p. 8369-8393.
- „Akkor él a könyv, ha olvassák” = Pápai Hírlap, 2001/jún. p. 4.
- Balogh Ferencné: A gyermekek könyvtári ellátása Veszprém megye tanácsai könyvtáraiban = Könyvtáros 1975/11. p. 657.
- Bodnár Emese: Európai Információs Alpont Pápán = Pápai Hírlap, 2000/23. p. 1-2.
- Bodnár Emese: A könyv és a könyvtár = Pápai Hírlap, 1999/30. p. 1., 4.
- Bodnár Emese: Olvasás és terápia = Pápai Hírlap, 2001/65. p. 1., 5.
- Böhm Antal – Táll Éva: Pápa a rezisztens város. – Bp. : MTA Politikai Tudományok Intézete, 1992.
- Csapodi Cs., Tóth A., Vértesy M.: Magyar könyvtártörténet. – Bp. : Gondolat, 1987.
- Egy kis íróasztalon elfér az Európai Unió = Napló, 2002/42. p. 9.
- Felolvasás éjjel és nappal = Napló, 2001/jún. 7.
- Györgyné Juhász Katalin: A 14 éven aluli gyermekek ellátásának helyzete Veszprém megyében és a továbbfejlesztés lehetősége. – Bp., 1988.
- Halász Béla: „A hagyományok köteleznek” : beszélgetés dr. Németh Zoltánnal, Pápa város tanácselnökével = Könyvtáros, 1980/8.
- Halász Béla: Megkérdeztük az új fenntartókat : beszélgetés dr. Kovács Zoltánnal, Pápa város polgármesterével = Könyvtáros, 1991/9. p. 534-536.
- Hazai: Gépelt sokszorosítást vállal a városi könyvtár nyomdája = Pápai Hírlap, 1991/17. p. 6.
- Hermann István: A pápai Esterházy-kastély nagykönyvtára az 1900/1916-os leltárkönyv alapján = Pápai Múzeumi Értesítő, 5. (1995) p. 223-236.

- Klub a könyvespolcok között = Napló, 1965/263.
- Kotmayer Józsefné: Helyismereti munka „B” típusú közművelődési könyvtárban : (Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár). – Pápa, 1998.
- Könyves virrasztás = Pápai Hírlap, 2001/jún. p. 1.
- A könyvtári szolgálat jogi szabályozása, 1958.
- A megújuló Pápa – a Pápai Városi Tanács megbízásából, 1989.
- Méltó otthont kap Pápan a járási könyvtár = Középdunántúli Napló, 1959/170.
- Melyik a helyes út? : Mi lesz a pápai kastéllyal? = Középdunántúli Napló, 1959/7. p. 2.
- Mezei Zsolt: Pápai könyvtárak a századfordulón. – Pápa Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei : Jókai Mór Városi Könyvtár, 1999.
- Onika Olga: Helyismereti munka a nagyobb közművelődési könyvtárakban = Horizont, 1979/2. p. 35.
- A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár Működési Szabályzata, 1987.
- A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár nyomdatermékei : könyvek 1987-1999. – Pápa : JMVK, 1999.
- Pápai könyvtári kalauz. – Pápa : JMVK, [2000]
- Pápai pedagóguslexikon / főszerk. Tungli Gyula. – Pápa : Pápai Művelődéstörténeti Társaság, 1997.
- Szabó György: Europa Nostra-díj városunknak az Esterházy-kápolna restaurálásáért = Pápai Hírlap, 1991/9. p. 1., 3.
- Szócs Sebestyén: Művelődési autóval a pápai járásban = Középdunántúli Napló, 1960/142.
- T SERIES-V.300 : általános leírás. – Bp. : MTA SZTAKI ASZI, 1998.
- Tanulmányok Pápa város történetéből / főszerk. Kubinyi András. – Pápa, 1994.
- Ughy Jenő: Vita a városok könyvtári ellátásáról : Pápa könyvtári feladatai = Könyvtáros, 1962/1. p. 19-21.
- Varga Bea: Az idej esztendő az olvasásé = Pápai Napló, 2001/júl. p. 4.
- Varga Bea: Ünnepre készül a könyvtár = Pápai Napló, 2002/febr. p. 6.

- Varga Éva: Helyismereti munka a „B” típusú közművelődési könyvtárban : a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár. – Szombathely, 1989.
- A Veszprém Megyei Könyvtár évkönyve, 1986. – Veszprém, 1987.
- Veszpréminé Turtsányi Valéria: Pápa város kulturális helyzete. – Pápa, 1994.
- Vidra Szabó Ferenc: Könyvtárak rendszerváltás előtt és után = Könyvtáros 1991/2. P. 61-62.
- Vidra Szabó Ferenc: Saláta, retek, olvasnivaló: könyvtárak a változó világban : szociográfia. – Bp. : OSZK KMK, Pápa : JMVK, 1991.

HARMADIK RÉSZ

Hermann István

Tizenöt esztendő a kulturális intézményi vállalkozás területén

*A Jókai Mór Városi Könyvtár
Kötészeti és Sokszorosító Műhelyének története
1987–2002*

1986-ban, amikor átvettem a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár vezetését, rövid elemzés és más intézményekkel történt összehasonlítás után láthatóvá vált, hogy az intézmény pénzügyi helyzete és a város intézmény-hálózatában elfoglalt szerepe, súlya nem felel meg azoknak az elvárásoknak, amit a '80-as évek derekán, az információs robbanás első felében a városi könyvtárraktól elvárhatunk. *Jelencsik Sándor* korábbi igazgató volt az, aki alapos szakmai felkészültséggel, sokirányú ismeretanyaggal kialakította a könyvtár működésének feltételeit a Várkastélyban. Kialakította azt a közművelődésre alapozó irányvonalat, amely a könyvtári ellátás mellett író-olvasó találkozók, kiállítások rendezésével a város egyik legfontosabb szellemi műhelye tudott lenni. (Ennek a személyi adottságok mellett legfontosabb oka az lehetett, hogy a városban hosszú időn keresztül nem működött méltó és alkalmas körülmények között művelődési otthon. A jelenlegi intézménynek otthont adó ún. „színházépület” átadására csak 1985-ben kerülhetett sor.) Azonban elődöm ener-

giái az 1980-as évekre csökkentek, sajnálatos konfliktusokba keveredett a városi vezetéssel, nem tudta a könyvtár aktuális továbblépéséhez szükséges anyagi és szellemi feltételeket megteremteni, megszerezni. Sőt azok a helyes elképzelések, amelyek biztosították a fejlődést a '60–70-es években — hiszen a városi könyvtár, a fejlesztési tervek szerint ún. 'A' típusú közművelődési könyvtárrá alakulás útján haladt — kevésnek bizonyultak a nyolcvanas évek elejére. Ezek közül a legfontosabb problémát a munkatársak bérének, minden közalkalmazotti réteghez viszonyított alulfizetettsége és az ezzel együtt járó morális nehézségek jelentették. A könyvtár akkori technikai színvonalát egy többszörösen leamortizálódott 8 éves *Nysa* típusú bódés teherautó, három darab, selejtezésre megérett írógép, teljesen elhasználódott, működésképtelen zenei rendszer, kézibillentővel átkapcsolható, használatra alkalmatlan telefon képviselte. Mindezen problémák közül az anyagi gondok voltak a legfontosabbak, hiszen alig volt pénz dokumentum beszerzésre, az eszközök karbantartására és működtetésére, a korábban jól bevált rendezvények megszervezésére.

Az ismerkedés és helyzetfelmérés után mint „homo novus” az akkori közművelődési vezetés minimális mértékben ismertette meg a város korabeli „párt és állami” vezetésével. Ugyan hivatalosan kiírt pályázattal kerültem az intézmény élére, de az írásbeli anyag áttanulmányozásán kívül semmilyen meghallgatásra nem került sor, így még látásból is alig ismertem valakit. A segítséget végül *Varga Béla* akkori megyei könyvtár-igazgatótól kaptam meg, azonban mindenütt csak semlegesnek nevezhető hümmögés volt a válasz konkrét ígéret és lehetőség nélkül.

Szeptember táján elemzéseken alapuló konkrét elképzelésekkel bejelentkeztem Horváth Jenőné pénzügyi osztályvezetőhöz, aki fogadott, meghallgatott és elmondta, hogy a könyvtár ilyen aggasztóan rossz pénzügyi helyzetét eddig nem ismerte, ígért segítséget a következő költségvetés tervezésétől kezdődően. Ez a segítség kb. 30–40%-os béremelés formájában, kisebb dologi kompenzáció képében meg is érkezett. Bár a bérbeállítás színvonala ezután sem érte el a városi átlagot, de dolgozóink megérezték, megértették a változás szelét, innen kezdve több volt üres malasztnál a „jobb, pontosabb munkáért több bért, jobb körülményeket, munkafeltételeket” -szlogen.

Ne voltak hiábavalók az első hónapokban, a közelebbi és távolabbi könyvtárakban tett szakmai, tanulmányi látogatások sem. Hiszen nem lévén könyvtáros, a munkának csak az olvasó, a felhasználó felőli oldalát láthattam addig. Napi munka közben kellett megszerezni a szakma megismerésén túl a könyvtáros szakmai ismereteket is. Ebben munkatársaim — különösen *Mészáros Erzsébet* akkori igazgatóhelyettes és *Ferencz Lászlóné* módszertani könyvtáros, később osztályvezető — nagyon sokat segítettek. Többször jártam a megyei könyvtárban, ahol minden segítséget megkaptam, elméleti és gyakorlati oldalon egyaránt. Ajka és Tapolca, mint hasonló nagyságrendű, jól működő könyvtárak, mind a dolgozók száma, mind a munka megszervezése, mind a könyvtári marketing területén jó tanácsokkal szolgáltak. A megyei könyvtárban nemcsak a könyvtárosi munkát, hanem az egész munkafolyamat minden részterületét át tanulmányozhattam néhány nap alatt. Láttam és kaptam ajándékba néhány kiadványt, amelyek a megyei könyvtárban készültek. Ennek kapcsán ismerkedtem meg *Sándor Józseffel* a veszprémi

könyvtár nyomdászával („nyomdavezetőjével”), aki az ’50–60-as évek könyvtári hőskorán kívül — ahonnan mint gépkocsivezető rengeteg adomát tudott — először beszélt nekem a nyomtatványok, könyvek készítéséről. Addig soha nem láttam, milyen egyszerűen lehet sokszorosítást készíteni valamiről, illetve, hogy gondos kezek hogy csinálnak az egyszerű nyomtatott papírlapból kötetet. Persze az akkori technológia kezdetleges és primitív volt a mai nyomdászati sokszorosításhoz képest, de ügyes kezek gondos munkájával tetszetős eredményt tudott produkálni.

A fentiek alapján fogalmazódott meg a „nekünk is kell” gondolat, amely először a városhoz kapcsolódó kiadványok, kötetek elkészítését jelentette. Emlékszem rá, *Tilhoff Endre* ajkai igazgató kolléga lepett meg a *Bagarus Zoltán* grafikusművész rajzait tartalmazó ízléses Ajka című kötettel, amiből egy munkapéldányt Sándor Jóskától is kaptam. Az egyik példányt eljuttattam *Tóth Sándor* tanácselnök-helyetteshez azzal a gondolattal, hogy Pápáról is kellene készíteni egy hasonlót. Rövidesen pozitív választ kaptam rá, de anyagi támogatást nem. Egyetlen lehetőség maradt, a város akkor még jól működő „szocialista” nagyvállalataitól összeszedni a szükséges pénzt. (Akkoriban még keveset lehetett hallani szponzorálásról, de a régi szocialista összeköttetések a mi szintünkön már nem működtek, így maradt a szponzori tevékenység és a könyvtári marketing feltöretlen útja.)

A művészi munkára *Heitler László* festőművészt kértem fel, aki elvállalta a feladatot. Neki is voltak ötletei, a város mely részei kerüljenek a leendő kötetbe, nekem is voltak elképzeléseim. Több napon keresztül beszélgettünk róla, jártuk a várost, válogattuk a helyszíneket. Közben, ha nem is egyszerűen, de alakult a városi gazdasági vezetőkkel való kapcsolat is. Nem ismer-

tem senkit, nem segített senki. Munkatársaimmal végül összeszedtük a neveket, telefonon mindenütt sikerült időpontot egyeztetni, a személyes találkozás, az Ajka kötet bemutatása pedig bizalmat ébresztett, talán szerepe volt ebben annak is, hogy nem előre kértük a pénzt, hanem a kötetek átadása után. Hiszen a terv az volt, hogy a vállalatok és a város reprezentációs igényeit is segítsük a kötettel, de a könyvtár megfelelő mennyiségű könyv értékesítésével némi anyagi lehetőséghez juthasson az elvégzett munka fejében, amit technikai fejlesztésre fordíthat. Heitler Lászlóval mindketten a történeti Pápa bemutatását terveztük, de a vállalatvezetők ragaszkodtak a saját cég-épületük bemutatásához a „modern” város megjelenítéséhez is. Végül a kompromisszumot a város történeti címere után — amely hosszú idő után itt kapott ismét polgárjogot először — következő történeti város, majd az akkor használt címer után következő „szocialista” Pápa grafikái jelentették. A kötet bevezető szövegét magam készítettem, *Kövy Zsolt* gyűjteményi igazgató úr lektorálta. Itt szükséges megjegyezni mire képes az irigység, amely nem a munkát irigyli, hanem az elért eredményt próbálja meg tönkretenni. Nem sokkal a kötet megjelenése után írás jelent meg a megyei lapban, ami elsősorban az előszón próbálta meg számon kérni az elmúlt húsz esztendő várostörténetírásának hiányát, fel sem tudta fogni, hogy egy ilyen kötet csak rövid összefoglaló lehet, amely a figyelemfelkeltés, a turisztikai bemutatás szándékán túl nem vállalhat feladatokat. Sajnos az eszébe sem jutott a szerzőnek, hogy a Helytörténeti Múzeumnak elsősorban ötletihány miatt nem sikerült a korábbi múzeumigazgató közel huszonöt esztendő regnálása alatt egy ilyen, vagy hasonló kötet kiadása saját erőből.

Ekkor fogalmazódott meg bennem a gondolat: „jó úton járunk, mert már többeknek csípi a szemét a tevékenységünk”.

Különféle nehézségek adódtak, hiszen a nyomda, ahol a nyomólemezeket a megyei könyvtár készítette „öreg” lemezt használt, így kicsit széteső lett a kép, de ahogy Heitler László fogalmazott „a mi kutyánk kölykeként” nekünk tetszett a kötet. A vállalatvezetők is örültek neki, átutalták az ígért pénzeket. Nagyszabású várost bemutató kiállításon propagáltuk a kötetet, amely a könyv születését is bemutatta a grafikától a nyomdászatig, kötészetig. Különösen az iskolák körében volt sikeres az anyag, hiszen először tudták megmutatni a tanulóknak a nyomdatermék keletkezésének folyamatát. A támogatás finanszírozta a nyomdai költséget és a grafikus, egyébként szerény honoráriumát, a könyvtárat illető köteteket tisztességes árréssel átvette az ÁFÉSZ könyvesboltja, előre átutalva a könyvek árát. Ebből tudtuk megvásárolni az első számítógépünket. Most már csak programot kellett szerezni hozzá, és a C-64-gyel megteremtődött az egyik könyvtári munkafolyamat, a kölcsönzés automatizálásának lehetősége. Veszprém megyében és a környéken elsőként kölcsönöztünk — ma már hihetetlenül nehéz körülmények között — számítógéppel, a következő nyáron pedig gépi állományellenőrzést tudtunk végezni ugyancsak C-64-es gépekkel.

A régi történetbe belefeledkezve majd elfeledtem, hogy abban az időben a könyvek kiadására a Minisztérium mindenható Kiadói Főigazgatóságától kellett engedélyt kérni. Bár ismeretségi alapon volt fogalmunk a Hivatal (!) működéséről, de ezt ma már akkor is nehéz elképzelni, hiszen minden akadályt megpróbáltak elénk gördíteni és nehezíteni a teljességgel ártatlan kötetünk megjelenését. Legfontosabb probléma azt hiszem az volt,

hogy nem tudtak minket a sorba beilleszteni, hiszen egy évvel korábban kellett volna engedélyt kérnünk a könyv megjelentetéséhez. Végül, nem kis utánjárással megkaptuk az engedélyt!

Könyvtárunk második kötete *Andruskó Károly* Pannonhalma című minikönyve volt, amelyet részben Karcsi bácsi iránti azóta is töretlen rokonszenv, részben Pannonhalma, mint ezeresztendős nemzeti kulturális központ iránti tiszteletünk szülte. Itt is az anyagi feltételek megteremtése volt a legfontosabb feladat. Az akkori főapát, *Várszegi Asztrik* perjel urat jelölte meg kapcsolattartónak. Miután tetszett a bemutatott linómetszet anyag, szabad utat kapott a támogatás, Veszprémben elkészült a kötet és könyvtárunk büszkén adta át a példányokat Várszegi Asztrik úrnak, de büszkén juttattuk be a magyar könyvesbolti forgalomba is Andruskó Karcsi bácsi újabb minikötetét.

Harmadik kötetünk megjelentetésére már tervszerű munka, előre megkért engedély és hosszabb finanszírozási előmunkálatok összehangolása után kerülhetett sor. Ez a kötet a várostörténelemek büszkesége, a XIX. századi város-történetírás legnagyobb teljesítménye a *Kapossy Lucián* által szerkesztett Pápa város egyetemes leírása című kötet volt. A Városi Tanács támogatása mellett a pápai vállalatok, és a Veszprémi Nyomda illetve annak pápai üzemegysége vállalta a támogatást. Személyesen tárgyaltam, *Danóczy Balázs* korán elhunyt igazgató úrral, aki mindenben támogatta a kötet megjelentetési tervét. Tetszett neki, hogy egy történetileg jelentős, nyomdászatiilag szépen elkészített kötet újrakiadásánál működhessen közre. A bekerülési költség megállapodás alapján alakult ki, cél az önköltség körüli árképzés volt, amely összeget a szponzori támogatással lehetett finanszírozni. A tiszteletpéldányok feletti eladásból bejövő ha-

szon a könyvtárat illette meg. A minél olcsóbb előállítás érdekében magunk szereztük be a szükséges könyvkötőlemezt, borítókartont, sok ívet a könyvtárosok kézzel hajtogattak össze.

A reprint kiadás a könyvtár tulajdonában lévő hibátlan eredeti példányról készült, jó minőségű nyomóformával. A keménytáblás kötés elkészítésénél szerettük volna a *Kis Tivadar* által kötött vaknyomásos eredeti példány mintázatát alkalmazni. A pápai nyomdában megvoltak az eredeti Kis Tivadar-féle díszléniaiak, de nem tudtuk a megfelelő minőségű szupersima könyvkötőlemezt és a megfelelő nyomáserősséget biztosítani. A nyomda munkatársával — *Hofmannéval* és *Csékei Tibor* gépkocsivezetőnkkel — hetekig próbálkoztunk a feladattal, az ekkor már kialakulóban lévő nyomdánk eszközeit is próbáltuk igénybe venni, de nem sikerült a vaknyomás. Végül *Fribert Jenő* pápai nyomdavezető szitanyomással vitette fel a díszlénia formáját a kötéstáblára. A védőborítón lévő ajánlást az akkor éppen egyesületté alakuló jogutód, az újjászervezett pápai Jókai Kör főtítkára, *Huszár János* készítette el. A kötet szép lett, egyik bevezetője annak a már tizenöt esztendeje tartó folyamatnak, amelynek keretében egyre több és szebb kiadvány jelenik meg városunkról.

A könyv utóéletéről el kell még mondani, hogy a példányokat a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat vette át. A kötetek elsősorban Pápán kerültek terjesztésre. Sajnos, amikor a vállalat megszűnt, adósság fejében a pápai raktárkészlet is Budapestre került több tízezer értékes társával együtt, ahonnan végül a tököli reptér hangáraiba jutott, mint feldolgozhatatlan ballaszt. Ezt kapta meg egy kulturális egyesület (emlékeim szerint valami Ómagyar Egyesület), amely hosszabb keresés után, véletlenül mintegy tíz kötetet tudott a több vagonnyi könyv közül előkerí-

teni, amelyeket a '90-es évek derekán könyvtárunknak átadott. Ezek lettek azok az utolsó ajándék példányok, amelyeket láthatunk és tovább ajándékozhattunk a kötetből. Az érdeklődők azóta is sokszor keresték, sajnos ma már a reprint kiadás is nehezen elérhető ritkaság lett az antikváriumok polcain.

Mint említettem a Kapossy-féle kötet készítésekor már bizonyos mértékben előrehaladt a könyvtár nyomdájának a kialakítása. Sándor Józseffel összeírtuk, melyek azok a nélkülözhetetlen eszközök és munkakörök, amelyek egy „egyszemélyes” műhely megindításához szükségesek. Sajnos a műhely kialakítására anyagi lehetőségeink nem igen voltak, csak a könyvértékesítésből rendelkezésre álló néhány tízezer forintot tudtuk a leendő haszon reményében felhasználni. Hirdetéseket kerestünk, ahol könyvkötő kisiparosok árúsították ki megszűnő műhelyeiket. Ennek alapján sikerült Budapesten vásárolni lemezollót és könyvkötőprést. A legfontosabb kéziszerszámokat és a könyvtáblák aranyozásához szükséges eszközöket a Nyomdagrafikától szereztük be. Úgy látszik az igyekezetet a véletlenek is segítik! 1987 végén Varga Béla megyei könyvtárigazgató jelezte, hogy van Veszprémben egy selejtezésre érett nyomdagép, amit a Megyei Múzeumi Igazgatóság Rota-üzemének megszüntetése miatt elvihetünk. Ráadásul a gép gyenge állapota miatt csak a szállítási költséget kell fedeznünk.

A kedvező ajánlatot tovább javította, hogy a szakemberrel elvégzett vizit pozitív eredményt hozott, a gép nem is annyira rossz, mint azt gondolták, csak az elmúlt években teljesen elhanyagolták, nem tartották karban, ezért nem lehetett használni. Mivel a szállításra pénzünk nem volt, a Pápai Húskombinát segítségével hoztuk haza a gépet. A pinceműhelyből pedig a gép-

kocsivezetőnk irányításával, a megyei könyvtár munkatársainak segítségével nagy nehezen tornáztuk fel a több mázsás szerkezetet. *Dr. Németh Zoltán* akkori tanácselnök mérsékelt nagyvonalúsággal húszezer forintot és a tanács B épületének pinceklubját ajánlotta fel segítségül a nyomda beindításához. A segítség mértékéről csak annyit, hogy a pénz kb. az aranyozó betűkészlet megvásárlására volt elegendő. A pinceklub jó lett volna, csak a telephely engedélyt nem adta ki a KÖJÁL, hiszen az ablaktalan pincében nem lehetett folyamatos emberi munkavégzésre alkalmas munkahelyet létrehozni. Az már csak privát szerencsénk, hogy az időközben szintén ajándékba kapott szovjet gyártmányú, több mint tizenhat mázsás vágógépet nem juttattuk le a majd harminc lépcsőn, hiszen nem sokkal később újra fel kellett volna hoznunk. Próbáltam helyiséget szerezni a Várkastélyban is, tárgyaltam több intézmény vezetőjével, de senki sem hitt az ötletben, nem mertek betársulni egy teremmel a remélt „üzletbe”.

Végül a korábban új épületbe költözött Pápai Nyomda Petőfi utcai üres telephelyén sikerült az egykori kötészet szobáját megszerezni térítésmentes használatra. A terem akkori állapotában minden munkavégzésre alkalmatlan volt. A nem sokkal korábban megalakult Városgondnokság és Tóth Sándor tanácselnök-helyettes segítségével sikerült elfogadható állapotba hozni, *Danóczy Balázstól* ajándékba kaptuk a teremben lévő villanykályhát, így már a fűtés is biztosítva volt.

Tavasszal sikerült *Sándor József* veszprémi nyomdász, *Horváth Géza* nyomdai gépszerelő, *Csékei Tibor* gépkocsivezető és jómagam néhány napos kemény munkájával a gépeket rendbe tenni és helyükre állítani. Az igazi munka azonban még csak ekkor kezdődött: a csupa rozsdás és megkeményedett festék alól elő

kellett varázsolni a nyomdagépet. Napokon keresztül áztattuk olajban, mostuk petróleumban az egyes alkatrészeket. Szerencsére igaza lett Sándor Jóskának: a gép nem volt tönkretéve, csak évekig nem gondozta senki. Alig kellett egy-két alkatrészt vásárolni ahhoz, hogy működőképes legyen. Pár hét munka után megindult a szerkezet, ki lehetett próbálni az első nyomatokat. Mivel nyomólemezt nem tudtunk ekkor még készíteni, a korábban kiállított Pápa könyvecske egyik lemezével próbáltuk ki a gépet — és sikerült!

A vágógépet a megyei könyvtártól kaptuk olyan feltétellel, hogy lemondunk a városi könyvtárnak, az általunk működtetett falusi központi ellátás miatt egyébként járó folyóirat kötési kvótáról. Bátran és utólag láthatóan helyesen cselekedtünk, hiszen saját kötészetünk kiválthatta a munkát, a közlegő rendszerváltozás gazdasági átalakulásai, inflációs hatásai pedig egyébként is jó részét elvitte a kötészeti kvótának. Persze, azt is meg kell jegyezni, hogy a megyei könyvtár azért tudta nekünk adni a csaknem húszéves, az orosz nyomda-gépipar egykori zászlóshajójának számítógépet, mert ők kaptak a Megyei Tanácstól egy új, NDK gyártmányú korszerű vágógépet. Amikor a két szerkezetet megláttuk, rögtön tudtuk, hogy mi a különbség egy orosz és egy német — még ha keleti — vágógép között. A legfontosabb az volt, hogy az oroszok kb. háromszor annyi acélt és vasat használtak fel az ugyanolyan vágószélességű gép elkészítéséhez. A gép elektronikáját pedig egy külön szekrény tartalmazta, amely megintcsak súlyával és az alkalmazott technikai megoldások időtlenségével emelkedett ki. Ezen nem túl sok idő elteltével amúgy is változtatni kellett, hiszen minden elektronikus kapcsoló és tekercs tönkrement a jó öreg gépen. Így a hatalmas meny-

nyiségű tekercset és kapcsolót, egyenirányítót és áramátalakított a '80-as évek magyar technikájára sikerült cserélni, ami jóval kisebb helyen sokkal biztonságosabban működött, mint birodalmi elődje. Ezt a munkálatot hallatlan türelemmel és nagy szakértelemmel *Masszi Ferenc* technikus végezte el, természetesen még ma is ő ismeri legjobban vágógépünk minden csínját-bínját, az olajos kuplungtól a ferodosos fékezőig.

Ezek az eszközök csak a technikai lehetőséget biztosították ahhoz, hogy a sokszorosító műhely megindulhasson, de hiányzott még az emberi tényező. Több, a városban elérhető nyomdász végzettségű, de nem ott dolgozó szakemberrel tárgyaltunk, de senki nem akart „közalkalmazott nyomdász” lenni. Könyvkötőre, mint állandó munkatársra mindenképpen szükség van egy ilyen műhelyben, úgy döntöttünk, hogy megpróbálunk felvenni egy pályakezdő munkatársat, akit majd Sándor Jóska betanít nyomdásznak és tovább képez könyvkötőnek Veszprémben. (Gondoltuk: menni fog a dolog, hiszen ő sem nyomdász, „pár hét alatt meg lehet tanulni az alapokat”, a többi meg majd jön magától.) Abban az időben (1988-ban) még javában folyt a nagyvállalati képzés a könyvkötészet területén is, így a korábban beiskolázott, de szakmunkásvizsga után a Veszprémi Nyomdába fel nem vett pápai és környékbeli könyvkötők közül lehetett válogatni. A választásunk végül *Halász Gyöngyi* nagyteveli munkatársra esett, aki édesanyjával jött munkára jelentkezni, szerény volt, úgy tűnt, ért a könyvkötéshez, amit gyakorlatban is be tudott bizonyítani és anyagiakban is meg tudtunk egyezni. Kollégánknak két hétig átjárt Sándor Jóskához Veszprémbe, hogy a nyomdászszakma rejtelseit belülről is megismerje, elméleti ismereteket, mint könyvkötőnek is kellett tanulni. Sajnos ez akkor

csak a maga módján sikerült, hiszen amikor idehaza ki akartuk próbálni a megszerzett tudást, csak annyira futotta, hogy egy fehér papírlapot egyszínű — bár erősen foltos — feketévé tudtunk varázsolni. Be kellett látni, hogyha versenyezni akarunk a Pápai Nyomdával, vagy legalább saját kiadványokat akarunk készíteni ennél többre lesz szükség. (Halász Gyöngyi azóta kiváló fekete-fehér minőséget produkáló nyomdásszá képezte magát. Ha szellemeskedni akarunk gyakran emlegetjük, hogy mi megírjuk a könyvet, azután jöhet a szedés a többi munkafolyamatot meg a kollégánok egyedül is elvégzi, a nyomtatástól a kész könyv becsomagolásáig.)

Ekkor már szinte minden egyben volt a műhely működtetéséhez, csak a munka hiányzott. Próbálkoztunk szerezni, de nem sok sikerrel, hiszen akkoriban még nem volt a céges reklám marketingnek szükségszerűsége, kevés nyomtatványt használtak a vállalatok, azok többségét készen vásárolták, a többit meg a Pápai Nyomda gyártotta. Nem voltak még hirdetési újságok sem. A fentiek miatt magunknak kellett kitalálni, mit tudnánk bemutatkozó munkaként elkészíteni. Hosszabb rábeszélés után sikerült meggyőzni a Gyarmati Körzeti Általános Iskola és a Türr István Gimnázium és Óvónőképző Szakközépiskola igazgatóját, hogy el kellene készíteni az iskolák évkönyvét. Hiszen ezek a dokumentumok valaha egy-egy iskola megelőző tanévének nemcsak legfontosabb eseményeit örökítették meg, hanem az iskola tanárainak kiváló és magas szintű publikációs lehetőségei is voltak. Mint annyi mindent, ezt is az ún. szocialista korszak központi, állami félelme szüntette meg, hiszen az önszerveződés egy szerény, de élő lehetősége volt az iskolai évkönyv.

A két kötetet két nyomdász, kétféle technikával készítette el. Az első, a gyarmati évkönyv még a megyei könyvtár által használt papíralapú nyomóformáról A/4-es méretű ívekben készült. A nyomdásznak korábban soha nem használt ilyen nyomóformát, így nem ismerte, hol vizes volt, hol száraz, állandóan betonult, elázott és nyúlott a nyomóforma, rengeteg volt a selejtes nyomat, sokkal több idő kellett rá, mint az elvárható volt. A nyomdász sokat mérgelődött, amire elkészült, véglegesen megfogadta, hogy soha többé nyomdagép közelébe sem megy. A kötetzeti munka működött, akkori fogalmaink szerint „csinos” kötet lett belőle. Talán ez volt az egyik első iskolai évkönyv az országban, Gyarmaton biztosan, tán azóta sincs újabb kötet...

Be kellett látni, hogy az egyszerűnek látszó, papírra xerox gépen felvitt nyomóforma nem tud olyan minőséget biztosítani, amely a '80-as évek vége elvárásainak megfelelne, nincs más megoldás alumínium nyomólemezt kell használni. Ez újabb technikai eszközök szükségességére hívta fel a figyelmet, hiszen ezeket a lemezeket megfelelő minőségű- és erejű fénnel meg kell világítani, utána vegyszerekkel előhívni, konzerválni, stb. Mivel ez a technika lehetővé teszi a Romayor 313-as gépeken az A/3-as és B/3-as ívmérettel való munkát, ezért a montírozásra, azaz az ívek levilágítható, vagy fotózható eredetiből történő összerakására is nagyobb gondot kell fordítani. Hiszen az arany-metszés szabályai szerinti, esztétikus margóméreték és arányok csak így lesznek biztosíthatók. Veszprémben két kvarclámpa egybehangolt megvilágításával, karórával mért megvilágítási idővel végezték a lemezkészítés műveletét. Mi is próbálkoztunk ezzel a módszerrel, de nem vált be. Részben azért, mert nem tudtuk a kellően fekete, azaz jól fedett filmet biztosítani, részben

pedig azért, mert a nyomólemez és a levilágítandó film szoros egymáshoz simulását szívóhatás nélkül nem lehetett megoldani. A Türrös évkönyv még ezzel a szerény technikával készült, de a további gyenge minőségű nyomatok meggyőztek róla, hogy így nem tudunk megfelelő minőséget előállítani. Megoldást Horváth Géza nyomda-gépszerelő munkája jelentette, aki kb. két hónap alatt elkészítette a gyári ár negyedéért egy profi lemezlevilágító szerkezetet. Tökéletes levilágítást, jó szívóhatást tudott biztosítani, csak a fényerőt adó több ezer vattos Tunsgam izzó hűtése okozott rövidebb ideig gondot. A drága izzó túlmelegedett az üveg megolvadt. Mivel több mint tízezer forintos eszközről volt szó, komoly gondot jelentett annak pótlása. Szerencsénkre még garanciális időn belül történt a probléma, illetve a gyár garanciális felülvizsgálati laborja elismerte, hogy az izzónál hőérték-problémák is lehettek. Végül Masszi Feri egy helyi ventillátor beiktatásával oldotta meg a gondokat. A profi módon elkészített lemezlevilágító több mint tíz év után is kifogástalan minőségű lemezkészítésre alkalmas eszközünk lett.

A montírozás, lemezkészítés és előhívás műveleteit már nem lehetett szakember alkalmazása nélkül megoldani. Ekkor talákoztam Varga Kálmánnal, a pápai nyomda munkatársával, aki szerződés alapján vállalta, délutáni műszakban, szombat vasárnap, illetve nagyobb munkák esetén szabadság ideje alatt a nyomdai előkészítés feladatait. Irmában egy olyan, a munkáját szerető és értő, a közösségi feladatokat szívesen vállaló csapatmunkásra tettünk szert, aki hosszú éveken keresztül a nyomda legfontosabb húzóembere volt. Munkája a szedés elkészítése után kezdődött és át kellett tekintenie a teljes nyomdai folyamatot, hiszen ebben az időben nyomdászaink mindig a gépet isme-

rő, de azon túltekinteni alig tudó emberek voltak. Ekkor készült a nyomda második kiadványa, a Türrös évkönyv, ez már minőségileg jobban sikerült, alumínium lemeztől készült nyomtatás volt. A kötetes munkálatok itt is megfelelő minőségben készültek el. A nyomdai munkálatokat *Molnár Csaba* nyomdász, szerződéses alkalmazásban végezte. Ő szintén a pápai nyomda alkalmazottja volt, nálunk délután három órától késő estig dolgozott. Jó érzékkel, biztos szakmai ismeretekkel rendelkezett, kiváló minőségű nyomatok kerültek ki a keze alól. Egészen addig volt munkatársunk, míg a nyomda személyi állományát nem kellett bővíteni főállású munkatárssal.

Itt kell foglalkozni a megfelelő minőségű szedések előállításának kérdésével. Ma, amikor személyi számítógéppel és jó minőségű eredetit biztosító lézerprinterrel felszerelt háztartások is foglalkoznak szövegszerkesztés nyomdai minőségű előállításával, szinte hihetetlen, hogy mindössze tíz-tizenöt évvel ezelőtt ez komoly problémát jelenthetett. Mint a bevezetőben említettem könyvtárunknak három darab, selejtezésre érett Optima típusú írógép állt rendelkezésére, amelyek legfeljebb a stencil típusú sokszorosítás előkészítésére lettek volna alkalmasak. Mind a nyomda, mind a könyvtári munkálatok szükségessé tették egy Robotron típusú, memóriával rendelkező, karbonszalaggal nyomtató írógép beszerzését. Abban az időben ilyen eszközt, komoly utánjárással Budapesten tudtunk legkedvezőbb feltételekkel vásárolni. Hosszabb idő után a memóriáját akkorára bővítettük, hogy kb. egy A/4 oldalnyi szöveg tárolására alkalmassá lett. Sikerült néhány fajta ún. margaréta-tárcsát vásárolni, ami a megfelelő nyomtatási kép előállítását tette lehetővé. 1989 elején kiderült, hogy a békéscsabai irodatechnika egy interfész segítsé-

gével megoldotta a C-64 számítógép és a Robotron összekapcsolását, ahol az írógép nyomtatóként viselkedett. (Ezzel, meglehetősen primitív módon, de lényegesen olcsóbban létrehoztuk a Rozytex irodai rendszert, ami az első meglehetősen egyszerű szövegszerkesztők egyike volt Magyarországon.) A rendszer így alkalmassá vált az egyszer bevitt szöveg szinte korlátlan tárolására, utólagos javítására, mindkét oldalon tördelt esztétikus oldaltükör kialakítására, és gyors, tetszetős nyomtatás elkészítésére. A rendszer hiányosságát a betűformák primitív, az írógépbetűkre emlékeztető formája jelentette. Mindössze a betűk vastagítására, és aláhúzására volt képes. A több margaréta tárcsa is csak folyamatos cserével tudott változó betűtípusokat létrehozni. Ezzel a rendszerrel készült sok nyomtatványunk szedése mellett a Jókai Füzetek első két kötete is. Mindkét kötet kiadásának támogatása az akkori tanács Művelődési Osztálya nevéhez kapcsolódik.

Itt kell néhány szót szólni a nyomda pénzügyi működéséről. A mintául szolgáló megyei könyvtár nyomdája teljes költségvetési finanszírozással működött. Vagyis a dolgozók közalkalmazottak voltak, bérüket valamint a nyomda működését, beleértve a fejlesztéseket is a költségvetés fedezte. A nem kötelező feladatként elvégzett, gyakran túlórában teljesített feladatok bevétele a dolgozók anyagi megbecsülését szolgálta. Ettől a formától városi könyvtár esetében elzárkózott a fenntartó, így csak kiegészítő tevékenységként, önfenntartó formában lehetett megoldani a nyomda működtetését. Ezt kezdetektől elfogadtuk, hiszen úgy láttuk és az volt a célunk, hogy a nyomdába beruházott minden könyvtári energia többszörösen térülhessen vissza és jelenthessen biztos pénzügyi alapot a könyvtár fejlesztésére, korszerűsítésére.

sére. (Az elgondolás helyességét igazolta a rendszerváltozás utáni támadások visszaverése, amely *Mozgai Zsolt* és *Ilon Gábor* akkori képviselők részéről érte a nyomdát. Szerencsénkre az Önkormányzat többsége — élén a polgármesterrel — elfogadta a könyvtár saját erőfeszítéseinek eredményét.) Első nyomdai dolgozóink bérét a könyvtárból nyugdíjba ment Mészáros Erzsébet igazgatóhelyettes viszonylag magasra fejlesztett bérének maradványaiból sikerült megoldani. (Persze nem kell itt holmi óriási összegekre gondolni, Erzsike nyugdíj előtti bére alig volt több mint 6.000.– forint, a kezdő nyomdai alkalmazott talán 2.000.– forintot keresett. A különbség még mindig bőségesen finanszírozta egy nem egészen pályakezdő középfokú könyvtárosi végzettségű munkatárs bérét. Más jelentkező pedig többször meghirdetett állásainkra nem volt.) Ebben az időben a Közművelődési GAESz megszűnése miatt intézményünk átkerült a Középfokú Oktatási Intézmények GAESz szervezetéhez. *Sydó Tiborné* akkori vezetővel minden kérdésben sikerült eredményesen tárgyalni. Nagymértékben segítette a könyvtár nyomdája működését, átlátta, hogy a pénzügyi szervezetéhez tartozó nagy intézményekhez képest, mozgékony, kicsiny szervezet, így képes magának dologi és személyi kiadásai javítására anyagi erőforrásokat biztosítani. Eszközbeszerzéseink, illetve különösen anyagvásárlásaink mindig a szükséges, lekötött rendeléssel biztosított munka erejéig történtek, vagyis a biztonságos gazdálkodás megléte mellett tudtuk az optimális erőforrás kihasználást biztosítani. Ha nagyobb vállalás miatt átmeneti pénzhiány lépett volna fel, előre egyeztetett módon a GAESz biztosította a finanszírozást, amit a könyvtár a lehető legrövidebb időn belül visszapótol.

Ebben az időben gyakran sikerült különösen kötetzeti, munkákat szerezni más könyvtáraktól, így például 1988-ban több száz folyóiratot kötöttünk az Országos Széchényi Könyvtár megrendelésére. Ugyancsak ennek az intézménynek készítettünk ötszáz darab nagyméretű dossziét. Jelentős megrendelés volt a Dunántúli Református Egyházkerület katalógusdobozainak elkészítése is. Nyomtatási munkálatokban először a sárospataki Városi Könyvtár vette igénybe a szolgáltatásainkat, a városról készült értékes bibliográfia sokszorosításában, melynek azóta újabb két kötete jelent meg, nyomdánk gondozásában.

(Itt egy rövid, adoma-jellegű történetet kell elmesélnem: elkészültek a könyvek, gyönyörűen becsomagolva könyvkötőlemezeken sorjázta két oszlopban, két nap múlva jöttek volna Patakról a kész termékért. Amikor másnap reggel a kollégánóm ment munkába az ajtónyíláson kiszivárgó víz tette gyanússá a helyzetet. Amikor az ajtót kinyitotta félelmetes látvány és áradat fogadta! Hirtelen kb. 3–4 m³ víz zúdult ki a megnyíló ajtón, és az épület sarkából sugárban ömlött a víz. Szerencsére rövid idő alatt sikerült elzárni a főcsapot, így megszűnt a víz utánpótlása. Később kiderült, hogy egy elzárószelep anyaga elfáradt, a menet mentén elvált és a nyomás szétvágta a csapot. A bajt megelőzni aligha lehetett volna, mivel egy ilyen ritkán előforduló hibát csak a csap tüzetes szétszedésével és átvilágításával lehetett volna felfedezni. A dolog pikantériája volt, hogy másnap jöttek sárospataki kollégáim a könyvekért. Az volt a nyomda szerencséje, hogy a kötelempéldányon felül mindig biztonsági rátartással dolgoztunk, ami kb. 30–40 példányt jelentett ebben az esetben. Mivel a törött csap vízszugara nem a könyvekre irányult így csak a vízben álló mintegy húsz centiméter könyv és még egy-két fel-

szívódott példány ment tönkre. Szerencsénkre a kétszáz átadandó és az akkor még 16 köteles példányt is sikerült hiánytalanul összeszednünk. Kollégáinknak nagyon tetszettek a bibliográfia kötetei, így későbbi könyveiket és egyéb nyomtatványaikat is mi készíthettük el.)

Mint az előzőekből kiderült, nyomdánk olyan településen jött létre, ahol volt működő nyomdászati műhely, amely a Veszprémi Nyomda kirendeltségként működött. A városban jelentkező nyomdászati feladatokat, különösen az ügyviteli nyomtatványok területén jól el tudta látni, kevés könyvet is készített, de ezekből az igényesebb kiadványokat az anyavállalat készítette el. Míg az 1980-as évek második felében, végén más városokban — Veszprém, Győr — jelentkezett a magántőke, elsősorban a már működő rotaüzemek átvételével, fejlesztésével nyomdák alakításával, addig Pápán nem lévén korábban ilyen rotaüzem nem alakult új nyomda, a könyvtári sokszorosító műhelyt leszámítva. Én már a nyomda alakításának elhatározásától rendszeresen tárgyaltam Friebert Jenő nyomdavezetővel, elsősorban azért, hogy kis műhelyünk indításához segítséget szerezhessenek. Ez nem nagyon sikerült, mert a pápai nyomda elejétől fogva a konkurencia csíráját látta a könyvtár nyomdájában. Ez természetesen nem felelt meg a valóságnak, hiszen egy, a kor színvonalán közepesen felszerelt, viszonylag nagyteljesítményű, veszprémi központtal rendelkező, közel negyven főt foglalkoztató üzemmel egy egyéni személyes műhely nem kívánhatott versenyezni. A problémák akkor kezdődtek, amikor a nyomda munkatársai szerződéses foglalkoztatást vállaltak — délutáni szabadidejük terhére — nyomdánkban. Ezt természetesen csak úgy lehetett elérni, hogy viszonylag magas órabéreket fizettünk a szabad idejét feláldozó

munkatársnak. Miután a kisvároson belül a dolgok nem szoktak titokban maradni és a hasonló beosztású munkatársak féltékenysége is szította az ellenszenvet, elsősorban munkatársainkat *Varga Kálmánnét* és *Molnár Csabát*, illetve Horváth Gézát a nyomdagépünk karbantartásával foglalkozó szerelőt érték atrocitások. Varga Kálmánné esetében ez a '90-es évek elején már olyan mértékű volt, hogy helyzete a pápai nyomdában tarthatatlanná vált. Ráadásul a megszorodó és egyre igényesebb munkák miatt a főállású nyomdai előkészítő alkalmazása nálunk is szükség-szerűvé vált. Próbálkoztunk egy nyomdászati végzettségű dolgozó átképzésével, de képtelen volt a nyomdai előkészítő sokrétű feladatát megtanulni. Hosszú vívódás után ekkor került sor Varga Kálmánné főállású alkalmazására. Az akkor viszonylag magas bér, a lecsökkent terhelés, a jó munkahelyi légkör hatására nyomdánk minőségileg jobb termékeket tudott előállítani, mint a város másik nyomdája. Természetesen mennyiségi mutatók tekintetében nem tudtunk, de nem is akartunk versenyezni a *Papp Lajos*, majd *Herman Miklós* végül ismét Friebert Jenő által vezetett, önállósodott, kft-vé alakult üzemmel.

A jobb munkavégzésnek a személyi adottságai mellett a technikai feltételei is javultak az évtized végén. Nem sokkal az NDK összeomlása előtt sikerült vásárolnunk a budapesti Nyomdagrafikától, — talán az utolsó rubel elszámolású relációban — egy nyomdai fotógépet, amely jelentős nagyítással-kicsinyítéssel (A/2-től lefele illetve addig), dia feldolgozással, vonalas ábra és raszteres képfotózással biztossá és teljesen önellátóvá tette fekete-fehér nyomdai előkészítésünket. Ettől kezdve saját technikai eszközökkel a legbonyolultabb fekete fehér nyomdai munkálatokat is el tudtuk végezni B/3-as méretig. (A kamera megvásárlása

előtt a filmeket xerox eljárással készítettük, amely több bizonytalansági tényező mellett a magas hőmérsékletnek kitett lapfólia gyűrődésén keresztül is okozott fedettségi problémákat. Korábban igénybe kellett venni a pápai nyomda filmkészítéseit, időnként színes nyomatokat, főleg borítókat készítettünk a Veszprémi Nyomdában is. A borítók tervezésében Pápán *Drabant András* grafikus, Veszprémben pedig *Szakály Erika* nyomdai tipográfus és könyvtervező vett részt. Vele a kapcsolatunk olyan jól alakult, hogy legsikeresebb könyvterveiből, grafikáiból önálló kiállítást rendeztünk a könyvtár folyosóján.)

Ahogy javult műhelyünk nyomtatási minősége, ahogy a rendszerváltozást követően a gazdasági-, politikai élet átalakulása, a felnövekvő civil szféra és az intézményi szükségletek növekedése megkívánta, egyre szaporodott megrendeléseink száma. Míg eddig elsősorban a kis példányszámú, kevésbé igényes nyomtatványok láttak napvilágot nálunk a '90-es évek első felétől megjelentek a nagyobb példányszámú anyagok, majd a könyvek, prospektusok és szórólapok tekintetében az igényes kiadványok is. Egyik első ilyen munkánk volt a pápai Önkormányzat által készítettett várostörténeti/gazdasági kiajánló jellegű Pápa kalauz, színes borítóval és szintén színes reklámoldallal. Nem sokkal előtte készült füzet a műemléki Pápáról, és *H. Vass Ildikó* papírhajtogatásairól. Mindhárom kiadvány elérte a kor nyomdászati színvonalát. Esztétikus szedése az új Ventura 2.0 rendszerrel készült, a színes borítókat a Veszprémi Nyomda készítette.

Mint a fentiekből is látható, könyvtárunk nyomdája nem minden tekintetben tartozott a szerencsés intézmények közé. Különösen igaz ez a telephelyek tekintetében. A rendszerváltozást követően Pápa Város Önkormányzata az elsők között foglalko-

zott a városban évszázadok óta működő Református Kollégium visszaállításával, amely a képviselőtestület döntése értelmében az 1991/92-es tanévben újraindulhatott. Az intézmény szűkös működési lehetőségei a vidékről és az országhatárokon túlról beiskolázottak jelentős száma létszükségletté tette a kollégiumi férőhelyek bővítését. A nem pápai származású pedagógusok magas aránya szolgálati lakások építését indokolta. *Bujáky Miklós* akkori igazgató úr vezetésével megindultak az Ókollégium nevű internátus korszerűsítési és bővítési munkálatai. Ennek során került sor az egykori Főiskolai Nyomda helyén kollégium építésére. Így a könyvtár nyomdája is költözésre kényszerült. A megbeszélések korrekt légkörben a költözés ütemezése pedig mindkét fél érdekeinek figyelembevételével történt.

Ekkor sikerült a Városgondnokságtól bérelve egy valódi ipari telephelyen, jól elkülönülő előkészítő – nyomdai – kötészeti munkahelyek létrehozásával kialakítani új nyomdánkat. A megfelelő elektromos rendszerrel, hideg meleg vízzel, telefonnal, kicsinyke öltözővel ellátott műhely már kezdett megfelelni egy sokszorosító műhely követelményeinek.

Időközben munkatársi gárdánk is átalakult, közülük Varga Kálmánné képviselte az állandóságot, mint a nyomdai előkészítés és az egész munkafolyamat áttekintője szervezte és biztosította nyomda technikai működését. Változás állt be a nyomdász személyében is a főállású munkatárs mellett a pápai nyomda egyik alkalmazottja, *Csöndör Jenőné*, szerződéses foglalkoztatott lett. Ezzel tulajdonképpen kétműszakos foglalkoztatás alakult ki. Könyvkötő kolléganőnk szülési szabadsága alatt két másik dolgozó látta el ezeket a feladatokat. Korábban, még a nyolcvanas évek végén vállaltuk egy fő könyvkötő tanuló foglalkozta-

tását is. A tanuló jól teljesítette az elméleti és megfelelően a gyakorlati képzés követelményeit. A szakmunkás bizonyítvány megszerzése után néhány hónapig foglalkoztattuk, majd megszűnt a munkaviszonya a könyvtár kötészeti műhelyében. Ugyan ebben az időszakban vált lehetővé a lelkiismereti okból katonai szolgálatot nem vállalók számára a polgári szolgálat lehetősége. Több ilyen kolléga is dolgozott a nyomdánkban. Sajnos néhány főtől magatartási és munkavégzési problémák miatt meg kellett válnunk. Egy katona viszont sikeresen alkalmazkodott a körülményekhez, elvárásainkhoz. *Halász Balázs* a polgári szolgálat letöltése után még csaknem egy évig dolgozott nyomdánkban, mint kötészeti kisegítő.

Közben a nyomdai munkálatok első fázisának számító szedés is változáson ment át. A Robotronos nyomtatásra alapozott C-64-es rendszert felváltotta a valódi személyi számítógéppel, szövegszerkesztő programmal, laser printerrel végzett szedés. Először a Ventura rendszer 2.0 változata, majd ennek továbbfejlesztett programjai alkották a szedés gerincét. Mellettük természetesen több grafikai program és azok képgyűjteménye is szerepet kapott. Bár sok helyen és szívesen használtuk a Drabant András grafikus által készített egyedi ábrákat, grafikákat. Ez az időszak volt a számítógépes szövegszerkesztés hőskora. Hiszen viszonylag alacsony teljesítményű PC-ken, nem kifejezetten erre a célra kifejlesztett programokkal kellett nagy fájlokat szerkesztve, viszonylag nagy grafikus felületeket kinyomtatni. Ebben az időben, a városban és környékén megjelenő hirdetési újságok (Pápai Heti Tipp, Info Oké) szövegszerkesztése, grafikai előkészítése intézményünkben történt, időnként részt vettünk a nyomtatásukban is. Természetesen ez csak alkalmi jellegű lehetett, hiszen

a nagy példányszám miatt a többoldalas, többszínű újságokat képtelenek lettünk volna kinyomtatni. Ekkortájt két, esetenként három szedőnek tudtunk munkát adni, akik *Polgárné Németh Katalin* kolléganőm vezetésével látták el a feladatukat. Később először az Info Oké távozott el a könyvtártól, majd *Takács Tünde* szedő kolléganőnk önálló vállalkozásának beindításakor a Pápai Heti Tipp szedése is elkerült a könyvtártól.

Hirdetési újság készítésével még egyszer próbálkoztunk, amikor Mecénás címmel elindítottuk a könyvtár által szervezett, szövegszerkesztett, nyomtatott és terjesztett lapunkat. Az újság mindössze két számot ért meg, a hirdetők nem kívántak a jól bevált pápai hirdetési újságoktól egy újhoz pártolni. Nem jelentett garanciát a postai terjesztés sem, hiszen nem sikerült a hirdetés-szervező problémáját megoldani. A két szám megjelentetése ugyan nem volt veszteséges, de jelentős bevételt sem jelentett. További lapszámok kiadásával nem próbálkoztunk.

A rendszerváltozással szabadabbá váló légkör szülte a helyi hírlapok, mint információs források létrejöttét. Sok település, városrész, egyházi közösség, egyesület próbálkozott ilyenekkel. Lehetőségeink szerint segítettük ezek megjelenését illetve fennmaradását. Hiszen intézményünknek, mint könyvtárnak fontos feladata az információk generálásában való részvétel is, az állampolgárok tájékoztatása, információhoz juttatása.

Míg a nyolcvanas évek végén a tiszta, kontúros fekete-fehér nyomtatás biztosítása jelentette a legfontosabb feladatot a nyomda előrelépésében, a kilencvenes évek első felében csak azok a nyomdák számíthattak minőséget jelentő megrendelőkre, akik megfelelő színvonalú színes és kolor nyomtatást is fel tudták vállalni. Mindkét feladat emberi és technikai tényezők találkozá-

sa után alakulhat ki egy ilyen kis nyomdában, mint a Jókai Mór Városi Könyvtár Kötészeti és Sokszorosító Műhelye. A Romayor 313-as nyomdagép ugyan alkalmas kolor nyomtatásra, de nem kifejezetten erre a célra fejlesztették ki. Alapos előkészítés, sok elhasználódott alkatrész cseréje után kerülhetett sor a passzelpontos színes (*Puskás Tófeji Vali: Gyöngyparázs* című kötete) nyomtatás megindítására. Ezt követte egy megrendelés a könyvtárral baráti kapcsolatokat ápoló *Rössler* házaspár németországi munkahelye részéről, amely egy nonfiguratív kolor nyomtatott borítót jelentett a speyeri katolikus iskola évkönyvéhez. Korábban ilyeneket Veszprémben készítettünk, csak a fekete-fehér nyomtatást és a kötészeti munkálatokat végeztük mi. Így a jelentkező szerény haszon jó része átvándorolt egy másik nyomdához. A kolor nyomtatás lényegében többször (négyyszer) paszerpontosan egymásra történő nyomtatást jelent, ahol a megfelelő készülékkel alapszíneire (sárga, bordó, kék és fekete) bontott színek együttese adja vissza az eredeti színt. Színbontással csak megfelelő technikai feltételek, programok és levilágító megléte esetén lehet foglalkozni. Anyagi feltételek és kapacitás kihasználatlanság miatt ezzel kis nyomdák ritkán próbálkoznak. Színbontásra Veszprémben a Prospektus GM nyomdához, majd Balatonfüzfőre, a Tradeorg Kft. nyomdájához vittük anyagainkat.

Az első kolor nyomtatás szépen sikerült, amelyet sok jó minőségű nyomat követett. Ha nem is rendszeresen, de komolyabb problémák nélkül el tudjuk készíteni a kisebb színes anyagokat tartalmazó kiadványokat, könyvborítókat. A második könyv, amelyet színes borítóval készítettünk már összefüggő képet tartalmazott, a Külsővat falu történetét bemutató tanulmánykötet XIX. század végén készült faluközpont festménye volt. Fontos

lépést jelentett a kolor nyomtatás bevezetése azért is mert az egyik állandó megrendelőnknek számító Jókai Mór Művelődési Központ át kívánt térni a színes műsorkalauz-borítóra, de a Pedagógus Művelődési Ház is így kívánta újonnan induló tájékoztatóját megjelentetni. Közben kötészeti technológiánk is jelentősen fejlődött. A bér munkában végeztetett borító-fóliáztatás a megrendelők igényeinek jobban megfelelő kivitel elkészítését tette lehetővé. Időközben *Pataki Gyula* személyében jó felkészültséggel rendelkező munkatárssal bővült kötészetünk. Ekkor készültek az első valódi bőrbe kötött, bordázott gerincű kötetek. Ugyanekkor próbáltuk sikerrel alkalmazni a nyomott keménytáblás kötést, ami a műhelyünkben kikerült kötetek színvonalának további emelkedését jelentette. Ezt a technikát kipróbáltuk mind világos színű könyvkötő-vászonra, mind papírra nyomtatott változatban. Végül a vékonyabb papírra nyomott, fóliázott változat vált be. Ez a könyvkötészeti technológia sok élő munkát igényel, komoly költséget jelent, ezért a megrendelőnek csak az a része kívánja és tudja megfizetni, aki az igényes könyvek készítése iránt vonzódik, azonban ők sem valamennyi példányukat kívánják így elkészíteni, hanem csak a reprezentatív ajándéknak szánt 50–100 példányt. Ugyanígy, csak még kisebb példányszámban készülnek a bőrbe, vagy félbőrbe kötött kötetek, ezek példányszáma általában húsz kötet alatt marad. Legtöbbször a várostörténet általunk kiadott kötetek készülnek ezen a módon. Ugyanilyen reprezentatív ajándéknak szánta a megrendelő — az ELTE Legújabbkori Történelmi Tanszéke — a Pölöskei-émlékkönyv néhány kötetét is.

Régebben a minikönyvek a gyűjtők reprezentatív ajándékai voltak. Egyes kiadók, de elsősorban nyomdák alkalmakra, év-

fordulókra jelentettek meg ilyen kispéldányszámú értékes köteteket. Majd az állami vállalatok megszűnésével elfogyott a lehetőségek többsége is. Intézményünknek a korábbi igazgató jóvoltából szép kollekcója van az 1970–80-as évek terméséből. Közük van több pápai kiadású kötet is, amelyek az egykori Veszprémi Nyomda Pápai Üzemegységében készültek. Az első megjelent kötetünk még Andruskó Károly „Pannonhalma” című minimesztet gyűjteménye volt, amelyet még a Sándor József vezette veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár Nyomdája készített. Nyomdánk beindulása után néhány kispéldányszámú utánnyomást és egy könyvtári minikönyv-kiállítás katalógusát készítettük el. Ezeket követte a nyomdatermékeink minikönyv alakú katalógusa, amely a nyomda első tizenkét évét mutatta be. Ezekről a kis kötetekről, remekművekről azt tartják a gyűjtők, de a könyvkötő szakma képviselői is, hogy a készítői mesterségbeli tudása, szakmai ismeretanyaga meghaladja az átlagot. Valószínűleg így is lehet ez, hiszen a három-négy centiméteres gerincmagasságú könyvek pontos borítása, aranyozása sokkal nehezebb feladat, mint a nagyobb kötetek elkészítése, hiszen nem lehet hozzáférni a munka tárgyához, könnyen elcsúszik a borító anyag stb. (A kiskönyveket nem lehet igazán a befektetett munka arányában értékesíteni, ezek csak ajándékai, mesterségbeli tudást reprezentáló remekei egy-egy műhelynek.)

Sajnos nyomdánknek kevés állandó, visszatérő munkája van. Néhány újság, egy-két műsorkalauz. Finanszírozási szempontból ez a kiszámítható biztos bevételek alacsony volta miatt jelent problémát, hiszen kevésbé lehet előre tervezni a bevételeket, kiadásokat, lényegében ki van szolgáltatva a nyomda az időszakosan jelentkező megrendelőknek. Ezt a nehézséget időről időre

egy-egy akcióval, bizonyos nyomtatványtípus kedvezményes előállításával próbáltuk kiegyenlíteni. Ilyen volt például a névjegykártya, a boríték és fejléces papír, vagy az esküvői meghívó készítés. Viszonylag nagy tömegben, a városi árszínvonal alatt sok ezer darabot gyártottunk, ami a mennyiség miatt jelentős bevételt eredményezett. Ezeknek a kiadványoknak akkor volt jelentőségük, amikor a számítógépes szövegszerkesztés még csak kevés helyen működött, nem voltak még a mai korszerű lézernyomatók, nagyteljesítményű másolók. Amikor a fenti műhelyek elterjedtek, a könyvtári aprónyomtatványok szerepe jelentősen csökkent. Most a hagyományos nyomdászati technikával készült — kevésbé hivalkodónak tekintett — termékek iránti kereslet kielégítésére korlátozódik az ilyen jellegű tevékenységünk. (Kb. hasonló váltás történt, amikor a hagyományos, kéziszedésű nyomdászati szedésről áttértek a számítógépes szövegszerkesztésre. Mivel rendszeresen készítünk reprint kiadványokat, ezért látható, hogy a kéziszedésű kiadványok, különösen a könyvek szedéstükre, nem is szólva az elválasztás, sorkizárás, fattyúsorok problematikájáról lényegesen szebb, tetszetősebb formátumot eredményez. Talán ugyanezt lehet elmondani a névjegykártyákról, amelyek kéziszedéssel készült változatai egyszerű, tetszetős kivitelben készültek a szedés mellett a magasnyomás minden előnyét kihasználva. Természetesen ma már lehetetlen visszatérni a kézi szedéshez, de látni kell, hogy ezek a régebbi tipográfiai teljesítmények felülmúlják a mai gyors, hivalkodó munkákat.)

A fent említett gazdasági probléma kezelésének másik lehetősége volt bizonyos cégek, intézmények teljes vagy nagymennyiségű nyomtatványanyagának előállítása. Különösen jelentős volt

ezen a területen a Gróf Eszterházy Kórház nyomtatvány szállításának megnyerése. Ebben fontos szerepe volt a Pápai Nyomda Kft. költözésének és az akkori minőségi nehézségek jelentkezésének is. Ugyan ezt a célt jelentette az Elekthermax Rt. ISO-szabványos minőségbiztosításra való áttérésével a nagymennyiségű különféle színű, olcsó karton nyomtatvány folyamatos és állandó biztosítása. (Ebben az együttműködésben jelentős szerepet játszott az általunk biztosítható kedvező finanszírozási lehetőség is, amely a harmincnapos fizetési határidőben nyilvánult meg. Természetesen nem mi hiteleztünk a vállalatnak, hanem megbízható partnerségünkkel elértük, hogy a nekünk szállító cégek is harminc napos határidővel számlázzák papírszállításaikat.)

Itt kell kitérni egy kisméretű nyomda anyagbeszerzési és készletezési gondjaira, lehetőségeire. Kezdetektől fogva vallottuk, hogy bármilyen kicsi is egy nyomda, rendelkeznie kell a kommersz papírokból olyan készletekkel, amely egy közepes megrendelést azonnal képes kielégíteni. Ez offszet papír esetében egy-egy raklapnyi mennyiséget jelent A/1-es és B/1-es méretben egyaránt. Mindenkor kell rendelkezni olyan gyenge minőségű papírral, amely a legalacsonyabb ár és minőségi kategória kielégítésére alkalmas. Ugyanakkor kell a raktáron tartani jó minőségű műnyomó papírokat is, amely a jobb minőségű igény kielégítésére használható. Többféle, az előzőekhez hasonló minőségi kategóriák szerinti kartonanyagot is kell raktáron tartani, de rendelkezni kell néhány dekoratív, mai szóhasználattal kreatív papírral, kartonnal is. Kötészeti anyagokból kisebb mennyiségeket kell készleten tartani, néhányféle könyvkötőlemezt, borítópapírokat és vásznakat.

Könyvtárunk nyomdája mindig megbízható, a fizetési határidő pontos betartásával tudta elérni, hogy a rendszerváltozás után magánvállalatokká alakult papírforgalmazók szívesen és feltétel nélkül adjanak harminc napos fizetési határidőt termékeik leszállítása után. Minden esetben több forgalmazó ajánlata alapján rendelünk papírt, minimum palettás tételben, ami esetenként minimum 12–15.000 ívet jelent. Ma már természetes a piacon, hogy az ár tartalmazza a házhoz szállítás költségeit is. Évente 15–20 paletta offszetpapírt használunk fel, ami nem túlzottan jelentős a papírforgalmazóknak, de ugyanakkor biztos piacot jelent a kisebb mennyiségeikre. A nyolcvanas évek végén–kilencvenes évek elején, különösen a gyenge minőségű újrafelhasználós papírokra volt jelentős kereslet, ezt közvetlenül a szentendrei papírgyárból lehetett beszerezni, kb. egy palettányi mennyiséget egyszerre el tudott szállítani a könyvtár Lada Samara típusú személyautója. Többször hoztunk jelentősebb mennyiségű papírt pl. a Diósgyőri Papírgyárból, mivel az úti költség felszámítása mellett is kedvezőbb árat tudott biztosítani három-négy paletta offszetpapír esetén, mint például a Balatonfűzfői Papírgyár. Néhányszor a dunaújvárosi gyár ajánlata is kedvező volt.

A Solamil Papírforgalmazó Kft. 1992-től folyamatosan tudott állandó minőségű, jól használható papírt szállítani a lehető legalacsonyabb áron. Áraik jobbak lettek, mint a gyárakban közvetlenül elérhető papírárak. A Solamil majd a Sneider Papír üzletkötője, *Horváth István* szinte minden alkalommal rugalmas árképzésével, a konkurencia alatt maradó áraival, pontos szállításiával tűnt ki.

Az egyéb nyomdászati anyagokat (nyomólemezek, vegyszerek) legkedvezőbb áron a budapesti Nyomdagrafikánál lehet beszerezni. Ezek készpénzfizetés esetén néhány százalékos kedvezményt jelentenek, amely kombinálva a 20% árengedményt jelentő könyvvásárlásainkkal komoly megtakarítást jelent a könyvtárnak, ami minimum az útiköltséghányadot jelenti. (Összehasonlítási alapot a Mikrolin vállalat Tatabányán forgalmazott lemezei és a Firka Junior veszprémi árai jelenthetnek.)

A nyomdában 1998 környékére egy jól szervezett, egymásért tenni tudó és akaró csapat alakult ki, akik fontosnak tekintették, hogy a városban legjobb minőségű nyomtatást, az elvárásnak megfelelő minőségű ragasztott és kötött könyveket képes előállítani. Ez az az időszak, amikor mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben töretlen volt a fejlődésünk. Ekkor tudtuk az erősen elhasználódott Romayor 313 gépünket egy kevésbé használt, fiatalabb, azonos típusú géppel kiegészíteni. Az új gép lehetővé tette a kétműszakos munka szüneteltetését, Csöndör Jenőné kolléganőnk időközben rokkant nyugdíjas lett, így szerződéssel tudta ellátni munkakörét. *Bolla Judit* munkatársunk visszajött gyesről és a nyomdászat mellett kötészeti kisegítő munkakört is ellátott, ami a jobb munkaidő-kihasználást biztosította, hiszen kezelni tudtuk mindkét területen a munkák torlódását. Ennek ellenére többször kellett igénybe venni, — különösen könyvösszehordási munkálatokra — külső segítséget. Eleinte a Move Alfa megváltozott munkaképességű dolgozóit, később, amikor náluk telítődött a ruhaipari bérfeldolgozó munka, Balogh Ferencné egykori nyomdai dolgozót alkalmaztuk szerződés alapján. Időszakosan, szerdánként, a zárt napon a könyvtár dolgozói is besegítettek a kötészeti tevékenységbe.

A könyvtár nyomdája életében a legutolsó jelentősebb változás 2000-ben következett be. Pápán, a piaci igényeknek megfelelően „Floppy 2000 Kft. Nyomdája” néven új nyomdaüzem alakult. Megjelenése az évtized közepétől várható volt, hiszen a nyomdászatanban volt és van helye a magántőkének, amely a haszon reményében képes jelentős befektetést tenni. A jó és pontos munkavégzés megfelelő személyi, technikai feltételekkel és egy város és környéke által biztosított megrendelés-állománnyal tisztességes, sok más befektetésnél jelentősebb hasznot tudnak biztosítani. Könyvtárunk ugyan kiemelt bérezést adott a nyomda nélkülözhetetlen munkatársainak, a montírozónak és a nyomdásznak, de ez is messze alatta maradt annak a jövedelemnek, amit a vállalkozás dolgozóiként lehet keresni. Sajnos Pataki Gyula kiválóan felkészült könyvkötő vezetésével négy fő munkatárs hagyta el nyomdánkat. Munkáltatói lehetőségeinket, ez esetben is csak minimális mértékben, egy szerződéses kolléga távozásával kapcsolatban tudtuk érvényesíteni. A legnagyobb problémát az jelentette, hogy a korábbi jól összeszokott csapatra számítva és a megbízható gépparkra alapozva jelentős megrendelésekkel rendelkezünk akkor. Például a több mint ötszáz oldalas, ezerpéldányos, reprezentatív Pölöskei-emlékkönyv, amely városunk szülötte, akadémikus, egyetemi tanár hetvenedik születésnapjára az ELTE Legújabbkori Történelmi Tanszéke kiadásában jelent meg. Mivel előzetesen nem voltak információink munkatársaink távozásáról, nem tudtunk felkészülni a jelentkező gondok kezelésére. A nehéz problémákat végül a kötetben megmaradt (*Vági Ferencné*), illetve az ide jelentkezett *Eigner Jánosné*, és a montírozásra, nyomdászatra megtalált *Németh Edit* és *Gál Gyula Zoltánné* kolléganőimben találtuk meg. A

problémák megoldását segítette *Halász Gyöngyi* kolléganőm visszatérése a gyestről. Nagyon nehéz három-négy hónap után sikerült ismételten stabilizálni a nyomda helyzetét. Az elmúlt két évben olyan csapat alakult ki, amely talán még az előzőnél is jobban, összeszokottabban képes a közös cél: a mives munkával előállított könyvek, nyomtatványok készítésére. Elhisszük, hogy az általunk legyártott nyomtatványok, legyenek azok egyszerű orvosi beutalók, vagy bőrbe kötött díszes könyvek, bélyeg-emlékívek vagy díszdobozok, fontosak valakinek és örömet jelentenek más embereknek, akik azokat céljaiknak megfelelően tudják használni.

A könyvtártörténet végén, a nyomda működése áttekintése kapcsán választ kell adni arra az önként adódó kérdésre: miért akar egy könyvtárigazgató nyomdát?

Mint a feldolgozás elején írtam, mintegy tizenhét éve rendkívül rossz anyagi helyzetben, szinte elviselhetetlenül nehéz működési körülmények között vettem át a könyvtárat. Ezen az állapoton csak részben lehetett segíteni a költségvetési források igénybevételének erősítésével. Sem akkoriban, sem ma a rendszerváltozás gazdasági nehézségeinek leküzdése után nem várható el az államtól, önkormányzattól, hogy a szűken vett érdekein túl finanszírozzon egy közintézményt. A közművelődési könyvtárak legszűkebben vett feladata a lakosság információs igényeinek kielégítése. Ezt költségvetési források, pályázatok és saját bevételek felhasználásával lehet elérni. A költségvetési támogatás többnyire adott és hosszútávon is csak kismértékben növelhető lehetőség, befolyásolására a könyvtárak vezetésének korlátozottak a lehetőségei. A pályázatok, mint az utóbbi tíz esztendő viszonylag jelentős finanszírozást kiegészítő lehetőségei

általában önrész biztosításával és konkrét feladatok elvégzésére vehetők igénybe. Bár szép számmal és jelentős mennyiségben nyertünk pályázati pénzeket. (Az utóbbi 7 évben több mint húszmillió forint értékben.) Különösen a könyvtár technikai feltételeit jelentős mértékben sikerült ezen az úton fejleszteni, gyakran úgy tűnik a külső szemlélő — pályázó — számára, hogy nem lehet elegendő erőforrást szerezni ezen az úton. Így marad harmadik lehetőségként a saját bevételek emelésének lehetősége. Ezt a nyolcvanas évek közepétől folyamatosan próbálgatják a könyvtárak, iskolák és egyéb oktatási-közművelődési intézmények. Igazán eredményt ezen a területen azok tudtak elérni — a tapasztalatok szerint —, akik alaptevékenységükhöz kapcsolódó, azt jól kiegészítő tevékenységet kezdtek, és biztosítani tudták a szükséges technikai és emberi tényezők mellett a beszerzés és értékesítés biztos lehetőségeit. (Semmiképpen nem jelentett megoldást az alaptevékenységtől idegen, csak az anyagi haszon-szerzést jelentő tevékenység. pl. többnyire kudarcba fulladtak a büfét, fagyalatozót működtetni akaró kísérletek, de ugyanígy semmivé váltak a teremlételek megnövekedett igényeit lefőlőzni kívánó pénzszerzések is. Az utóbbinak elsődleges oka, hogy az önkormányzatok felismerték a tulajdonukat képező épületrészek saját nehéz anyagi helyzetüket is segíteni képes kiadási lehetőségeit.)

Én úgy éreztem, hogy a könyvtári tevékenységhez közelálló, piacképes lehetőség van a nyomdászat területén. Hiszen ezzel soha nem kellett a fő tevékenység (közművelődési könyvtári szolgáltatás) morális követelményeivel ellentétbe kerülni. Az elmúlt 15 esztendő fényesen bizonyította, hogy azokat az anyagi erőforrásokat, amelyeket egy nyomda mobilizálni képes a kö-

zösségi célok elérésére *is* lehet használni. Kezdetben elsősorban a technikai fejlesztés jelentette ezt a területet. Hiszen városi könyvtárak még alig-alig rendelkeztek számítástechnikai eszközökkel, amikor mi már a kölcsönzés, az állományellenőrzés munkafolyamatait tudtuk gépesíteni. Használtuk a vonalkódos kölcsönzést, tudtunk olyan reprográfiai tevékenységet végezni, amely általában csak a nagykönyvtárakra volt jellemző. Pápán a nyolcvanas évek végén megoldottuk a lakossági és közületi bértelefaxolást és telefax fogadását, amit akkor még a posta sem vállalt fel. Később elsősorban a könyvtári dokumentumok beszerzését helyeztük előtérbe, hiszen mégiscsak ezért tartja fenn az Önkormányzat a könyvtárat, ezért jönnek be hozzánk az olvasók, a látogatók. Pápa városa szellemi kisugárzása, a városban megindult felsőfokú képzések szükségszerűvé teszik az átlag városi könyvtárat meghaladó szakkönyv-, egyetemi és főiskolai tankönyv, és szakirodalmi ellátást. Ezt az Önkormányzat támogatása mellett csak ezekből a többletbevételekből lehet hosszabb távon fenntartani. Végül, de nem utolsó sorban nem mellékes az sem, hogy munkatársaink egész évi kitartó néha megfeszített munkáját évvége tájban jutalom kifizetésével is meg tudjuk köszönni.

Már a nyomdatörténet elején említettem, hogy tetszettek azok a kiadványok, amelyeket más könyvtárártól kaptam ajándékba. Láttam, hogy Pápa városa olyan szellemiségű polgárváros volt és lett 1990 után, ahol hagyományai voltak és lettek a várostörténet művelésének. Ezt az intézményi háttér mellett civil szervezetek és magánszemélyek tevékenysége hozta létre. A város történetének korszerű feldolgozása szinte minden területen teljesen hiányzott. Nem készültek alapkutatások, ezek hiányában az ösz-

szegzéseknek szánt kötetek váltak tanulmánykötetekké, alapku-
tatások beindítóivá, helyettesítőivé. Azt hiszem mindenki szá-
mára természetes, hogy egy megfelelő infrastruktúrával rendel-
kező könyvtár, mint bázishely szervezi, vezeti ezeket a kutatáso-
kat. Kevésbé természetes, hogy a kiadványok olcsóbb előállításával, a jelentkező haszonnak a kulturális szféra területére törté-
nő visszaforgatásával is ez a könyvtár foglalkozik.

Apróbb problémákat leszámítva — mint például a nyomdagé-
peink 2001. év végi jelentős, előre nem tervezhető felújítási igénye,
vagy a pápai nyomdászati megrendelések immár három
szeletre oszlása — jókedvvel, a jövőbe vetett hittel szeretnénk
szolgálni a pápaiak, a városi kultúra igényeit. Jelenleg különö-
sebb reklámtevékenység nélkül van annyi megrendelésünk,
amelyet a nyomda hat munkatársa el tud végezni. Természetesen
ebben jelentős szerepet játszanak azok a megrendelések, ame-
lyeket országos pályázatokon könyvtári szakmai színvonalunk
alapján nyerhetünk el. (Könyvtártörténet megjelentetése, reprint
kiadásban immár az „Árpád-kori új okmánytár” nyolcadik köte-
te jelenik meg kiadásunkban.)

Végezetül azzal zárom rövid összefoglalásomat, hogy a
nyomdai tevékenység országos elismerést kiváltott termékei
mind a városi kulturális élet, mind a város regionális kultúrate-
remtő és szervező tevékenysége révén túlmutat egy városi
könyvtár feladatain és lehetőségein. Olyan feladat volt ez, amely
csak speciális körülmények között, az elmúlt negyven esztendő-
ben végbement abnormális gazdasági-kulturális fejlődés, a rend-
szerváltozás által szült felfokozott kulturális igények, mene-
dzserszemléletű könyvtári vezetés, azt jó szemmel tekintő városi
vezetés és nem utolsó sorban ezekkel a tényezőkkel azonosulni

tudó könyvtári és nyomdai munkatársi gárda volt képes végrehajtani.

Köszönet érte mindazoknak, akik az olvasók, a felhasználók, a szolgáltatásainkat igénybe vevők érdekében ezt önzetlenül meg tudták és hajlandók voltak megcselekedni.

NYOMDATERMÉKEINK
1989–2002. júl. 15.

<i>Év</i>	<i>Könyv</i>	<i>Újság</i>	<i>Meghívó</i>	<i>Névjegy</i>	<i>Szórólap</i>	<i>Plakát</i>	<i>Egyéb</i>	<i>Összes</i>
1989	8	3	1		2		18	32
1990	5	2	4	2	13	4	70	100
1991	13	6	21	13	12	9	120	194
1992	15	12	35	33	13	4	143	255
1993	13	26	82	87	30	5	239	482
1994	19	39	86	82	52	17	266	561
1995	20	22	82	50	30	13	343	560
1996	23	16	74	74	25	13	355	580
1997	21	20	72	40	5	4	457	619
1998	31	24	61	28	16	6	523	689
1999	30	24	61	8	20	2	331	476
2000	36	29	43	9	5	2	241	365
2001	35	21	31	13	17		263	380
2002	14	36	22	12	5		306	395

1987

Pápa (Szerkesztette és a bevezetést írta: Hermann István, rajzolta: Heitler László). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1987. [20], 32 p.

1988

Andruskó Károly: Pannonhalma. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1988., ill., fametszetek 77 p., minikönyv

Cikkbibliográfia Sárospatak 10 éves fejlődéséről. (Összeállította: Halász Magdolna). [s. l.], Sárospatak, Városi Könyvtár. 1988. 362 p.

350 éves a Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola. (Készítette Varjú Dezső..., kiegészítette Katona Irén...). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1988. 8 p. (Ajánló bibliográfiák; 2.)

Somfainé Pados Mária: Adalékok a pápai műkedvelő színjátszás történetéhez. 1930-1975. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1988. 65 p., ill. (Jókai füzetek; 1.)

1989

Exner István: Kossuth Lajos kapitánya. Adalékok Éberhardt Károly tábornok életéhez. 1825–1906. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1989. 21 p., ill.

Helyismereti cikkek Pápáról és környékéről. (Készítette: Kerekes Károly). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1989. 19 p. (Ajánló bibliográfiák; 3.)

Közzeti Általános Iskola Gyarmat és Szerecseny tanulmányi értesítője az 1988/1989. tanévről. (Szerkesztette: Gyenes Attila). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1989. 38 p.

Nádasdy Lajos: Adalékok Győrök Leó György életéhez 1847-1899. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1989. 122 p. (Jókai füzetek; 2.)

A pápai Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola értesítője. 1988-1989. (Szerkesztette: Nagy Csilla, Németh Ervin). Pápa, Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola. 1989. 58 p.

Puskás Tófeji Vali: Lélekkép. Versek.

(Grafika: Kiss László). Pápa, Szerzői kiad. 1989. 53 p., ill.

H. Vass Ildikó, Horváth Gyula: Papírvilág. Mikulások és angyalkák. Pápa, Szerzői kiad. 1989. 24 p., ill.

Winkler Gábor: A megújuló Pápa. Készült a Hild János emlékérem elnyerése évében, a pápai Városi Tanács megbízásából. Pápa, Pápa Városi Tanács. 1989. 29 p., ill.

1990

Házirend: Kilián György Általános Iskola. Pápa, [s. n.]. 1990. 13 p.,

Kézírt dokumentumok a Jókai Mór Városi Könyvtárban. (Készítette: Mészáros Erzsébet). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1990. 18 p. (Ajánló bibliográfiák; 4.)

Pápai Tóth Géza: Bakonyaljai üzenet. Válogatott versek 1931-1989. (Válogatta, ...és rajzolta Heitler László). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1990. (Jókai füzetek; 4.) 63 p.

Rácz István: Csót-tábor az emlékek tükrében. 1915-1923. Csót, Pápa, Községi Közös Tanács. 1990. 43 p., ill.

Szűz Béla: A. Tóth Sándor 1904-1980. Emlékiállítás. Pápa, 1990. szeptember 7-30. Pápa, Jókai Kör. 1990. 16 p., ill.

1991

Gyermek – játékok. Kiállítás. 1991. augusztus 29-én 14 órától – szeptember 29-ig. (Szerkesztette: Ilon Gábor, Varga Éva Teréz). Pápa, Gr. Esterházy Károly Kastély- és Tájélmúzeum. 1991. 14 p., ill.

A Jókai Mór Városi Könyvtár folyóiratainak jegyzéke. Kiegészítve a város közintézményeihez járó folyóiratok jegyzékével. (Készítette: Hencselné Horváth Ágnes). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1991. 52 p. (Ajánló bibliográfiák ; 5.)

Lambic Timmermans. (Szerkesztette: Puskás Zsolt). Pápa, AXIS Kft. 1991. [17] p.

Ösgaléria. Esterházy portrék kiállítása a pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban. 1991. április 16. – 1991. május 3. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1991. 14 p., ill.

A pápai Eszterházy kastély kápolnája, a Jókai Mór Városi Könyvtár olvasóterme. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1991. [6] p.

A pápai Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola értesítője. 1990–91. (Szerk.: Vörösházi Péterné, Bátyai Gyula). Pápa, Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola. 1991. 87 p.

Tebenned bíztunk. A Magyar Reformátusok Világtalálkozójának pápai

- ünnepségei. Pápa, Pápai Református Egyházközség. 1991. 20 p., ill.
- Tóth Sándor*: Műemlékvédelem Pápa belvárosában. Pápa, Magyar Urbanisztikai Társaság. 1991. 44 p., ill.
- Vereinte Spiele der Nationen = Nemzetek Egyesült Játékai = United Games. (Szerkesztette: Werner Greis, Bánhidi Miklós). Pápa, United Games. 1991. 52 p., ill.
- Vidra Szabó Ferenc*: Saláta, retek, olvasnivaló. Könyvtárak a változó világban. Szociográfia. Bp.; Pápa, OSZK KMK; Jókai Mór Városi Könyvtár. 1991. 70 p.
- Zongor Gábor* kiállítása. Pápa Jókai Mór Művelődési Központ Galéria – Várkastély. 1991, október 4. – november 10. Pápa, Jókai Mór Művelődési Központ. 1991. 10 p., ill., fotók
- Pápa. Kalauz = Guide = Reiseführer. (Összeállították: Ilon Gábor, Karaszi Mihály, szerk.: Hermann István). Pápa, Városi Önkormányzat. 1991. 71 p., ill.
- Tóth Prónay Prónay Pál*: A szőlőknek plántálásáról helyes műveléséről és a boroknak gondos megtartásáról való oktatás. Hasonmás kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1991. 58 p.
- 1992**
- Tungli Gyula*: Kerkápoly Károly emlékezete. 1824–1891. Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1992. 26 p.
- Acsádi Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet értesítője az 1991-1992. iskolai évről. Szerkesztette: Takács Pál. Pápa, Acsádi Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet. 1992. 62 p.
- Baráti Molnár Lóránt*: A csendélet mögött. Válogatott versek. 1972-1992. Győr, Szerzői kiad. 1992. 54 p.
- A Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet története. 1892-1992. (Írta: Balla Imre). Pápa, Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet. 1992. 149 p., ill., fotók
- Emlékkönyv a Jókai Mór Városi Könyvtárban 1992. november 9-től 1992. december 11-ig rendezett miniatűrkiállításra. (Szerk.: Hermann István, összeállította: Szttyéhlikné Tóth Tünde). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1992. 109 p., minikönyv

- Hargita Pál*: A lélek gyümölcse. Pál Apostol Galatákhöz írt levele 5. rész 22–23. verseinek magyarázata tíz bizonyágtételben. Pápa, Szerzői kiad. 1992. 31 p.
- Ilon Gábor*: A nagydémi Középré-pás-pusztai évszázadai. Középső-bronz-kor, koravaskor, korai népvándorláskor. Pápa, Honismereti Kör, Nagydém. 1992. 52 p., ill.
- Magyar várak. (Előszó: Soltész Zoltánné). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1992. 32 p., 17 t. ill., metszetek, színes, minikönyv.
- A pápai Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola értesítője. 1991-92. (Szerkesztette: Hauber Károly, Molnár Lajosné). Pápa, Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola. 1992. 82 p., ill.
- Pere György*: Sobri Jóska bakonyi betyár története. Ajka, Ajkai Városi Könyvtár és Múzeum. 1992. 59 p., ill.
- Puskás Tófeji Vali*: Gyöngyparázs. Versek. Pápa, Axis Kft. 1992. 136 p., ill.
- Rakk István*: Magvető sóhaj. Versek. Pápa, Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskola, és Élelmiszeripari és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet. 1992. 44 p., ill.
- Somfainé Pados Mária*: Pápai utcaképek. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1992. [62] p., ill. (Jókai füzetek; 5.)
- H. Szabó Lajos*: Emlékek a Marcaltói Dalárda életéből. 1925-1955. Marcaltó, Önkormányzat. 1992. 40 p., ill.
- Sorsok az arcok tükrében. Edőcs János kiállítása a Jókai Mór Városi Könyvtárban és a Jókai Mór Művelődési Központ Városi Galériájában. 1992. április 22.-1992. május 24-ig. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1992. [32] p., ill.

1993

- Ady Endre*: Ki látott engem? Versek. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 137 p., minikönyv
- Adorján Sándor*: Halál árnyékában. Magyar rabszolgák Szibériában. Pápa, Szerzői kiad. 1993. 149 p.
- Áldozó Tamás*: A pápai hírlapirodalom kezdetei 1873-1882. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993, 58 p. (Jókai füzetek; 9.)
- Cikkbibliográfia Sárospatak fejlődéséről. 1988-1993. (Szerkesztette: Halász Magdolna, Tapa András). [s. l.], Sárospataki Városi Könyvtár. 1993. 241 p.
- Dalányi József*: Kései vallomás. Emlékek Fekete Istvánról, városá nőtt falujáról. 1935-1956. Ajka, Polgármesteri Hivatal. 1993. 160 p., ill.

- Gőzmozdonyok. Edöcs János fotókiállítására Pápan a Jókai Mór Városi Könyvtár folyosóján. 1993. május 3. – 1993. június 4-ig. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 15, 9 p., ill.
- Huszár János*: Honvéd ejtőernyősök Pápan 1939-1945. A Magyar Királyi „vitéz Bertalan Árpád” Honvéd Ejtőernyős Ezred története. Pápa, Jókai Kör. 1993. 236 p., ill. (A pápai Jókai Kör kiadványa; 2.)
- Kanizsai-Nagy Zsuzsanna*: Halálra ítélve. Versek. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 76 p.
- Kármán József emlékkönyv. (Szerkesztette: Tungli Gyula). Pápa, Művelődéstörténeti Társaság. 1993. 81 p., ill.
- Máténé Kalmár Zsuzsanna*: Tapolcafő titkai. A kezdetektől napjainkig. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 95 p., ill. (Jókai füzetek; 6.)
- Meghívó ... 1993. évi „Tervezzünk tárgyakat!” pályázat záró kiállításának megnyitására, ... 1993. szeptember 4-én 16 órára. Pápa, Erkel Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola. 1993. 24 p., ill.
- A pápai Jókai Kör emlékkönyve. 1893 – 1993. Tanulmánygyűjtemény. Szerk.: Huszár János. Pápa, Jókai Kör. 1993. 205 p., ill. (A pápai Jókai Kör kiadványa; 1.)
- Rácz István*: Bakony alján, erdő szélén... Döbrönte és Ganna életének alakulása a XIX. és XX. században. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 48 p., ill.
- Rácz István*: Emlékül és emlékeztetőül. Pápa város katona- és polgári áldozatai, 1940-1945. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 134 p., ill.
- Rajzos versek. Németh Mihály kiállítására. [s. l.], [1. n.] 1993. [20] p.: ill. A sor. Pápai költők-írók antológiája. (Szerkesztette: Baráti Molnár Lóránt). Pápa, AKISZ Pápai Önképzőkör. 1993. 110 p., ill.
- Searches Silver*: Hangulati különbségek. Pápa, Szerzői kiad. 1993. 200 p.
- Smidéliusz Margit*: Margaréta. Versek kicsiknek. Pápa, Szerzői kiad. 1993. 25 p., ill.
- Ünnepeink. Farsangtól újévig. (Összeállította: Szabó Rita). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. 62 p., ill. (Ajánló bibliográfiák ; 6.)
- Ürmös Péter* grafikái. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1993. [8] p., ill.
- Dalányi József*: Kelével, Bogánccsal Tüskevárig. Fekete István 100 ismeretlen levele. 1935-1970. Ajka, Polgármesteri Hivatal. 1994. 202 p., ill.
- Deákné B. Katalin*: Anya taníts engem! Fejlesztő feladatok születéstől iskolakezdésig. Pápa, Deák József. 1994. 220 p., ill.

- Gyepü – Kajánföldre – Gyepükaján. Készült a községegyesítés 100. évfordulójára. (Összeállította: V. Molnár Emma). Gyepükaján, Önkormányzat. 1994. 31 p., ill.
- Huszár János*: Honvéd ejtőernyősök története képekben. 1939-1945. Pápa, Jókai Kör. 1994. [64] p., ill., fotók
- Huszár János*: Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939-1945. A Magyar Királyi „vitéz Bertalan Árpád” Honvéd Ejtőernyős Ezred története. 2. kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. 250 p., ill., fotók (A pápai Jókai Kör kiadványa; 3.)
- Kapcsándy Sándor*: Örökös oldódás. Versek. Pápa, Szerzői kiad. 1994. 96 p., ill.
- Kárpáti László*: Élet. Versek. Pápa, Szerzői kiad. 1994. 46 p.
- Kezelési és karbantartási utasítás az LTZ-55, LTZ-55A, LTZ-55AN traktorokhoz. (Kiadja a: FLYERS RT.). Pápa, FLYERS RT. 1994. 287 p., ill.
- Kocsis Iván*: Egy kanadai „magyar-indián” Tapolcafőre emlékezünk. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. 59 p. (Jókai füzetek; 13.)
- Komora István*: Az élet antológiája. Versek. Pápa, Szerzői kiad. 1994. 228 p.
- Lebó Ferenc szobrászművész kiállítása. Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa 1994. július 4. – július 28. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. [24] p., ill., fotók
- Mezei Zsolt*: A vaszari plébánia és régi könyvei. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. 44 p., ill. (Jókai füzetek; 12.)
- A pápai Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola emlékkönyve. 1948-1994. (Írta és szerkesztette: Somfai János és Somfai Jánosné Keresszegi Hajnalka.) Pápa, Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola. 1994. 258 p., ill.
- A pápai Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola értesítője. 1992-93. Pápa, Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola. 1994. 80 p., ill.
- Franz-Georg Rössler*: Die ostinaten Werke Josef Rheinbergers. Studie zur Formkonzeption eines romantischen Klassizisten. Augsburg, Anton Böhm. 1994. 57 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára. Kossuth halálának századik évfordulójára emlékezünk. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. 40 p., ill. (Jókai füzetek; 10.)
- H. Szabó Lajos*: Negyvennyolcas emlékművek, honvédsírok Pápán és környékén. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1994. 120 p., ill. (Jókai füzetek; 11.)

- Tájékoztató az Ajkai Városi Könyvtárról. (Összeállította: Tilhof Endre). Ajka, Ajkai Városi Könyvtár és Múzeum. 1994. 20 p., ill.
- Wöller István*: A Tapolca vízimalmai Pápán és környékén. Pápa, Pápa Város Önkormányzata. 1994. 182 p., ill. (Fejezetek Pápa város történetéből; 1.)
- 1995**
- Bagarus Zoltán ex librisei és grafikai. Alkotásjegyzék és kiállítási katalógus. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1995. [8] p., ill.
- A Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek évkönyve. 1991-1995. (Szerkesztette: Köntös László) Pápa, Pápai Református Kollégium Igazgatótanácsa. 1995. 231 p. (klny.) (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 1.)
- Eötvös Károly emlékkönyv. (Szerkesztette: Tungli Gyula). Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1995. 44 p. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai ; 5.)
- Hermann István, ifj.: A pápai temetők története. Pápa, Jókai Kör. 1995. 103 p., ill. (A pápai Jókai Kör kiadványai ; 4.)
- 75 év. Elekthermax Rt. A jubileumi emlékülés előadásai. Pápa, 1995. október 20. (Szerkesztette: Tóth Béla). Pápa, Elekthermax Rt. 1995. 53 p.
- A Killián György Általános Iskola emlékkönyve. 1960-1995. (Szerkesztette: Puskás Kálmánné Tófeji Mária Valéria, Máténé Kalmár Zsuzsanna). Pápa, Killián György Általános Iskola. 1995. 143 p., ill.
- Klein Magda*: Magyarok török földön. [s. l.], Szerzői kiad. 1995. 65 p., ill.
- Kövy Zsolt*: Egyház és közélet I-II. Válogatott beszédek, tanulmányok, írások. 1985-1994. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1995. 2 köt. 315 p., ill. (Jókai füzetek; 15.)
- Kövy Zsolt*: A Mándi Márton István Pápai Református Kollégiumi Alapítvány. 1989-1994. Pápa, Mándi Márton István Pápai Református Kollégiumi Alapítvány Kuratórium. 1995. 106 p.
- Lukcsics Pál*: A vásárhelyi apácák története. Reprint kiad. Devecser, Kastély Könyvtár. 1995. 111 p. (Közlemények Veszprémmegye múltjából; 1.)
- Németh Péter*: A pápai Bakonyalja. Földrajzi tanulmány. Pápa, Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola. 1995. 44 p., ill.
- Pápa zenei centenáriuma. 1893-1993. (Szerk.: Tungli Gyula). Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1995. 57 p. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság Kiadványai; 6.)

- A Pápai Református Kollégium évkönyve. 1991–1995. A Pápai Református Kollégium Gimnáziumának évkönyve. 1991–1995. (Szerkesztette: Kertész Andorné et al.).
- A Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek évkönyve. 1991–1995. (Szerk.: Köntös László, Tóth Attila) Pápa, Pápai Református Kollégium Igazgatótanácsa. 1995. 231 p., ill. (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 1.)
- Suli-Tükör. A Bakonyjákói Általános Iskola évkönyve, 1994/95. (Szerkesztette: Kiss Albertné). Bakonyjákó, Bakonyjákói Általános Iskola. 1995. 62 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára. Kossuth halálának századik évfordulójára emlékezünk. 2. kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1995. 40 p., ill. (Jókai füzetek; 14.)
- H. Szabó Lajos*: A szabadságharc és az emigráció pénzei, kitüntetései. 1848-1866. Pápa, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete Pápai Csoport. 1995. 98 p., ill.
- Trócsányi Dezső* emlékkönyv. (Szerkesztette: Dékány Endre, Kövy Zsolt, Simon Kálmán). Pápa, Pápai Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei. 1995. 116 p., ill.
- Tudományos konferencia a pápai Nagytemplom felszentelésének 200. évfordulójára. 1795. május 3. – 1995. május 3. (Szerkesztette: Hermann István). Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1995. 65 p., ill. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai; 8.)
- Videokatalógus. (Összeállította: Tilhof Tamás). Ajka, Ajkai Városi Könyvtár és Múzeum. 1995. 58 p.

1996

- „Amott legel hat pej csikó...” országos kisgrafikai kiállítás. (Szerkesztette: Ürmös Péter). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. [28] p., ill.
- Böszörményi István*: Kármán József emléke Losoncon. 1896-1996. Losonc, Csemadok Losonci Alapszervezete. 1996. 34 p., ill.
- Eredeti hangok. Négy éven keresztül, 1992-1996. Pápa, Szent István Római Katolikus Általános Iskola. 1996. [24] p., ill.
- „Egyházi iskolák és magyar társadalom a XXI. század küszöbén...” valamint „Fejezetek a Pápai Református Kollégium történetéből...” Szerkesztette: Kálmán Attila. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület; Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei; Pápai Református Kollégium Gimnáziuma. 1996. 55 p., ill.

- (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 2.)
- „Értekezések a történeti tudományok köréből”, (I–XXVI). Tartalommutató. Szerk: Mezei Zsolt. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei. 1996. 76 p. (A Pápai Református Gyűjtemény kiadványai: Kutatói segédletek; 1.)
- Fejes Sándor*: A pápai öntészet története. 1940-1985. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 103 p., ill. (Jókai füzetek ; 17.)
- Hangos könyvek. Videofilmek I. kiegészítés. CD lemezek I. kiegészítés. Hangkazetták. (Szerkesztette: Hermann István, összeállította: Kátóna Irén, Szabó Rita). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 68 p. (A Jókai Mór Városi Könyvtár nyomtatott katalógusai ; 2.)
- Huszár Péter*: A pápai Izraelita Polgári Fiúiskola története. 1899-1929. Pápa, Jókai Kör. 1996. 77 p., ill.
- Kiss István*: A pápai plébánia története. Reprint kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 217 p., ill. (Jókai Reprint ; 3.)
- Konkordancia a magyar református énekeskönyvhöz. Összeállította: Kovács Emil. Budapest, Diakoniai Alapítvány. 1996. 255 p.
- Mezei Zsolt*: Magyar évfordulók 1996-ban. A honfoglalás 1100. Évfordulója tiszteletére. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 36 p. (Jókai füzetek; 16.)
- Nikolaus-von-Weis-Schulen Speyer*. Schulschrift 1996. Speyer, Nikolaus-von-Weis-Gymnasium des Instituts St. Dominikus. 1996. 153 p., ill.
- A Pápai Ipartestület emlékkönyve. 1886-1996. Szerkesztette: Huszár János. Pápa, Pápai Ipartestület. 1996. 366 p., ill.
- Pere György*: Sobri relytélye. Sobri Jóska bakonyi betyár története. 2. jav. kiad. Ajka, Szerzői kiad. 1996. 59 p., ill.
- Rácz István*: Farkasgyepű község története, 1401–1753. Pápa, Farkasgyepű Község Önkormányzata. 1996. 70 p., ill. (Jókai füzetek; 18.)
- Simonné Zachár Anna*: Iskolába készülőök. Segítő ötletek szülőknél. Pápa, Szerzői kiad. 1996. 80 p., [9] to., ill., részben színes
- Suli-Tükör. A Bakonyjákói Általános Iskola évkönyve, 1995/96. 2. szám. Bakonyjákó, Bakonyjákói Általános Iskola. 1996. 72 p., ill.
- Szalai Antal*: A pápai zsidóság története és a hitközség szerepe a város társadalmi életében. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 91 p., ill. (Jókai füzetek; 19.)

- Tanulmányok Külsővat történetéből. (Szerkesztette: Ilon Gábor). Külsővat, Külsővat Község Önkormányzata. 1996. 332 p., ill.
- Tanulmányok Pápa város történetéből. 2. (Szerkesztette: Hermann István). Pápa, Pápa Város Önkormányzata. 1996. 214 p., ill.
- A vaszari Ihász Gábor Általános Iskola jubileumi évkönyve. 1905-1995. (Szerkesztette: Kecskés István, Mezei Zsolt). Vaszar, Ihász Gábor Általános Iskola. 1996. 60 p., ill.
- Végh József*: A judo elmélete. Pápa, Bakony Judo Klub. 1996. 95 p.
- Videofilmek és CD lemezek katalógusa. (Szerkesztette: Hermann István, összeállította: Katona Irén). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1996. 91 p. (A Jókai Mór Városi Könyvtár nyomtatott katalógusai; 1.)
- 1997**
- Banai Endre*: Szőlőbirtokosság Homokbödögen. 1797–1955. Homokbödöge, Homokbödöge Önkormányzata. 1997. 38 p.
- Beke Ödön*: A pápavidéki nyelvjárás. Reprint kiad. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára; Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 72 p. (Nyelvészeti füzetek ; 17.), (Jókai Reprint ; 4.).
- Bognár Imre Ede*: Pápa településföldrajza. Reprint kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 154 p. (Jókai Reprint ; 5.)
- A Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek évkönyve. 1995-1997. (Szerkesztette: Köntös László). Pápa, Pápai Református Kollégiumi Igazgatótanács. 1997. 185 p., ill. (Pápai Református Kollégiumi füzetek ; 3.)
- Emlék lapok. Az állandó színház megnyitása alkalmából. Pápán, 1881. évi december hó 7-ik napján. Reprint kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 31 p. (Jókai Reprint ; 6.)
- Susanne Faschon*: Oraklo – Orakel. Dudenhofen, PONTO. 1997. [66] p., ill.
- Gerencsér Miklós*: Újdonászi ódon-ságok. Veszprém Vármegyéről 1857-61-ből. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár; Eötvös Károly Megyei Könyvtár. 1997. 107 p., ill.
- Kanizsai-Nagy Zsuzsanna*: „Most? Csak ember vagyok?”. Versek. Pápa, Szerzői kiad. 1997. 80 p., ill.
- Húsipari technológia. Húsfeldolgozó szakmunkások 2. - 3. osztálya részére. (Írta és összeállította: Horváth Tibor). Pápa, Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet. 1997. 126 p.

- Katalógus a Jókai Mór Városi Könyvtár adventi kiállítására. A Pápai Református Gyűjtemény „Baldacci”anyaga metszeteiből. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár; Pápai Református Gyűjtemény. 1997. [10] p., ill.
- Dr. Katona Gábor könyvjeggyűjteménye. Kiállítás a pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban 1997. augusztus 23-tól szeptember 27-ig. (Szerkesztette: Ürmös Péter). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 29 p., ill.
- Köblös József*: A Dunántúli Református Egyházkerület Levéltárának magyar vonatkozású középkori oklevelei. Pápa, Dunántúli Ref. Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei. 1997. 157 p., ill. (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések; 1.)
- Pálffy Géza*: Pápa a hosszú török háborúban. A végvár története az 1594-1597. esztendőkből, különös tekintettel a töröktől való visszafoglalásra. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 88 p., ill., részben színes. Különlenyomat „A pápai vár felszabadításának négyszáz éves emlékezete 1597-1997” című könyvből.
- Pápai pedagóguslexikon. Szerkesztette: Tungli Gyula. Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1997. 185 p., ill.
- A pápai Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola értesítője. 1996/97. Pápa, Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola. 1997. 57 p., ill.
- A pápai vár felszabadításának négyszáz éves emlékezete. 1597-1997. Bevezette, írta és összeállította: Pálffy Géza, szerkesztette: Hermann István. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 188 p., ill., részben színes.
- Franz-Georg Rössler*: Különös társaság = Kuriose gesellschaft. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1997. 103 p., ill. minikönyv
- Suli-Tükör. A Bakonyjákói Általános Iskola évkönyve, 1996/97. 3. szám. (Szerk.: Kiss Albertné). Bakonyjákó, Bakonyjákói Általános Iskola. 1997. 80 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Kossuth emlékek Veszprém megyében. Pápa, Szerzői kiad. 1997. 241 p., ill.
- Szerencsés Károly*: A nemzeti demokráciáért. Pápa, Pápa Város Önkormányzata. 1997. 351 p., ill.
- Varju Dezső*: Vidovics Ágoston pápakovácsi plébános naplója az 1848-49-es eseményekről. Részlet a pápakovácsi római plébánia Historia Domusából. Pápa, Pápaková-

csi Község Önkormányzata. 1997. 88 p. (Jókai füzetek; 20.)

1998

- Advent és karácsony. Kiállítás a pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban a Dunántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára Baldacci gyűjteményéből. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára. 1998. 19 p., ill.
- Bakonyvári Ildefonz*: A pápai katolikus gimnázium története a pálosok és a bencések idejében. 1638-1898. Reprint kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 248 p. (Jókai Reprint; 8.)
- Bodnár Emese*: A pápai képzőművész körök története. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 98 p., ill. (Jókai füzetek; 24.)
- Cholnoky Viktor*: A Bakony menekültje. Válogatott írások. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 54 p. (Pápai diákok ; 1.)
- A Csukás Zoltán Mezőgazdasági Szakközépiskola évkönyve. 1938–1998. (Szerkesztette: Kálmán Gyula) Csorna, Csukás Zoltán Mezőgazdasági Szakközépiskola. 1998. 93 p., ill.
- Dubrovnik. Hans Gustav Edöcs burgenlandi fotóművész kiállítása. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. [8] p., ill., fotók, részben színes
- Gregoritsné Szabó Lenke*: Lelkem virágai. Versek. Pápa, Pápai Nyugdíjasok Érdekvédelmi és Érdekvépviseleti Egyesülete. 1998. 60 p., ill.
- Hermann István*: Plosszer Ferenc káplán feljegyzései 1848-49-ről a pápai Szent István Római Katolikus Plébánia Historia Domusában. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 119 p., ill. (Jókai füzetek ; 21.)
- Iskola és polgárság. A Pápai Művelődéstörténeti Társaság 1996. szept. 21-én és okt. 4-én megrendezett tudományos konferenciáin elhangzott előadások és hozzászólások szerkesztett anyaga. Szerk.: Mezei Zsolt, Tungli Gyula. Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 1998. 56 p. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai; 9–10.)
- Iskola született. 1938–98. A Magyar Királyi Elemi Népiskola, a Kertvárosi Állami Általános Iskola, a III. sz. Általános Iskola története. (Szerkesztette: Egyházi Viktorné et al.) Pápa, Munkácsy Mihály Általános Iskola. 1998. 168 p., ill.
- Kalauz a Dunántúli Ref. Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei, „A Pápai Református Kollégium és

- az 1848/49-es forradalom és szabadságharc” valamint Somogyi Győző „1848 katonái” című kiállításaihoz. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei. 1998. 18 p.
- Kecskés József*: A kenesei Magaspartok énekese. Soós Lajos költészet. 2. bőv. kiad. Balatonkenese, Balatonkenese Nagyközség Önkormányzat, Balatonkenesei Falumúzeum. 1998. 36 p., ill.
- Kovács Zsolt*: Koszorú. Versek szerelmeimnek. Pápa, Szerzői kiad. 1998. 22 p.
- „Magyar történet múzsája”. Tétény - Promontor Kulturális Napok rendezvénysorozat kiállítása az 1848-as szabadságharc 150. évfordulójára. (Szerkesztette: Ürmös Péter). Budatétény, Budafok-Tétény Művelődési Ház Kht. 1998. 31 p., ill.
- Mezei Zsolt*: Vaszari históriák. Helytörténeti olvasókönyv. Vaszar, szerzői kiad. 1998. 123 p.
- Nagy Pénteki Passió, azaz a mi Urunk Jézus Krisztus kínszenvedése Szent János evangélistának írása szerint. Pápa, [s. n.]. 1998. [12] p.
- Péntek Lajos*: Melegéptményű hátsó-mézkamrás vándorkaptár = Warmbau-Wanderbienenstock mit Hinterkammer. Méhészeti elektromos hálóbeolvasztó készülék = Elektrisches Schmelzgerät für die Bienenzucht. Pápa, Szerzői kiad. 1998. 86 p.
- Pápa város első világháborús emlékönyve. Szerkesztette: Huszár János. Pápa, Jókai Kör. 1998. 308 p., ill. (A Pápai Jókai Kör kiadványai; 6.)
- Pigler Andor*: A pápai plébániatemplom és mennyezetképei. Reprint kiad. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 87 p., ill., fotók, részben színes (Jókai Reprint; 9.)
- Rácz István*: Emlékezés Pápa város II. világháborúban hősi halált halt katona- és polgári áldozataira. 1939–1945. Pápa, Városi Emlékbizottság; Pápa Város Önkormányzata, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 163 p., ill.
- Sebestyén Béla*: Enyingi Török Bálint mint Pápa város földesura. 1535-1550. Reprint. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 72 p. (Jókai Reprint; 10.)
- „Sors, nyiss nekem tért...”. Műsorok évnyitóra, szalagavatóra, ballagásra, évváróra). Összeállította: Tüskés Karolina. Csorna, Szerzői kiad. 1998. 50 p.
- H. Szabó Lajos*: Erzsébet királyné tisztelete Pápán és környékén. 1898–1998. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 73 p., ill. (Jókai füzetek; 23.)

- H. Szabó Lajos*: Naplók, versek, levelek a szabadságharc korából. Pápa, szerzői kiad. 1998. 227 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Pápa város jeles díszpolgárai a 19. században. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 101 p., ill. (Jókai füzetek; 22.)
- Tudományos konferencia. Sulyok Dezső egykori pápai polgármester, nemzetgyűlési képviselő, a Magyar Szabadság Párt megalakítója tiszteletére születése 100. évfordulóján. (Szerkesztette: Hermann István). Pápa, Pápa Város Önkormányzata. 1998. 63 p.
- A Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola évkönyve. Szerkesztette: Hauber Károly. Pápa, Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola. 1998. 137 p., ill.
- Dr. Ürmös László rajzai az orosz hadifogságban. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 80 p., ill., minikönyv
- Válogatás a Szij Rezső – Kovács Rózsa gyűjteményből. (A kiállítást rendezte és a katalógust tervezte Ürmös Péter). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 22 p., ill.
- Vargha Kálmán*: „A te oltáraidnál...” Adalékok a lepsényi református templom 20. századi történetéhez. Pápa, Szerzői kiad. 1998. 56 p., ill.
- Vén Zoltán grafikusművész kiállítása. (A katalógust tervezte: Ürmös Péter). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1998. 14 p., ill.
- 1999**
- A Csukás Zoltán Mezőgazdasági Szakközépiskola évkönyve. Csorna 1938–1998. Szerk. Kálmán Gyula. Csorna, Csukás Zoltán Mezőgazdasági Szakközépiskola, [1999] 93 p., ill.
- A Pápai Jókai Kör Alapszabálya. Pápa, Jókai Kör, [1999] 16 p.
- A Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár nyomdatermékei. Könyvek, 1987–1999. Pápa, JMVK, 1999. 84 p.
- A Pápai Református Kollégium Évkönyve, 1997–1999: A Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeinek Évkönyve: A Pápai Református Kollégium Gimnáziumának Évkönyve: A Pápa Református Teológiai Akadémia Évkönyve. (Szerk. Kálmán Attila et al.) Pápa, Pápai Református Koll. Igazgatótanácsa, 1999. 194 p. (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 4)
- Bangha Béla*: Az oltár titka. Jelen van-e Krisztus az oltáriszentségben? Hasonmás kiad. Vaszar, Szent György Római Katolikus Egyházközség. 1999. 78 p.
- Bárdos Lajos születésének 100. évfordulójára. Tavasz Noémi festő-

- grafikusművész linómetszetei. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 16 p., ill.
- Diskay Lenke grafikusművész emlékkiállítás. (Tervezte: Ürmös Péter). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 19 p., ill.
- Édes Gergely emlékezete: tudományos konferencia a Dunántúl elfelejtett költőjéről Pápán 1999. április 16-án du. 13 órától a Jókai Mór Városi Könyvtárban. Pápa, JMVK, 1999. 200 p., ill.
- Edőcs János: Pannon arcok = Gesichter aus Pannonien. Pápa; Eisenstadt, Edőcs János, 1999. [98] p., ill.
- Emlékek a Jókai Mór Általános Iskola történetéből, 1999. Pápa, Jókai Mór Általános Iskola, 1999. 242 p., ill.
- H. Szabó Lajos: A Magyar Éremgyűjtők Egyesülete emlékkönyve. 1969–1999. Budapest, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete. 1999. 409 p., ill.
- Hagyományos mikrobarázdás fekete lemezek. (Szerk.: Hermann István, összeállította: Katona Irén). Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 258 p.
- Hermann István, *iff.*: Édes Gergely kupi református lelkész Kup, Kup Község Önkormányzata, 1999. 15. p. (Kupi füzetek; 1.)
- Hermann István, *iff.*: Szentmiklósi és óvári Pongrácz Gáspár pápai plébános városleírása a XVIII. század elejéről. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 48 p., ill. (Jókai füzetek; 26.)
- Hermann Róbert: Az ihászi ütközet emlékkönyve. 1849–1999. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 230 p., ill.
- Horváth Elek–Tóth Endre: Pápa megyei város múltja, jelene és környéke. Pápa, JMVK, 1999. 186 p. (Jókai reprint; 11.)
- Huszár János: Honvéd ejtőernyősök Pápán, 1939–1945. Pápa, Jókai Kör. 1999. 190 p. ill.
- Kecskés József: Két fénylő csillag Kenese egén. Jánosi Gusztáv és Pilinszky János. Balatonkenese, [s. n.]. 1999. 64 p., ill.
- Kristály antológia. Pápa, P. Tófeji Vali, 1999. 126 p., ill.
- Lázár Andor: Egy hosszú élet emlékei. Pápa, az alvó város. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 87 p. (Pápai diákok; 2)
- Mátyus Aliz: Képzelet. Válogatott írások. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 71 p. (Pápai diákok; 4.)
- Mesélő Európa. (Lévay Erzsébet és Krizsán György). [s. l.], Közhasznú Könyvtár Alapítvány. 1999. 80

- p., ill. (A Chernel Kálmán Városi Könyvtár füzetek; 5.)
- Mezei Zsolt*: Pápai könyvtárak a századfordulón. Pápa, Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei; Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 101 p., ill.
- Molnár István*: A fehér barátok Pápán. Pápa, Szent István Római Kat. Egyházközség, 1999. 32 p., 21 cm
- Pannon arcok = Gesichter aus Pannonien. Arcok a Közép-Duna-medencében Edöcs János fényképezőgépével = Gesichter aus dem Mittel-Donau-Becken vor der Kamera von Hans Gustav Edöcs. Kiállítás Pápán a Somogyi József Galériában 1999. augusztus 5. – 1999. augusztus 26. Pápa, Eisenstadt, Szerzői kiad. 1999. [46] p., [25] t., részben színes, fotók
- Pápai könyvtári kalauz. Pápa, JMVK, 1999. 14 p., ill.
- Puskás Tófeji Vali*: Álomvaló. Mátyusháza iskolamúltja. 1948–1974. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 69 p., ill. (Jókai füzetek; 25.)
- Puskás Tófeji Vali*: Tükörcserepek. Pápa, P. Tófeji Valéria. 1999. 118 p., ill.
- Rab Zsuzsa*: Fény felé. Pápa, [s.n.], 1999. 70 p. (Pápai diákok)
- Rab Zsuzsa*: Fény felé... Válogatott versek. Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 70 p. (Pápai diákok; 3.)
- Tanulmányok Ritoók Zsigmond hetvenedik születésnapja tiszteletére. (Szerk. Hermann István). Bp., Egyetemi Széchenyi Kör. 1999. 211 p.
- Tóth Kálmán*: Az utolsó parancsig. Pápa, Tóth Kálmán, 1999. 118 p., ill.
- Varju Dezső*: Kup község története. Kup, Jókai Mór Városi Könyvtár. 1999. 172 p., ill. (Jókai füzetek; 27.)

2000

- Általános tájékoztató Pápa Város Önkormányzata 1998–2000. években végzett tevékenységéről: I. félév. [s.l.], [s.n.], 2000. 109 p., ill.
- Bali József*: Megkondult a kápolnaharang. Pápa, JMVK, 2000. 240 p., ill.
- Bartócz József*: A magyarországi kovácscéhekről. Pápa, JMVK, 2000. 52 p., ill.
- Dax Margit, Cs.–Palágyi Sylvia, K. – Rainer Pál – Regénye Judit*: Balatonfüzfő régmúltja: kiállítás a város régészeti hagyatékából. Veszprém; Balatonfüzfő, [s.n.], 2000. [12] p., ill.
- Egervölgyi Dezső*: Gróf Széchenyi István a magyar érmészetben II. Zirc, Egervölgyi Dezső, 2000. 124 p., ill.

- Emlékkönyv galántai és fraknói gróf Esterházy Károly egri püspök, ... halálának kétszázadik évfordulója tiszteletére. Szerk. Hermann István, Mezei Zsolt. Pápa, Pápa Város Önkorm.; Pápai Művelődéstörténeti Társ., 2000. 128 p. (A Pápa Művelődéstörténeti Társaság kiadványai 11.)
- Eötvös Konferencia: 2000. március 25-26. Bp., Bárány Eötvös József Collegium, 2000. 48. p., ill.
- Fejes Sándor*: A Magyar Királyi 7. Honvéd Huszárezred története a dokumentumok tükrében 1874–1920. Pápa, Pápai Huszáregyesület, 2000. 170 p., ill.
- Galántai Márta Edit*: Igazgató úr: Galántai (Gajárszky) István Vince Ciriill, a Pápai Türr István Gimnázium első igazgatójának életútja. Pápa, szerzői kiad. 2000, 175 p., ill.
- Heitler László*: A Kör: Emlékek és képek a pápai Képzőművészeti Szabadiskola első 50 évéből, 1949–1999. Pápa, Jókai Mór Műv. Közp., 2000. 76 p., ill.
- A hosszú tizenkilencedik és a rövid huszadik század. Tanulmányok Pölöskei Ferenc köszöntésére. Főszerk Gergely Jenő. Bp., ELTE BTK Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék. 2000. 673 p.
- Jókai Mór*: Az én iskolatársaim. Pápa, JMVK, 2000. 63 p. (Pápai diákok; 6)
- Katalógus Bíró Károly festőművész emlékkiállítására. 2000. november 20. - december 31. Pápa, Ref. Koll. Gimnáziuma, 2000. [8] p., ill.
- Kecskés József*: Part és obelisz: versek. Balatonkenese, [s.n.], 2000. 43 p., ill.
- Kékesi István – Varga Józsefné*: Oktatási intézmények a XX. században Csóton. Csót, Csóthi Géza Ált. Isk., 2000. 30 p., ill.
- Kerpel Péter*: A Gáthy-család története: gyöngyszemek a magyar nyelvészet, zene és természettudomány múltjából. Pápa, Pápai Jókai Kör, 2000. 127 p., ill. (A Pápai Jókai Kör kiadványai; 8)
- Köblös József–Sütő Szilárd–Szende Katalin*: Magyar békeszerződések, 1000–1526. Pápa, JMVK, 2000. 287 p., ill.
- Martonfalvay Imre deák emlékirata. Pápa, JMVK, 2000. 64 p., ill. (Jókai reprint; 12.)
- Melléklet a Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939–1945 című könyv harmadik kiadásához. Szerk.: Huszár János. [s.l.], [s.n.], 2000. 16 p.
- Millenniumi programok: Pápa, 2000. Pápa, Pápa Város Önkormányzata, 2000. 23 p., ill.

- Nagy Bálint*: Bakonyerdő: versek. Pápa, JMVK, 2000. 23 p. (Jókai reprint; 13.)
- Ny. Nagy István*: Pesty Frigyes kéziratosa helynévtára: történelmi Veszprém vármegye. Pápa, JMVK, 2000. 387 p.
- Németh Ervin*: Morcogi vitéz karácsony: színdarab gyermekszínját-szóknak. [s.l.], [s.n.], 2000. 32 p.
- Pálffy Géza*: Európa védelmében: haditérképészet a Habsburg birodalom magyarországi határvidékén a 16–17. században. 2. jav. bőv. kiad. Pápa, JMVK, 2000. 162 p., ill.
- A pápai Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola értesítője 1999/2000. Szerk.: Gröber Csilla, dr. Hodásziné Pingitzer Andrea, Vékony Judit. Pápa, Türr István Gimn., 2000. 105 p., ill.
- Rácz István*: Béb község életének alakulása a II. világháború után (1945–1949). A lakossági névsora 1945- és 1999-ben. Pápa, Béb Község Önkormányzata; Bébi Német Kisebbségi Önkormányzat, 2000. 129 p.
- Rott Nándor veszprémi püspök bér-málási feljegyzései, 1921-1938. Veszprém, Veszprémi Érseki Levéltár, 2000. 210 p. ill. (A Veszprémi Egyházmegye múltjából; 17)
- Rózsa György*: Öt évszázad pápai látképei = Ansichten von Pápa aus fünf Jahrhunderten. Pápa, JMVK, 2000. 95 p. + színes mellékletek.
- H. Szabó Lajos*: A keszői vár és környéke: a romok a múltat idézik. Pápa, JMVK, 2000. 83 p. ill. (Jókai füzetek; 28)
- H. Szabó Lajos*: Szülőföldünk, Malomsok. Malomsok, Önkormányzat, 2000. 385 p., ill.
- G. Szabó Lenke – P. Tófeji Vali*: Jelenlét: versek. Pápa, Pápai Nyugdíjasok Egyesülete, 2000. 105 p., ill.
- Szociális intézményi útmutató: Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások Veszprém megye településein. Pápa, JMVK, 2000. 244 p., ill.
- Thaly Kálmán 1839–1909 (Írások és konferencia). Pápa, JMVK, 2000. 60 p. (Pápai diákok; 5.)
- Veszprém megye évszázadai 2000. június 2–30.: kiállítás a Jókai Mór Városi Könyvtárban. Veszprém, VMMI, 2000. 12 p., ill.
- Vezényi Pál*: Pápai emlékek. Pápa, JMVK, 2000. 37 p.

2001

- Az alkotó pedagógia tovább(i) él(ete) Pápán. Pápa, Veszprémi Egyetem Továbbképző Kar Pedagógiai Kutatóintézete, 2001. 199 p.
- Csoóri Sándor*: Így lásson, aki látni akar. Pápa, JMVK, 2001. 90 p. (Pápai diákok; 9)

- Egresits János*: A pápai Pedagógus Művelődési Ház története: 1951-2001. Pápa, [s.n.], 2001. 62 p.
- Értesítő: Acsády Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, 1999–2000. Pápa, [s.n.], 2001. 39 p.
- Értesítő: Acsády Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, 2000–2001. Pápa, [s.n.], 2001. 38 p.
- II. Eötvös Konferencia: 2001. április 21–22. Bp.: Báró Eötvös József Collegium, 2001, 53 p.
- Eszterházy-program: lehetőség a sikerre: Pápa és térsége gazdasági, turizmus- és kulturális fejlesztési programja a Széchenyi tervhez kapcsolódóan, 2001. [s.l.], [s.n.], 2001. 16 p., ill.
- Eszterházy-program: Pápa Város Önkormányzat gazdasági programja. Összeáll. Schmidt Lajos. Pápa, Pápa Város Önkormányzata, 2001. 25 p.
- Ezredforduló: a Pápai Művelődéstörténeti Társaság millenniumi emlékkönyve. Szerk.: Hermann István, Mezei Zsolt. Pápa: Pápai Művelődéstörténeti Társaság, 2001, 428 p., ill. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai; 12.)
- Fejes Sándor*: A pápa-csornai vasút története a pápai sajtó tükrében. Szerk.: Hermann István. Pápa, JMVK, 2001. 98 p., ill. (Jókai füzetek; 31.).
- Fejes Sándor*: A pápai magyar királyi honvéd huszárosztály története 1921–1939. Pápa, Pápai Huszáregyesület, 2001. 102 p., ill. (Huszárok Pápán)
- Kalmár György*: Féljed a Királyt! Pápa, JMVK, 2001. 87 p. (Pápai diákok; 7.).
- Kozma Andor*: Az öreg iskola. Pápa, JMVK, 2001. 68 p. (Pápai diákok ; 11.)
- A Külsővati Idősek Otthona házi-rendje. Külsővat, Idősek Otthona, [2001]. 24 p.
- Lux Ibolya*: Építsünk: malmokat... és - iskolát! Pápa, JMVK, 2001. 82 p. (Pápai diákok; 8.)
- Merjünk magyarok lenni: konferencia előadások a Magyarok Világszövetsége Veszprém Megyei Szervezetének rendezésében (1995-2000). Pápa, Magyarok Világszövetsége Veszprém Megyei Szervezete, 2001. 243 p., ill.
- Mezei Zsolt*: Az 1831. évi kolerajárvány története Pápán. Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. 2001. 87 p. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai; 13.)
- A Pápai Református Gimnázium évkönyve 1999–2001. Szerk.: Korsós Bálint. A Pápai Református Kollégium „Tánc-Lánc” Művészeti Alap

- iskolájának évkönyve 1999/2001. Szerk.: Müller Anita. Pápa, Pápai Református Gimnázium és a „Tánc-Lánc” Művészeti Alapiskola, 2001. 183 p. (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 5)
- Pápai templomok. Írta Mezei Zsolt, fotók Babos János, Szelényi Károly. Pápa, Pápa Város Önkormányzata, 2001. 58 p., ill.
- A pápai Türr István Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola értesítője 2000/2001. Szerk.: Gróber Csilla, Hodásziné Pingitzer Andrea, Vékony Judit. Pápa, Türr István Gimn, 2001. 92 p., ill.
- Paraszi mezők küldötte vagyok: magyar parasztköltők antológiája. Szerk.: Nagy Bálint, ifj. Pápa, „Bakony, Te szép hazám” Magyar Parasztköltők. Nagy Bálint Alapítványa, 2001. 254 p.
- Pataki Téka. Theca Patachiana, civitas bibliothecarum = Sárospatak a könyvtárak városa: a 800 éves város könyvtárai: Felelős szerk. Kiss Endre József. Sárospatak, Zrínyi Ilona Városi Könyvtár, 2001. 311 p.
- Pillanatképek egy Rába-parti kisközség múltjából, jelenéből, jövőjéről: rendhagyó monográfia. Szerk.: Töröki Ernő. Kemenesszentpéter, Kemenesszentpéteri Község Önkormányzata, Kemenesszentpéteri Ba-
- rati Kör Közalapítvány, 2001. 158 p., ill.
- H. Szabó Lajos: Harmincéves a szervezett éremgyűjtés Pápán 1970–2000. Pápa, JMVK, 2001. 158 p., ill. (Jókai füzetek; 30.)
- H. Szabó Lajos: Millenniumi emlékek Veszprém megyében, 2000–2001. Pápa, H. Szabó Lajos, 2001. 313 p., ill.
- H. Szabó Lajos műveinek bibliográfiája: Kiadja a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár a szerző 70. születésnapjára. Pápa, JMVK, 2001. 100 p., ill. (Héra sorozat; I.)
- Szociális szolgáltatások Veszprém megyében: személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások Veszprém megye településein. Összeáll. és szerk. Veszprém Megyei Önkormányzat Külsővati Idősek Otthonának módszertani osztálya. Pápa, Külsővati Idősek Otthona, 2001. 300 p., ill.
- Szó és kép: A Magyar Olvasástársaság Pápán megrendezett konferenciájának előadásai. Pápa, 2000. április 28–29. Pápa, JMVK; Pápai Művelődéstörténeti Társ., 2001. 125 p. ill.
- Tények és jövőkép az ezredforduló szociális ellátásában: SZIME III. Nemzetközi Konferencia Balatonaliga, Club Aliga, 2001. 09. 27–28. Összeáll. és szerk. Veszprém me-

- gyei Önkormányzat Külsővati Idősek Otthona Módszertani Osztálya,; Külsővat, Idősek Otthona, 2001. 164 p., ill.
- Tíz év tizenöt előadása a Pápai Református Gimnáziumban. Szerk. Kálmán Attila. Pápa, Pápai Református Kollégium, 2001. 188 p. (Pápai Református Kollégiumi füzetek; 6.)
- Trestyén Gábor*. Az üteg: dokumentumtörténetek a 122. számú tüzér-üteg sorsáról. Pápa, JMVK, 2001. 91 p. (Jókai füzetek; 29.)
- Várostörténet és közműveltség: helytörténeti írások a régi pápai sajtóból. Válogatta és szerkesztette Mezei Zsolt. Pápa, Pápai Művelődéstörténeti Társaság, 2001. 255 p., ill. (A Pápai Művelődéstörténeti Társaság kiadványai, 14.)
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár I. 1001–1235. Reprint. Pápa, JMVK, 2001. 405 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár II. 1234–1260. Reprint. Pápa, JMVK, 2001. 402 p.
- Zsuzsi és Andris baba népviseletben: miniatűr népviseleti gyűjtemény a Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum anyagából. Összeáll. Szabó Judit. Pápa, JMVK és Pápa Város Önkormányzata, 2001. 14 p., ill.
- 2002**
- A Pápai Református Gimnáziumban 1952-ben végzett osztály találkozóinak története 1957–1999 között: Készült az osztály 50 éves (2002. július 6–7.) találkozására. Összeáll.: Fejes Sándor. Pápa, [s. l.] 2002. 32 p., ill.
- A szentmise rendje = Ordo Missae. Vaszar, Szent György Római Katolikus Egyházközség, 2002. 24 p.
- Acta Musei Papensis = Pápai Múzeumi Értesítő 7. [1997] Szerkesztette László Péter. Pápa, Gróf Esterházy Károly Kastély- és Tájélmúzeum, 2002. 217 p., ill.
- Deutsche in Pápa und Umgebung = Németek Pápán és környékén. Szerk. Hauber Károly. Pápa, Pápai Német Kisebbségi Önkormányzat, 2002. 305 p.
- Emléklapok a felújított Erkel Ferenc Ének-zenei Általános Iskola átadása alkalmából: 2002. szeptember 1. Szerk. Nagy Imre. Pápa, Pápa Város Önkormányzata, 2002. 22 p., ill.
- Emléklapok a pápai Esterházy Kórház új épületszárnyának átadása alkalmából: 2002. március 9. Pápa, Pápa Város Önkormányzata, 2002. 22 p., ill. + mell.
- Fejes Sándor*: Gróf Lubienski János huszár altábornagy 1862–1921. Pá-

- pa, Pápai Lengyel Kisebbségi Önkormányzat, 2002. 33 p. ill.
- Fejes Sándor*: Pápa város katonatörténete 1400–1867. Pápa, Pápai Huszáregyesület, 2002. 65 p., ill. (Huszárok Pápán)
- H. Szabó Lajos*: A döbrönteai várünnepségek négy évtizede 1963–2002. Pápa, szerzői kiad., 2002. 211 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Fába faragott művészet: Nyulasi József fafaragó művész élete és munkássága. Pápa, Nyulasi József, 2002. 67 p., ill.
- H. Szabó Lajos*: Kossuth Lajos életének fontosabb állomásai: 1802–1894. Pápa, Szerzői kiad., 2002. 137 p. (Héra sorozat; II.)
- III. Eötvös Konferencia: 2002. április 27–28. Bp. Báró Eötvös József Collegium, 2002. 49 p.
- Pápai diákantológia. Szerk. Horváth Károly. Pápa [Pápa Város Önkormányzata], [2002]. 110 p.
- Szalay László* (1928–1992) 2002. május 17–június 23.: emlékkiállítás. [Pápa], Pedagógus Művelődési Ház, 2002. [11] p., ill.
- Szalontay Zoltán*: Ízek, tájak, disznóságok. Dudar: Pápa, JMVK, 2002. 315 p., ill.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár III. 1261–1272. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 363 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár IV. 1272–1290. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 414 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár V. 1290–1301. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 336 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár VI. 890–1235. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 578 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár VII. 1235–1260. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 564 p.
- Wenzel Gusztáv*: Árpád-kori új okmánytár VIII. 1261–1272. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. 479 p.
- Závodszy Levente*: Szent István, Szent László és Kálmán korabeli törvények és zsinati határozatok forrásai. Reprint. Pápa, JMVK, 2002. IV, 216 p.

Időszaki kiadványok

- Bakonyszücsi Hírlap
- Béb Község Hírmondója
- Dunántúli Református Lap (a Dunántúli Református Egyházkerület lapja) Pápa, 1997 -
- Harang
- Kemenesaljai Baráti Kör Híradója
- Körtér: irodalmi és művészeti folyóirat. Pápa, 1997
- Lapok Pápa történetéből
- Paca: A Weöres Sándor Általános Iskola lapja
- Pápai Kristály
- Parázs
- Szent Anna Egyházközségi Értesítő
- Tebenned bízunk
- Tudomány és Kultúra: a TIT Pápa Városi és Környéki Szervezetének tájékoztatója. Pápa, 2000 -
- Vati Hírek
- Olvadás: a Pápai Református Gimnázium Diáklapja
- Lyra

FÜGGELÉK

Jelencsik Sándor
**Irodalmi rendezvények a pápai
Jókai Könyvtárban
1961–1985⁶³**

1959-ben került a pápai Jókai Könyvtár olyan körülmények közé, hogy rendszeres könyv- és irodalom-népszerűsítő tevékenységbe kezdhetett. Először irodalmi előadásokkal, író-olvasó találkozókkal próbálkozott, majd a művészeti nevelés és ízlésfejlesztés érdekében képzőművészeti kiállításokat szervezett. Mindkét rendezvényforma a kezdeti kísérletezések után rendszeressé, majd hagyománnyá vált az elmúlt évtizedekben. Mindkét tevékenységben párhuzamosan figyelhető meg a kezdeti útkeresés, a kibontakozás (virágzás), és az ellanyhulás időszaka. Ez a hasonlóság készítet arra, hogy a kétféle tevékenység történetét együtt foglaljuk össze, és a rendezvények időpontját, témáit, résztvevőit (szereplőit) a mellékelt időrendi felsorolásban megörökítsük.

Mielőtt a negyedszázados krónikát tárgyalnánk, érdemes visszatekinteni, milyen előzményei voltak Pápán az irodalmi előadásoknak, a magyar írók közül kik fordultak meg Pápán. Ezt azt a célt szolgálja, hogy megmutassuk azokat a gyökereket,

⁶³ Az írás először a Veszprém Megyei Könyvtár évkönyvében (1987) jelent meg. (Veszprém, 1987).

amelyekből a lakosság (az olvasók) igénye táplálkozott. Egyben bizonyítsuk, hogy a Jókai Könyvtár tevékenysége a megszakítások után is folytatása a város haladó szellemi hagyományainak.

Néhány mondat a múlt szellemi örökségéről.

A város szellemi életében évszázadokon át meghatározó szerepe volt a Református Kollégiumnak. Híres tanárai mellett említenünk kell a múlt században itt diákoskodó Jókai Mórt, Petőfi Sándort, Eötvös Károlyt, Thaly Kálmánt. A diákok irodalmi-művészeti szárnybontogatása a Képzőtársaság keretében történt. Összejöveteleiken főleg a saját alkotásaikat olvasták fel, és bírálták. Évenként legalább egyszer a nagyközönség számára is bemutatkoztak. 1941-ben, a Képzőtársaság jubileumi ünnepén Németh László és Karácsony Sándor tartottak felolvasást.

Az iskolákban működő önképzőkörök mellett a múlt század végén jó néhány egyesületben folyt valamilyen kulturális tevékenység, melyben leginkább a tanárok tartottak előadásokat. Az 1874-ben alakult „Ismeretterjesztő Egylet” előadásai voltak a legnépszerűbbek, de később lanyhult a lakosság érdeklődése, és az egyesület tevékenysége. Ekkor alakult meg a Pápavidéki Közművelődési Egyesület, amelynek sorsa hasonló lett, illetve tagjai csatlakoztak az 1893-ban alakult Jókai Körhöz. Mindezt azért említjük, mert a Képzőtársaság mellett a Jókai Kör volt az, amely maradandó hagyományokat alakított ki a város szellemi életében.

A Jókai Kör alapvető célkitűzése volt: a művészetek ápolására a társadalmi erők összefogása és a tehetségek bemutatása. Szakosztályai: irodalmi, zenei és színészeti. Közel 300 alapító tagja volt. Saját helyiségekben ún. házi estélyeket tartottak. Nyilvános estéket a városháza nagytermében, vagy a városi

színházban szerveztek. Ezeken a Kör tagjai szerepeltek felolvasásokkal, zeneszámokkal, színművekkel. Az első világháború éveiben és utána a Kör tevékenysége szünetelt. Újjáalakuló közgyűlésüket 1924 végén tartották. Ekkor mondták ki, hogy ezentúl a Kör munkájában az irodalmi jelleg domináljon. A Kör tevékenységének utolsó másfél évtizedéből csak azoknak az íróknak a nevét említem meg, akik szerepeltek az estélyein: Kozma Andor, Kosztolányi Dezső, Lampérth Géza, Somogyváry Gyula, Harsányi Zsolt (1931), Tercsényi György (1937), Bódás János, Jékely Zoltán, Erdélyi József (1938), Halász Gábor, Karácsony Sándor (1940), Vajthó László (1941), Baktay Ervin (1942). A Jókai Kör 50 éves jubileumát 1944 elején még megünnepezték. Röviddel a német megszállás után a többi egyesülettel együtt a Jókai Kör tevékenysége is megszűnt.

A háborús évek, majd a személyi kultusz évei nem kedveztek az egyesületi életnek. Négy évtized eltelté után a kedvező légkör, a hagyománytisztelet és a város szellemi életének felpezsdülése tették lehetővé újjászületését: 1984. március 14-én a Jókai Kör 150 főnyi taggal alakult újra. A régi hagyományok és formák megtartásával, új, korszerű tartalommal ma egyik legjelentősebb tényezője a város szellemi arculatának.

Mindezt a töredékes vázlatot csak annak a bizonyítására soroltam föl, hogy Pápán az irodalom és művészetek iránti érdeklődésnek hagyományai voltak és vannak.

Az én feladatom csak egyetlen közművelődési intézmény, a Jókai Könyvtár tevékenységéből egy részterületet bemutatni. A címben megjelölt időszak (1961–1985) kiválasztásának okai:

1. A bevezetésben említett irodalmi, művészeti nevelő tevékenység kibontakozása, fénykora és lanyhulása a könyvtár életében.
2. A város szellemi életében olyan időszak ez, amikor színház és megfelelő kiállítóterem nem volt, közművelődési egyesület nem működött.
3. Ez utóbbiból következik, hogy a Jókai Könyvtár irodalmi rendezvényei, képzőművészeti kiállításai olyan szellemi értékek közvetítését pótolták, amelyre feltételek hiányában más intézmény nem vállalkozhatott ebben az időszakban.

Az irodalmi rendezvényekről

A hatvanas évek elején kezd a Jókai Könyvtár könyv- és irodalompropaganda tevékenységhez. A könyvek tematikus bemutatására a hosszú folyosó ablakaiban elhelyezett vitrinek alkalmasak. Az irodalom élőlövész népszerűsítésére, a nagyközönség fogadására a könyvtár olvasóterme kiváló. Az első lépések bizonytalanok, tapogatózóak. Néhány vegyes témájú előadás, irodalmi színpadi műsor és író-olvasó találkozó szervezése volt a kezdet 1961-ben. A kibontakozást nehezítette, hogy évekig nem volt a költségvetésünkben a rendezvényekhez szükséges összeg (tiszteletdíj, nyomdaköltség) biztosítva. Évek múlva sikerült csak megnyugtatóan rendezni ezt a kérdést.

A szegénység kényszerűségéből született meg 1962-ben a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal való együttműködés gondolata, amely a következő évtizedek során tudatossá, tervszerűvé és mindenki számára eredményes gyakorlattá vált.

A TIT Pápai Szervezete 1962 őszén hirdette meg először a Vajda Péter Szabadegyetem előadássorozatait; az irodalmi tagozat előadásait a könyvtárban tartották. Az előadások témái akkor még vegyesek voltak, és kis létszámú hallgatóságot vonzottak. A következő évadban már a könyvtár is részt vett a program összeállításában. A tagozat műsora ettől kezdve tisztán irodalmi lett. Egy-egy évad előadásait novembertől áprilisig, havonta egy este szerveztük.

Az egymást követő évadok tervszerű áttekintést adtak a magyar irodalom egy-egy kiemelkedő korszakáról, stílusok, műfajok, alkotók szerint.

Később egyes népek, nyelvterületek irodalmát ismertető előadások hangzottak el.

Az előadássorozatok összefoglaló címei:

1964/65. évad	Modern irodalmi irányzatok
1965/66. évad	Élő világirodalom
1966/67. évad	Élő magyar irodalom I. évf.
1967/68 – 1974/75. évadig	Élő magyar irodalom II–IX. évf.
1975/76. évad	Századunk világirodalma
1976/77 – 1979/80. évadig	Élő magyar irodalom X–XIII. évf.
1980/81. évad	A magyar regény a XX. század második felében
1981/82 – 1984/85. évadig	Élő magyar irodalom XIV–XVIII. évf.

A sorozatok előadásai sikeresek voltak. A hallgatók száma a korábbi 50–60 főről 120–150 főre emelkedett. Az előadás és a meghívókra nyomtatott kis ajánló bibliográfiák meghozták a várt eredményt. A témák iránt megnőtt az érdeklődés. Emelkedett az ajánlott irodalomtörténeti és szépirodalmi műveknek a forgalma, amelyekről az előadásokon szó esett.

Az 1966–67. évadban indult az „Élő magyar irodalom” I. évfolyama, amelynek célja minden alkalommal egy élő magyar író, költő munkásságának bemutatása egy irodalomtörténész, kritikus előadása alapján, és személyes beszélgetés az íróval.

Az első találkozó sikerét Szécsi Margit és Nagy László költők részvétele biztosította 1967 novemberében. A következő hónapban B. Nagy László bevezető előadása után Cseres Tibort faggattuk, és éjfélig vitatkoztunk.

A hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején oly nagy volt az érdeklődés az író-olvasó találkozók iránt, hogy a kibocsátott 200 bérlet kevésnek bizonyult. A könyvtár olvasóterme előadóteremmé átrendezve is csak 100, szorongva 120 férőhelyes. Ebben az időben Pápán nagyobb helyiség nem állt rendelkezésünkre, ezért az olvasóteremhez csatlakozó két helyiségben szorongtak a hallgatók, volt olyan este, melyen 220–230 hallgató vett részt. (Pl. Csoóri Sándor, Simon István, Cseres Tibor, Illés Endre, Jókai Anna, Mándy Iván, Thurzó Gábor.) Veres Péter több mint 250 ember hallgatta, és még a fűtetlen folyosón is álltak. Egyetlen esetben, 1969. május 29-én a Németh László-estet (a rendkívüli érdeklődés miatt) tudtuk a Helytörténeti Múzeum nagyobb befogadóképességű Nádor-termében megtartani.

A hetvenes évek közepétől az érdeklődés csökkent a reális befogadóképesség határáig, 120–150 főre. A nyolcvanas évek elején tovább csökkent 80–90 főre, majd a nyolcvanas évek közepén már csak 60–70 a résztvevők száma. A csökkenő létszám nem minden esetben jelentette a hatékonyság romlását, sőt, bizonyos esetekben intimebbé váltak a találkozók az író és a hallgatók számára egyaránt. Az érdeklődők bátrabban kérdezték az írókat, igaz viszont, hogy a beszélgetések nem mindig váltak

olyan mélységűvé, mint a hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején. (Pl. Sánta Ferenc, Darvas József, Cseres Tibor, Fekete Gyula, Moldova György, Veres Péter, Raffai Sarolta és Jókai Anna-találkozókon.)

A résztvevők számára maradandó élményt nyújtottak a Darvas Józseffel, Veres Péterrel, Németh Lászlóval, Illés Endrével, Illyés Gyulával történt találkozások. Cseres Tiborral, Féja Gézával az éjfélig, Veres Péterrel a hajnalig tartó szűkebb körű eszmecserek. A városhoz, a szülőföldhöz kötődő baráti hangulatú beszélgetések emlékét jelentik a Rab Zsuzsával, Vathy Zsuzsával, Simon Istvánnal, Ágh Istvánnal és Tatay Sándorral rendezett találkozók.

Az emlékidézés helyett röviden összefoglalva: irodalmi rendezvényeink célja a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotásainak, stílusirányzatok képviselőinek a bemutatása volt, de főleg a mai magyar irodalom élő személyiségeinek bemutatása, műveik szélesebb körű olvastatása. Az írók munkásságát ismerető, műveiket elemző bevezető előadásokat az ELTE irodalomtanszékének tanárai, kutatók, kritikusok tartották. Az író kiegészítő szavai, esetleg felolvasása után a hallgatók kérdéseire adott válaszok következtek. Minden alkalommal volt dedikálás, és közben folytatódott a beszélgetés. Egy-egy találkozón a helyi irodalmi színpadok, vagy a TIT Irodalmi Színpadának tagjai is közreműködtek a művek bemutatásában. Ritkábban a veszprémi Petőfi Színház művészei, vagy budapesti színművészek szereplése fokozta az élményt.

A találkozót előkészítő munkák: meghívók készítése és kiküldése, az író műveinek kiállítása, ajánlása. Ízléses, nyomtatott meghívóink a műsoron kívül tartalmazták az író rövid életrajzát,

felsorolták műveit, és a róla szóló legfontosabb tanulmányokat, kritikákat. Ezeket a meghívókat sok pápai diák emlékként őrzi, mert könyv helyett dedikáltatta az íróval, költővel. Másoknak hasznos segítség volt az ajánlott irodalom dolgozatírásnál, vagy érettségi tételek kidolgozásánál.

A találkozón felkeltett érdeklődés hónapokig jelentkezett a könyvtár kölcsönzési forgalmában, és a könyvesboltban is nőtt a kereslet az itt járt írók művei iránt.

A hallgatók soraiban a törzsolvasók mellett ott voltak az érdeklődő pedagógusok, a középfokú iskolák harmadik, negyedik osztályos tanulói, munkásfiatalok, és néhány idősebb alkalmazott is.

A negyedszázadon át végzett irodalomnépszerűsítő tevékenység első öt esztendeje a kibontakozás, a következő tíz év a virágzás, és az utolsó tíz év a lanyhulás szakasza.

Mi volt az első tizenöt év sikerének titka?

1. A közönség intenzív igénye, érdeklődése.
2. Az írók-költők pontos részvétele és aktivitása a találkozón.
3. A TIT Országos Központjának a közvetítést és a szállítást segítő tevékenysége.
4. A Városi Tanács Művelődésügyi Osztálya anyagi segítségével. (Tiszteletdíj kifizetése.)
5. A könyvtárosok szervező és többletmunkát vállaló segítőkészsége.

Az utóbbi tíz évben csökkent az érdeklődés, mert

1. a közönség a szabadidejét inkább a televízió mellett tölti.
A TV-ben olyan írókat is láthat, aki nem jön el találkozóra;

2. egyre több olyan író mondta le a találkozót, aki előzetesen vállalta;
3. megszűnt a TIT Országos Központjának segítségével a közvetítésben és a szállításban;
4. a hetvenes évek elején befagyasztott költségvetési keretek már nem elegendők a megnövekedett tiszteletdíjak és útiköltségek fedezésére.

A felsorolt tényezőkön kívül az érdeklődés megosztását a város közművelődési helyzetében bekövetkezett örvendetes változások is befolyásolták. A nyolcvanas évek közepére olyan művelődési objektumok létesültek, olyan rendezvénysorozatok szerveződtek, amelyek a megelőző két évtizedben nem működtek, most pedig az újdonság varázsával is hatottak.

A Pápai Művészeti Hetek rendezvényei gazdag, színes irodalmi, művészeti, zenei műsorokat kínálnak 1983-tól évenként. A Jókai Kör a régi hagyományokat ápolva, új, korszerű tartalommal 1984. március 14-én 150 taggal újjáalakult. Napjainkban közel 300 fő a taglétszám. Rendszeres műsoros estjeik sok érdeklődőt vonzanak. Húsz évi szünet után, 1985 decemberében új, modern színházépületet kapott a város, azóta ismét rendszeresek a színházi előadások.

A város korábbi szellemi hagyományainak felidézésével és a jelenleg kibontakozó szellemi megújulás felvillantásával próbáltam érzékeltetni, hogy a Jókai Könyvtár irodalmi rendezvényei a mostohább közművelődési ellátottság (színház, kiállító terem, egyesületi élet hiánya) idején igyekezett sajátos eszközeivel a szellemi életben jelentkező űrt kitölteni. Az elmúlt két évtizedben a mozi és a televízió mellett egy-egy irodalmi est, író-olvasó találkozó jelentett élményt, szellemi felfrissülést a szépre és jóra

éhes közönségnek. A negyedszázad alatt kilencven író több mint száz alkalommal találkozott a pápai közönséggel.

Képzőművészeti kiállítások

A könyvtárnak a művészeti nevelésben és ízlésfejlesztésben is jelentős szerepe van. Gazdag eszköztárával az irodalmi, zenei és képzőművészeti ismeretek terjesztésében és fejlesztésében is tevékenyen részt vesz. Az irodalmi ismeretterjesztéssel párhuzamosan a könyvtár hasonlóan fontos feladatnak tekintette a képzőművészeti, művészettörténeti könyvek, egyes alkotók, korok, nemzetek, múzeumok gyűjteményeit bemutató színes reprodukciós albumok, diafilmek beszerzését.

Ezekkel kívántunk segítséget nyújtani a gimnáziumi oktatásnak és a Jókai Múvelődési Központ képzőművészeti köreinek.

A hatvanas évek elejétől minden jelentősebb művész születésének vagy halálának kerek évfordulójára kiállítottuk a róla szóló műveket, reprodukciókat, albumokat tárlóinkban (Dürer, Michelangelo, Rubens, Picasso, Munkácsy, Paál László, Egry József stb.)

Színes reprodukciókkal és albumokkal mutattunk be stílusirányzatokat, korokat (francia impresszionizmus, Európa festészete Giotto-tól napjainkig), és híres múzeumok gyűjteményeit (pl. európai festők az Ermitázsban).

Ezek a kiállítások felhívták a látogatók figyelmét művészeti gyűjteményünkre. Ám a hatvanas évek elején rendezett író-olvasó találkozók sikerei alapján tapasztaltuk, hogy a személyes találkozás elmélyíti az élményt. Úgy gondoltuk, hogy képzőművészeti ismeretterjesztésünk is hatékonyabb lehet az eredeti alkotá-

sok értő, elemző bemutatásával, és esetenként az alkotóval folytatott beszélgetés alapján.

Egyre több alkalommal mutattuk be helyi festőművész rajztanárok képeit. Ebben az időben még a könyvtári terek nem voltak zsúfoltak. A helyiségek szabad falfelületein és a hosszú közlekedő folyosón akvarelleket, grafikákat, sőt, nagyobb méretű táblaképeket is kiállíthattunk. Kiemelkedő sikerűek voltak: A. Tóth Sándor, Somfainé Pados Mária és Heitler László kiállításai.

Bemutattuk az akkor még szárnybontogató fiatalok: Ézsiás István, Horváth Lajos, Takó János alkotásait is. Sor került országos, vagy nemzetközi hírű festőművész bemutatására is (Szász Endre kiállítása).

A kiállítások sok érdeklődőt vonzottak a könyvtárba, és esetenként növelték az olvasók számát is. A kiállítások ünnepélyes megnyitói, a tárlatvezetések, az alkotókkal való beszélgetések, eredményesebbé tették a művészeti ízlés fejlesztését.

A hetvenes évektől kezdve az egyre gyarapodó könyvállomány és az elhelyezésüket biztosító polcok kiszorították a képeket a könyvtárhelyiségekből. Később a folyosó egyik falfelületét is szekrények foglalták el, leszűkítve a teret, alkalmatlanná téve a táblaképek kiállítására. Ettől kezdve már csak a folyosón rendezhettünk kiállításokat, más jellegűeket, mint eddig.

Egy-egy jelentősebb évfordulóra 15–20 nagyobb méretű ízléses tablót készítettünk a szabad falfelületre. Az ablakmélyedésekben lévő vitrinekbe helyeztük el a témához ajánlott könyveket. Kiemelkedő közönségsikert arattak: „A szép magyar könyv és illusztráció”, a „Gutenberg és az 500 éves magyar könyv” című kiállítások. Színes táj- és műemlékfotóikkal arattak sikert a bolgár, az NDK és a csehszlovák kulturális irodák kiállításai.

Az egyre szűkülő folyosói tér arra kényszerített bennünket, hogy az egyre kevésbé helyigényes alkotásokat állítsuk ki. Sikert ért a műfajt megtalálni a kisgrafikában, az exlibrisekben. Az *exlibris* szorosan kötődik a könyvhöz. Alkalmas arra is, hogy a művészeteket kevésbé ismerő nézőnek, látogatónak is képzőművészeti ismereteket adjon. Ezt a célt szolgálják a kiállítási megnyitók, a tárlatvezetések, az alkotó grafikusokkal való baráti beszélgetések. Később e hatásokat tovább mélyítettük a sokszorosított katalógusok kézbeadásával.

A katalógusokat Poór Ferenc szerkesztette, és az Eötvös Károly Megyei Könyvtár adta ki sokszorosított formában, nyomdai borítóval. A katalógusban közölt életrajz, az addigi alkotások leírása, a mellékelt metszetlapok maradandóvá tették a nézők művészeti élményeit, ismereteit.

A rendszeressé váló *kisgrafikai kiállítások*, a katalógusok a kisgrafikai műfajok megismertetése és megszerettetése 80–100 főnyi törzsközönseget biztosítottak a Kisgrafikai Galéria rendezvénysorozatára. Az első kisgrafikai kiállítást 1969-ben, a legutóbbit 1985-ben rendeztük meg. A kisgrafikai kiállítási megnyitók 80–120 főnyi közönsege: a könyvtár olvasói, művészetbarátok, kisgrafikai gyűjtők és érdeklődő fiatalokból állt. Csoportos látogatói általános és középiskolai tanulók, szocialista brigádok és kiránduló csoportok voltak.

Eddig nem esett szó a *bélyegkiállításokról*, pedig szép, színes kivitelükkel fejlesztik szépérzékünket. Nem csoda, hiszen a bélyegeket is grafikusok tervezik, s művészi a kivitelezés. A könyvtárban működő Városi Bélyeggyűjtő Körrel közösen rendeztük ezeket a kiállításokat. A módszeresen feldolgozott színes bélyeggyűjtemények nemcsak szemet gyönyörködtető látványt

nyújtanak, hanem tartalmi feldolgozásukkal hasznos ismereteket is nyújtanak a nézők számára. Akit megkapott a bélyegek színes kisgrafikai világa, az rendszerint egyéb kisgrafikai kiállításoknak is a látogatója lett.

Mint irodalmi rendezvényeink száma, úgy képzőművészeti kiállításaink száma is csökkent a nyolcvanas évek közepére. Nem az érdeklődés lanyhult, hanem a kiállítást rendező intézmények száma nőtt meg. A Jókai Művelődési Központ, a Pedagógus Művelődési Ház rendszeresen, az üzemi művelődési intézmények esetenként rendeztek kiállításokat.

1984-től a Kastélyban megnyílt Városi galériában évente több pápai kötődésű, vagy országosan is ismert kiváló festőművész alkotásait mutatják be.

A könyvtár irodalmi és művészeti rendezvényeinek negyedszázados története azt mutatja, hogy a város lakosságának olyan időkben nyújtott szellemi gazdagodást, amikor arra a hiányzó intézmények miatt kevesebb lehetőség volt. A gondok, problémák mellett a könyvtárnak is eredményt, olvasókat, látogatókat hoztak.

KRONOLÓGIA 1961–1985

Irodalmi rendezvények

1961

Mikes Kelemen-émlékest

„Himnusz a békéről” irodalmi összeállítás

Murányi-Kovács Endre-est

1962

február 14. Babits-Kosztolányi est. A TIT Megyei Irodalmi Színpadának műsora.

március 15. Petőfi forradalma. Ea.: Tungli Gyula.

április 11. A mai magyar líra. Ea.: Csudai Bertalan.

május 9. Irodalom és bibliográfia. Ea.: Dr. Szij Rezső.

május 26. Író-olvasó találkozó Jankovich Ferenc íróval.

június 16. A magyar dráma. Ea.: Czenner Mihály.

november 14. A mai magyar irodalom. Ea.: Czine Mihály.

1963

április 19. Villon-émlékest. A TIT Megyei Irodalmi Színpadának műsora.

május 16. Napjaink szovjet irodalma. Ea.: Fehér Pál.

május 28. A mai francia irodalom. Ea.: Dr. Hencze Béla.

május 29. Író-olvasó találkozó Bor Ambrus íróval.

október 9. Fodor András–Ladányi Mihály. Bev.: Halda Aliz.

november 27. Realista beütések a XIX. századi romantikában. Ea.: Dr. Horváth Károly.

december 13. Benjámin László, Csanádi Imre. Bev.: Czine Mihály.

1964

január 22. Költők a forradalomban. Ea.: Nagy Miklós.

február 19. Kritikai realizmus a XIX. századi magyar regényben. Ea.: Csapó Gyula.

március 18. A „Nyugat” forradalma. Ea.: Dr. Hencze Béla.

április 13. Mezei András, Varga Katalin, Tornai József költők estje. Közreműk.: a Petőfi Sándor Gimnázium Irodalmi Színpada.

április 16. Irodalmunk a két világháború között. Ea.: Csudai Bertalan.

május 23. Író-olvasó találkozó Fehér Klárával. Bev.: Jelenesik Sándor.

május 28. Versbarát-est. Simon István, Csoóri Sándor és Fodor András költők részvételével. Közreműködtek a győri Liszt Ferenc és a pápai Bartók Béla Zeneiskola tanárai.

november 11. A naturalizmus. Ea.: Lengyel Dénes.

december 9. A szimbolizmus. Ea.: Koczkás Sándor.

1965

- január 13. Az impresszionizmus. Ea.: Bodnár György.
február 10. Futurizmus és dadaizmus. Ea.: Szabó György.
március 10. Expresszionizmus. Ea.: Illés László.
február 17. Író-olvasó találkozó Tatay Sándorral. Bev.: Jelencsik Sándor.
április 11. Legújabb irányzatok a nyugati irodalomban. Ea.: Béládi Miklós.
április 14. Hajnal Anna és Fodor András. Közreműködött a pápai Textiles Irodalmi Színpad.
május 12. Szocialista realizmus. Ea.: Miklós Pál.
május 29. Író-olvasó találkozó Passuth Lászlóval. Bev.: Jelencsik Sándor.
november 17. A modern francia líra. Ea.: Somlyó György. Közreműk.: Cserenus Mariann.
december 1. A két Németország irodalma. Ea.: Ernst Dornhof (Berlin, NDK).

1966

- január 12. A modern angol líra. Ea.: Pataky László.
február 9. A szovjet újhullám. Ea.: E. Fehér Pál.
március 9. A mai olasz irodalom. Ea.: Sallay Géza.
április 13. Az északi népek irodalma. Ea.: Baráth István.
április 15. Csanádi Imre, Simon István, Rab Zsuzsa költők estje.
május 20. Zene és költészet. A veszprémi Művész Klubbal közös est.
május 29. Ünnepi könyvheti találkozó Tatay Sándor íróval.
november 11. Szécsi Margit és Nagy László est. Bev.: Kiss Ferenc.
december 9. Cseres Tibor est. Bev.: B. Nagy László.

1967

- január 13. Ágh István, Bella István költők estje. Bev.: Jelencsik Sándor.
március 10. Somogyi Tóth Sándor. Bev.: Kiss Ferenc.
április 11. Baranyi Ferenc. Bev.: Pataky László. Közreműk.: Egressy István és Tatay Éva.
május 27. Bárány Tamás. Bev.: Illés Jenő.
november 10. Darvas József. Bev.: B. Nagy László.
december 8. Veres Péter. Bev.: Bata Imre.

1968

- február 9. Író-olvasó találkozó Fekete Gyulával. Bev.: B. Nagy László.
március 8. Illyés Gyula. Bev. Béládi Miklós.
március 18. Radnóti Miklós. Ea.: Baróti Dezső.
április 11. Mátyás Ferenc. Bev.: Z. Szalai Sándor.
április 22. A mai magyar irodalom. Ea.: Illés Lajos.
május 20. Életünk-est. Cserhádi József, Káldi János, Koncz István költők, és Pozsgai Zoltán, Heitler László részvételével.
május 28. Devecseri Gábor. Bev.: Vilmon Gyula, közreműk.: Egressy István.
december 6. Hidas Antal, Kun Miklós. Bev.: Garamvölgyi József.

1969

- január 10. Baranyi Ferenc és Soós Zoltán. Bev.: Virág Arnoldné. Közreműködött Bitskey Tibor színművész.
március 14. Sánta Ferenc. Bev.: Kiss Ferenc.
április 24. Károlyi Amy és Weöres Sándor. Bev.: Bata Imre.
május 29. Németh László. Bev.: Illés Jenő.
november 14. Arcképek 25 év magyar irodalmából. Ea.: Czine Mihály, közreműk.: Sütő Irén színművész.

1970

- február 13. Szakonyi Károly. Bev.: Pataky László.
március 13. Csák Gyula. Bev.: Béládi Miklós.
március 20. Bisztray Ádám és Iszlai Zoltán költőkkel beszélgetett Jelencsik Sándor.
április 10. Csoóri Sándor és Kovács István költők estje. Bev.: Kiss Ferenc, közreműk.: Spányik Éva és Hegyeshalmi László.
június 6. Csorba Győző. Bev.: Jelencsik Sándor, közreműk.: a TIT Váci Mihály Irodalmi Színpad.

1971

- február 12. Thurzó Gábor szerzői estje.
március 12. Mándy Iván író-olvasó találkozó.
április 23. Ágh István – Bella István.
június 1. Író-olvasó találkozó Végh Antallal. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 19. Illés Endre. Bev.: Illés Lajos. Közreműködött Huszti Péter
színművész.

1972

február 17. Író-olvasó találkozó Moldova György íróval.

március 24. Tatay Sándor. Bev.: Jelencsik Sándor.

április 21. Garai Gábor. Bev.: Illés Lajos. Közreműk.: a TIT „Váci Mihály”
Irodalmi Színpad.

június 2. Simon István. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 17. Kertész Ákos. Közreműk.: Kertész Lilla előadóművész.

december 15. Vathy Zsuzsa és Lázár Ervin. Bev.: Bata Imre.

1973

február 16. Író-olvasó találkozó Bertha Bulcsu íróval. Bev.: Bata Imre.

március 16. Petőfi-émlékest. „Az én Petőfim”. Ea.: Tornai József költő.

„Anyám, az álmok nem hazudnak”: Harkányi János színművész em-
lékműsora.

május 18. Csanády János. Bev.: Bata Imre.

június 6. Erdélyi József és Fodor András. Bev.: Illés Jenő.

június 8. Találkozás Apáti Miklós költővel.

november 23. Szabó Magda és Szobotka Tibor. Bev.: Sík Csaba.

december 14. Vészi Endre szerzői estje. Bev.: Koczás Sándor.

1974

február 15. Szeberényi Lehel. Bev.: Koczás Sándor.

március 22. Raffai Sarolta. Bev.: Bata Imre.

április 19. Ratkó József és Buda Ferenc költők. Bev.: Kiss Ferenc.

május 29. Író-olvasó találkozó Fekete Gyulával.

június 6. Csoóri Sándor. Bev.: Jelencsik Sándor.

október 13. Rab Zsuzsa. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 15. Irodalmunk az ötvenes évek elején. Ea.: Bata Imre.

december 13. A magyar irodalom utolsó másfél évtizede. Ea.: Bata Imre.

1975

- január 17. A próza új útjai (Sarkadi Imre, Sánta Ferenc). Ea.: Koczkás Sándor.
február 14. A nagyregénytől az egypercesig (Déry Tibor, Örkény István). Ea.: Pomogáts Béla.
március 14. A Tűztánc nemzedéke (Garai Gábor, Váci Mihály). Ea.: Kovács Sándor Iván.
április 18. Új utak a költészetben (Nagy László). Ea.: Koczkás Sándor.
november 21. Gorkij és a szovjet irodalom. Ea.: Bakcsi György.
december 12. Thomas Mann. Ea.: Pók Lajos.

1976

- február 20. Martin du Gard, Proust, Gide. Ea.: Szávai János.
március 19. Az amerikai regény Dreisertől Faulknerig. Ea.: Kristó Nagy István.
március 30. A „Kenguru” c. film ankétja Bertha Bulcsu és Zsombolyai János részvételével.
április 23. Apollinaire és a francia líra. Ea.: Lengyel Dénes.
május 8. A regény Kelet-Európában. (Andric, Krležsa, Sadoveanu, Németh László). Ea.: Kristó Nagy István.
május 29. Író-olvasó találkozó Fekete Gyulával. Bev.: Jelencsik Sándor.
november 19. Féja Géza. Közreműk.: Hegedűs D. Géza.
december 10. Hegedűs Géza. Bev.: Jelencsik Sándor.

1977

- február 18. Találkozó Galambos Lajos íróval. Bev.: Váncsa István.
március 18. Czakó Gábor szerzői estje. Bev.: Harmath István.
április 15. Kormos István. Bev.: Pomogáts Béla.
november 18. Bertha Bulcsu. Bev.: Jelencsik Sándor.
december 16. Találkozó Balázs József íróval. Bev.: Vasy Géza.

1978

- február 24. Szakonyi Károly. Bev.: Koczkás Sándor.
március 17. Találkozó Bihari Klára írónővel. Bev.: Jelencsik Sándor.
május 27. Író-olvasó találkozó Czakó Gáborral. Bev.: Illés Lajos.
november 17. Jókai Anna. Bev.: Jelencsik Sándor.

december 15. Író-olvasó találkozó Veress Miklós költővel. Bev.: Jelencsik Sándor.

1979

február 16. Csák Gyula. Bev.: Jelencsik Sándor.

április 20. Fodor András. Bev.: Csűrös Miklós.

június 4. Cseres Tibor. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 16. Találkozó Ágh István költővel. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 26. Rab Zsuzsa. Bev.: Jelencsik Sándor.

december 18. Csurka István szerzői estje.

1980

február 15. Találkozó Mészöly Miklós íróval. Bev.: Jelencsik Sándor.

április 18. Ladányi Mihály. Bev.: Jelencsik Sándor. Közreműk. a JMK Amatőr Színpada.

november 21. Németh László regényei. Ea.: Béládi Miklós.

december 12. Déry Tibor elbeszélő művészete. Ea.: Domokos Mátyás.

1981

január 30. A realizmus ívén (Cseres, Galgóczi, Gaál, Sánta). Ea.: Vasy Géza.

február 27. A szociográfia a 70-es években. Ea.: Koczás Sándor.

március 20. A regény a 70-es években (Tandori Dezső, Nadas Péter, Bereményi Géza). Ea.: Kiss-Pintér Imre.

április 16. Beszélgetés a szlovákiai Tatra Kiadó művészeti vezetőjével.

május 28. Az Ünnepi Könyvhét megnyitója Rab Zsuzsa, Botár Attila, Széki László költők és Tatay Sándor író részvételével.

szeptember 25. A bolgár irodalom évszázadai. Ea.: Pintér Tibor.

november 21. Jókai Anna. Bev.: Jelencsik Sándor.

december 11. Találkozó Bereményi Géza íróval. Bev.: Szabó István.

1982

április 16. Találkozó Zalán Tibor költővel és Jörg Buschmann műfordítóval.

Bev.: Kulcsár Szabó Ernő.

május 29. Ünnepi Könyvheti vendég: Tatay Sándor.

szeptember 1. Kassák és kora. Ea.: Ézsaiás István.

november 17. Hernádi Gyula szerzői estje. Bev.: Pósa Zoltán.

1983

április 27. Találkozó Simonffy András íróval. Bev.: Jelencsik Sándor.

június 1. Író-olvasó találkozó Tüskés Tiborral. Bev.: Jelencsik Sándor.

június 14. Vathy Zsuzsa szerzői estje. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 30. Görgey Gábor-est. Bev.: Jelencsik Sándor.

1984

március 7. Író-olvasó találkozó Vámos Miklóssal. Bev.: Jelencsik Sándor.

április 11. Kiss Anna. Bev.: Jelencsik Sándor.

május 30. Találkozó Szász Imre íróval. Bev.: Jelencsik Sándor.

november 24. Találkozó Bárczy Jánossal. Bev.: Huszár János.

december 19. „Fényes szelek”. Irodalmi életünk a negyvenes évek második felében. Ea.: Bata Imre főszerkesztő.

1985

április 17. Ágh István költő estje. Bev.: Jelencsik Sándor.

június 5. Rab Zsuzsa. Bev.: Jelencsik Sándor.

Kiállítások, megnyitók

1962

december 9. A mai magyar könyvművészet 1945–1962. (Dr. Szij Rezső).⁶⁴

1963

március 20. Magyar Tanácsköztársaság. (Emlékiállítás).

július 26. Kuba nemzeti ünnepe. (Színes tablók.)

október 17. Dunántúli mezőgazdasági könyvkiállítás. (Dr. Belák Sándor).

november 9. Bélyegkiállítás.

1964

⁶⁴ Zárójelben a kiállítást megnyitó személy nevét közöljük.

február 16. A magyar munkásmozgalom története. (Szabó Gyula, az MSzMP Városi Bizottság titkára.)
március 5. Derkovits Gyula grafikai emlékkiállítás.
május 3. Indonézia művészete.
június 30. Francia impresszionista festők. (Heitler László).
szeptember 18. Magyarország növény- és állatvilága. (Csonka Gyula).

1965

február: Galilei-emlékkiállítás (Tablók).
március: Európa festészete Giottótól napjainkig (Reprodukciók).
április: A magyar könyvtárak 20 éve (Fotók, tablók).
május: A pápai járás 20 éve (Fotók, tablók).
július–augusztus: A görög művészet (Színes repr. fotók.)
november 28. Takács Sándor ágplasztikái. (Varga László, tárlatvezető Heitler László).

1966

március: Afrika útjain (Színes fotók).
május: Mai cseh festészet (Repr.)
június: Az NDK múzeumainak kincsei.
október 28.: Nemzetközi takarékosági plakátkiállítás. (Szabó Gyula, az MSzMP városi bizottság első titkára.)

1967

január–február: Az 1965. év legszebb könyvei és illusztrációi.
április–május: Lenin élete képekben (Fotók, reprodukciók)
október 10.: Szép könyv 1966. Könyv és illusztrációs kiállítás. (Kovács Máté egyetemi tanár.)
október 31.: A Szovjetunió 50 éve. (Szabó Gyula első titkár).

1968

március: Olasz festészet a XIV–XX. századig (Repr.)
augusztus 14.: Gutenberg-emlékkiállítás és a pápai nyomdászat története. (Varga László elnökhelyettes).
december 11.: Bélyegkiállítás. (Varga László)

1969

március 24.: A Magyar Tanácsköztársaság képekben, könyvekben. (Vass Pál J T VB-elnökhelyettes).
július–augusztus: Magyar parasztviselet (Színes tablók.)
szeptember 8.: Mai magyar és nemzetközi ex-libris művészet. (Póka György grafikus).
október: Ókori görög művészet (Repr.)
november 6.: Szovjet tájak (Színes tablók).

1970

január 12.: Középfokú intézetünk 25 éve (Fotók, tablók).
február: A tanácsi könyvtárhálózat fejlődése Veszprém megyében 1952–1970.
április 4.: Felszabadulási emlékkiállítás (Bélyeg). (Füzessy József MABE-OSZ TI vezetője.)
április 20.: Lenin élete képekben, könyvekben.
július 12.: Az aranyló nap országa (Bulgária)
augusztus–október: A pápai járás termelészövetkezeteinek fejlődése. (Fotók, tablók)
október 24.: Szovjet festészet (Repr.)
november 22.: Szász Endre grafikus és festőművész kiállítása.
december 15.: Beszélgetés Szász Endrével.

1971

január: Engels Frigyes-emlékkiállítás.
március 14–31.: Ézsiás István, Král Éva és Takó János fiatal képzőművészek kiállítása.
április 5.: Bakony-fotóklub kiállítása. (Szalai Antal, a Városi Tanács VB-titkára).
május 15.: Vajda Péter-emlékkiállítás. (Kapor Károly, a Megyei Tanács művelődési osztályvezetője).

1972

július–augusztus: Mai magyar exlibrisek.

1973

január–március: Petőfi-emlékkiállítás (Tablók, dokumentumok).
április 15.: Heitler László festőművész kiállítása (Rab Zsuzsa).
május 21.: Exlibris-kiállítás az Első Balatoni Kisgrafikai Biennálé anyagából.
(Poór Ferenc)
június 6.: Az 500 éves magyar könyv és a pápai nyomdászat története. (Tóth
Károly, a Városi Tanács művelődési osztályvezetője.)
november 4.: Bélyegkiállítás. (Németh Pál Területi Bizottsági elnök.)

1974

március 26.: A falu a szocializmus útján (Tablók).
július–augusztus: Leningrád, észak Velencéje.
október–november: Európai festők az Ermitázsban.

1975

február 24.: Meskó Anna és Póka György grafika- és exlibris-bemutatója.
(Heitler László).
április 24.: Fery Antal grafikai kiállítása (Poór Ferenc).
június 2.: Andruskó Károly grafikai és exlibris-kiállítása. (Tóth Ervin, Városi
Tanács elnökhelyettes, tárlatvezető Poór Ferenc).
október 13.: Menyhárt József grafikai kiállítása (Dr. Semsey Andor).

1976

február 8.: Somfainé Pados Mária képművészeti kiállítása (Dr. Szij Béla).
március 8.: Jubileumi kisgrafikai kiállítás (Réthy István).
április 5.: Nagy László Lázár kisgrafikai. (Poór Ferenc). Baráti beszélgetés az
alkotóval.
május 10.: Bélyegkiállítás (Tóth Károly).
június 3.: Józsa János grafikai. (Lenkei István)
szeptember 6.: Várkonyi Károly kisgrafikai. Baráti beszélgetés az alkotóval.
november 9.: Sterbentz Károly kisgrafikai kiállítása. (Jelencsik Sándor). Be-
szélgetés a művésszel.

1977

május 30.: Drahos István grafikai (Poór Ferenc).
szeptember 11.: Jubileumi bélyegkiállítás. (Tóth Ervin)

október 6.: Tellingér István grafikái.
november 3.: Szovjet kisgrafikai kiállítás. (Tóth Ervin)
december 6.: Bordás Ferenc kisgrafikai (Poór Ferenc). Beszélgetés a művésszel.

1978

április 14.: Stettner Béla kisgrafikai. (Poór Ferenc)
május 26.: Kőhegyi Gyula kisgrafikai. (Dr. Semsey Andor)
december 8.: Szilágyi Imre kisgrafikai. (Lenkei István)

1979

február 21.: Bognár Zoltán kisgrafikai (Poór Ferenc).
április 27.: Perei Zoltán kisgrafikai kiállítása (Poór Ferenc).
május 30.: M. Kiss József grafikái (Poór Ferenc).
szeptember 16.: Bélyegnap kiállítás (Tóth Ervin).
október 31.: Takács Dezső kisgrafikai kiállítása (Poór Ferenc).
december 3.: Szanthoffer Imre: „Prahá–Prága, Bratislava–Pozsony” c. grafikai kiállítása. (Pavel Gombos)

1980

március 31.: Felszabadulási bélyegkiállítás.

1981

március 24.: Bartók Béla-émlékiállítás. (Dr. Németh Zoltán, a Városi Tanács elnöke). Közreműk.: a Bartók Béla Zeneiskola tanárai.
szeptember 28.: Jubileumi bélyegkiállítás: 450 éves a Pápai Kollégium. Alkalmi bélyeg és bélyegzés.
november 30.: Hilikka Ukkola és Tuula Mukka finn képzőművészek kiállítása. (Patka László)

1982

október 10.: Jubileumi bélyegkiállítás: 30 éves a Városi Bélyeggyűjtő Kör. (Szabó László)

1983

március 7.: Nyergesi János festőművész emlékkiállítása (Heitler László).
június 30.: A. Tóth Sándor: Íróportrék. Emlékkiállítás. (Szabó László)
július 20.: Ürmös Péter grafikái. (Aladi Gusztáv)
szeptember 12.: Természetvédelmi bélyegkiállítás. (Hegedűs Gyula, a HNF
városi bizottságának titkára.) Alkalmi bélyegzés.

1984

május 28.: A Győri Grafikai Műhely kiállítása. (Salamon Nándor)
szeptember 17.: Bélyegnapi bélyegkiállítás. (Szabó László)

1985

január 14.: Somfainé Pados Mária és Kiss László kép- és grafikai kiállítása.
(Szűj Béla)
március 26.: Felszabadulási bélyegkiállítás. Alkalmi bélyegzés.
május 27.: Töreky Ferenc grafikusművész kiállítása. A baráti beszélgetést
Mátyus Ferenc vezette.
november: „Csak tiszta forrásból”: jubileumi kisgrafikai kiállítás.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Egresits János: Pápa könyvtárai és az író-olvasó találkozók. (Szakdolgozat).
Pápa, 1973.

A Jókai Mór Városi Könyvtár aprónyomtatványai.

Kapossy Lucián: Pápa város egyetemes leírása. Pápa, 1905.

Németh Éva: A pápai Jókai Kör története, jelentősége és szerepe Pápa város
szellemi életében. (Szakdolgozat). Pápa, 1981.

Pápai műsorkalauz.

TARTALOM

ELŐSZÓ (Dr. Hermann István)	5

ELSŐ RÉSZ

1. Könyvtári előzmények

1. 1. A középkortól a 20. századig	7
1. 2. Könyvtárügy a tanácsköztársaság idején	12
1.3. Népkönyvtári kezdemények a II. világháború után	13

2. A Jókai Mór Városi Könyvtár története

2. 1. A könyvtár megalakulása, tevékenysége 1959-ig	17
2. 2. A könyvtár funkcióinak változása és tevékenysége 1986-ig	21
2. 3. Könyvtár és a rendszerváltozás	31
2. 3. 1. Az Europa Nostra-díj	33
2. 3. 2. Könyvtárgépesítés	36
2.3.3 Létszámleépítés és új részlegek	37
2.3.4. Katalógusok	40
2.3.5. Törvényi szabályozás: nyilvánosság	42
2.3.6. Aládúcolt mennyezet és Internet	44
2.3.7. MKE-vándorgyűlés Pápán	45
2.3.8. Európai Információs Alpont	47
2.3.9. Az Olvasás Éve	48

2.3.10. A fejlesztés folytatódik	49

MÁSODIK RÉSZ

3. A könyvtár felosztása, részlegei

3.1. A könyvtár gazdálkodása	53
3.2. A Városi Könyvtár fiókkönyvtárai	54
3.3. Központi Ellátórendszer a JMVK-ban	55
3.4. Feldolgozó osztály	59
3.5. Olvasószolgálat	61
3.5.1. Felnőtt kölcsönző	61
3.5.2. Olvasótermi részleg	62
3.5.3. Kézikönyvtár	63
3.5.4. Belsőraktár	63
3.5.5. Helyismereti gyűjtemény	64
3.5.6. Zenei részleg és videofilmtár	65
3.5.7. Gyermekkönyvtár	66
4. A könyvtár közművelődési tevékenysége	72
Melléklet	79
Irodalomjegyzék	91

HARMADIK RÉSZ

<i>Hermann István: Tizenöt esztendő a kulturális intézményi vállalkozás területén. A JMVK Kötészeti és Sokszorosító Műhelyének története 1987–2002</i>	95
<i>Nyomdatermékeink 1989–2002 (Katalógus)</i>	13

	3
<i>Jelencsik Sándor: Irodalmi rendezvények a pápai Jókai</i>	15
<i>Könyvtárban 1961–1985</i>	7
TARTALOM	18
	2